

bestuursdienst Amsterdam

Veiligheidsrapportage Amsterdam - 1997

Februari 1998

Bestuursdienst Amsterdam

Regio-korps
Amsterdam-Amstelland

Arrondissementsparket

98/06

Veiligheidsrapportage Amsterdam - 1997

Amsterdam, februari 1998

Opdrachtgever Bestuursdienst Stadhuis Amsterdam,
Sector Algemeen Bestuur,
Afdeling Openbare Orde en Veiligheid

Rapporteur Werkgroep Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) van het Driehoeksoverleg Amsterdam
mr. G.H. Blommestein, Bestuursdienst Stadhuis AB/OOV
mw. mr. S. Dalen Gilhuijs, Arrondissementsparket Amsterdam
drs. C.F.M. Jansen, Bestuursdienst Stadhuis AB/OOV
mw. A. Koekkoek, Stadsdeel Amsterdam Zuidoost (adviezen)
mr. drs. P.M.R. Schuurmans, Regiokorps Amsterdam-Amstelland

Tekst en research Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV (DSP), Amsterdam
drs. A.G. van Dijk
drs. G. Müller
drs. R.W. van Overbeeke

Ontwerp en layout Roel Heerema BNO

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Veilige woonomgeving	9
2.1	Stedelijk niveau	9
2.2	Decentraal niveau	13
2.3	Conclusies	19
3	Leefbaarheid	21
3.1	Stedelijk niveau	21
3.2	Decentraal niveau	26
3.3	Conclusies	31
4	Drugsoverlast	33
4.1	Stedelijk niveau	33
4.2	Decentraal niveau	38
4.3	Conclusies	43
5	Geweldscriminaliteit	45
5.1	Stedelijk niveau	45
5.2	Decentraal niveau	49
5.3	Conclusies	52
6	Jeugdcriminaliteit	55
6.1	Stedelijk niveau	55
6.2	Decentraal niveau	59
6.3	Conclusies	61
7	Capaciteit van de justitiële keten	63
7.1	Politiesterkte	63
7.2	Justitiële sterkte	64
7.3	Conclusies	67
8	Conclusies	69
Bijlage 1	Beleidsinspanningen in stadsdelen	73
Bijlage 2	Achtergrondcijfers jeugdcriminaliteit	77
Bijlage 3	Verklaring van de codes van de stadsdeelnamen	79
Bijlage 4	Grenzen van politiewijkteams en -districten	81
Bijlage 5	Overzicht van veiligheidssteunpunten en buurtregisseurs	83
Bijlage 6	Cijfermateriaal 1997	85

1 Inleiding

Doelen Veiligheidsrapportage

Voor u ligt de eerste Veiligheidsrapportage Amsterdam (afgekort tot VRA). In deze rapportage wordt op hoofdlijnen de ontwikkeling van het veiligheidsbeleid in Amsterdam vanaf 1992 weergegeven, onder andere in relatie tot de omvang en ontwikkeling van de criminaliteit en leefbaarheid. Daarbij wordt een relatie gelegd met het beleid dat wordt gevoerd om de veiligheid in Amsterdam te vergroten. Het gaat daarbij in de eerste plaats om Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) dat in 1994 in gang is gezet en in de tweede plaats om het thema veiligheid in het kader van het Grote Steden Beleid (GSB). De doelstelling van de Veiligheidsrapportage luidt dan ook:

Het bieden van inzicht in de voortgang van het veiligheidsbeleid en de effecten van dit beleid op de veiligheid in Amsterdam

Aangezien het hier om gezamenlijk beleid van het gemeentebestuur, het Openbaar Ministerie en het Regionale Politiekorps gaat, wordt de Veiligheidsrapportage uitgebracht onder verantwoordelijkheid van de driehoek.

Tegelijk met dit rapport verschijnt er een voortgangsrapportage over het wijkveiligheidsbeleid, getiteld 'Kwaliteit en voortgang van het wijkveiligheidsbeleid in Amsterdam' (Barlingen, M. van e.a., 1998).

Stedelijk en decentraal niveau

Het veiligheidsbeleid bestaat uit een aantal stedelijke projecten en een veel groter aantal activiteiten die op decentraal niveau (stadsdelen, politiewijkteams) worden uitgevoerd. Bovendien hebben de stadsdelen waar integrale GSB-wijkplannen in uitvoering zijn voor de betreffende wijken ook wijkveiligheidsplannen opgesteld en hebben alle stadsdelen in 1997 voor het eerst een jaarplan veiligheid ingediend. Derhalve wordt in deze rapportage de ontwikkeling van veiligheid en veiligheidsbeleid zowel voor geheel Amsterdam als voor het decentrale niveau afzonderlijk in beeld gebracht.

Er is gekozen voor een beschrijving vanuit het bestuurlijke perspectief. Dit doet niet altijd recht aan de inbreng van de politie, vooral als het gaat om de pure criminaliteitsbestrijding.

Thema's

Inhoudelijk bestaat er vanzelfsprekend een sterke overlap tussen Integraal Veiligheidsbeleid enerzijds en het thema *veiligheid* van het Grote Stedenbeleid anderzijds. In het Convenant GSB zijn op het gebied van veiligheid de volgende actieterreinen opgenomen:

- invoering van wijkveiligheidsplannen;
- het vermeerderen van toezicht;
- het verhogen van de politiesterkte;
- de bestrijding van jeugdcriminaliteit;
- de bestrijding van drugsoverlast;
- de versterking van de strafrechtsketen.

In combinatie met reeds bestaande speerpunten van het Integrale Veiligheidsbeleid zoals inbraakpreventie en bestrijding van straatroof en overvallen hebben deze zes actieterreinen de basis gevormd voor de thema's waarover in deze Veiligheidsrapportage gerapporteerd wordt. Het betreft achtereenvolgens:

- *Veilige woonomgeving*: In hoofdstuk 2 komen inbraak, diefstal uit auto's, diefstal van auto's en fietsdiefstal aan de orde en wordt tevens aandacht besteed aan de mate waarin burgers zich thuis veilig voelen.
- *Leefbaarheid*: In hoofdstuk 3 passeren aspecten als vervuiling, de onvermijde-

lijke hondenpoep, geluidsoverlast, vandalisme en onveiligheidsgevoelens op straat de revue.

- *Drugsoverlast*: In hoofdstuk 4 wordt onder meer een beeld gegeven van de ontwikkeling van het aantal coffeeshops; het aantal hard-drugs verslaafden en de overlast veroorzaakt door handel in en gebruik van drugs.
- *Geweldscriminaliteit*: In hoofdstuk 5 wordt onderscheid gemaakt in straatroof, overvallen en overige vormen van geweldscriminaliteit. De eerste twee vormen van geweldscriminaliteit vormen al enige jaren speerpunten in het beleid van de politie. Aan overige vormen van geweldscriminaliteit is tot op heden geen specifieke aandacht besteed.
- *Jeugdcriminaliteit*: In hoofdstuk 6 staat in tegenstelling tot de voorgaande hoofdstukken een categorie daders centraal, namelijk jeugdige daders. Er wordt onderscheid gemaakt in drie subcategorieën jeugd: jonger dan 12, 12 tot en met 17 jarigen en 18 tot en met 24 jarigen. De gepleegde criminaliteit wordt in drie hoofdgroepen onderverdeeld: geweldscriminaliteit, vermogenscriminaliteit en overige criminaliteit.
- *Capaciteit politie en justitie*: In hoofdstuk 7 wordt niet alleen naar de personeelssterkte van de politie en het Openbaar Ministerie (verder afgekort tot OM) en de Rechterlijke macht gekeken, maar wordt ook kort ingegaan op enkele belangrijke inhoudelijke ontwikkelingen zoals het experiment Justitie in de Buurt.

Over het actieterrein toezicht is in deze rapportage niets opgenomen. Dit omdat er onvoldoende gegevens beschikbaar bleken op dit terrein.

Na de afzonderlijke thema's wordt de Veiligheidsrapportage zoals het hoort integraal afgesloten met conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 8.

Informatiebronnen

Als bronnen voor deze publicatie zijn gebruikt:

- Politiemonitor Bevolking, meting 1997. B&A-beleidsonderzoeks & -advies BV/ Intomart BV, Den Haag/Hilversum, 1997.
- Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden, Politie Amsterdam-Amstelland, afdeling Onderzoek en Statistiek, 1994, 1995, 1997.
- Jaarverslag politie Amsterdam-Amstelland, 1996.
- Naslagboek basisgegevens regiopolitie Amsterdam-Amstelland. Politie Amsterdam-Amstelland, Bureau Onderzoek & Statistiek, 1996.
- Stedelijke leefbaarheidsmonitor Amsterdam 1998. Van Dijk, Van Soomeren en Partners, 1998 (in voorbereiding).
- Goezinne, B. en A.O. Verweij - Jaarboek 1996 Grote Stedenbeleid, deel 3: Leefbaarheid, zorg en veiligheid. ISEO, Rotterdam.
- Jaarbericht Drugsafdeling GG&GD, Amsterdam, 1994-1996.
- Steenhoven, P. van der (red.) - Jeugd in Amsterdam 1994. O+S, Amsterdam, 1994.
- Steenhoven, P. van der (red.) - Jeugd in Amsterdam 1996. O+S, Amsterdam, 1996.
- Steenhoven, P. Van der en J. Slot - Buurtindicatoren Jeugd in Amsterdam 1997. O+S, Amsterdam, 1998.
- Politie Amsterdam-Amstelland - Arrestantencijfers Jeugd 1995 en 1996, december 1997.
- Bie, E. de, B. Bieleman en W.J.M. de Haan - Voorstudie naar trends in jeugdcriminaliteit in Amsterdam. Intraval, Groningen, 1997.
- Kwaliteit openbare ruimte 1997. O+S in opdracht van Dienst Binnenstad Amsterdam, Openbare Ruimte. Amsterdam, 1997.
- Swierstra, K. - Voortgangsrapportage Grote Stedenbeleid Justitie (concept). Parket Amsterdam, Dienst Algemene Justitiële Strategie, oktober 1997.
- Rapportage Justitie in de Buurt in stadsdeel De Pijp 7 juli 1997 - 7 november 1997.

Daarnaast is gebruik gemaakt van informatie van tal van instanties die deze gegevens speciaal op ons verzoek leverden.

Interpretatie van de gegevens

Tot slot vier kanttekeningen om een juiste interpretatie van de gepresenteerde gegevens te vergemakkelijken:

- De bronnen die op cijfers van de politiemonitor en het jaarverslag van de politie Amsterdam-Amstelland gebaseerd zijn, bevatten cijfers van de hele politieregio Amsterdam-Amstelland. Deze regio bevat naast de stad Amsterdam ook enkele omliggende plaatsen, zoals Amstelveen, Uithoorn, Aalsmeer, Ouder-Amstel en Diemen. Aangezien het criminaliteitsniveau in de omliggende plaatsen doorgaans lager ligt dan in Amsterdam, betekent dit dat de *regio*-cijfers niet geïnterpreteerd kunnen worden als cijfers voor de *stad* Amsterdam.
- De gegevens uit het Bevolkingsonderzoek in Wijkteamgebieden en het naslagwerk van de afdeling Onderzoek en Statistiek van de politie (aangiftecijfers) zijn bewerkt als het erom ging cijfers over stadsdelen te presenteren. Dit is geschied aan de hand van een formule waarmee de gebieden van de wijkteams werden omgezet in stadsdeelgebieden. Het gaat hierbij overigens om een benadering.
- Aangiftecijfers van de politie zijn steeds omgerekend naar het aantal aangiften *per 1000 inwoners*. Op deze wijze worden de verschillen in inwonertal tussen de stadsdelen geëlimineerd. Als dit niet gebeurd zou zijn, zou niet met zekerheid gezegd kunnen worden of een groter aantal aangiften in stadsdeel A in vergelijking met stadsdeel B (waarbij A meer inwoners heeft dan B) toe te schrijven is aan een hoger criminaliteitspeil of aan een hoger aantal inwoners. De omrekening naar het aantal aangiften per 1000 inwoners zorgt er dus voor dat de resultaten van de stadsdelen onderling vergeleken kunnen worden. Er is overigens niet altijd een directe relatie tussen het aantal aangiften en het aantal inwoners. In de binnenstad wordt het aantal aangiften van diefstal uit auto bijvoorbeeld sterk bepaald door het aantal toeristen en bezoekers dat slachtoffer wordt van dit delict. Toch is in dergelijke gevallen gekozen voor een weergave van het aantal aangiften per 1000 inwoners.
- Er wordt waar mogelijk een verband gelegd tussen de mate waarin bepaalde vormen van criminaliteit zich voordoen in stadsdelen en de inspanningen die op stadsdeelniveau worden ondernomen om die vormen van criminaliteit te reduceren. In bijlage 1 is aangegeven op welke wijze een puntenschaal is samengesteld waarmee de intensiteit van die inspanningen is gemeten. Er moet worden benadrukt dat het hier om een grove benadering gaat, die in de toekomst verfijning behoeft.

2 Veilige woonomgeving

Bij het thema *veilige woonomgeving* wordt gekeken naar vermogensdelicten die voor het merendeel plaatsvinden in of rond de woning: woninginbraak, diefstal van auto's, diefstal uit auto's en fietsendiefstal. Ook aan onveiligheidsgevoelens in huis wordt aandacht besteed.

Omvang en ontwikkeling van deze delicten en onveiligheidsgevoelens worden in verband gebracht met beleidsinspanningen op het gebied van veilige woonomgeving. Dit gebeurt eerst op het niveau van de hele stad, vervolgens op decentraal niveau.

2.1 Stedelijk niveau

Beleid

Als het om beleid op stedelijk niveau op het gebied van veilige woonomgeving gaat, zijn de gemeente en de politie de hoofdrolspelers. Eind 80-er jaren werd de aandacht van de gemeente van vandalismpreventie verbreed naar bestuurlijke preventie en later integraal veiligheidsbeleid. Daarmee gepaard ging een groeiende aandacht voor een veilige woonomgeving.

Vanuit de centrale stad zijn veelal in samenwerking met de politie de volgende activiteiten in gang gezet.

- In 1989 is het Inbraakpreventiecentrum (IPC) opgezet, dat de coördinatie verzorgt van projecten die als doel hebben een groot deel van de Amsterdamse woningen van deugdelijker hang- en sluitwerk te voorzien. In 1997 ging het om ongeveer 4000 woningen.
- Waar het in veel Nederlandse gemeenten eind jaren '80/ begin jaren '90 *bon ton* was om buurtpreventieprojecten op te zetten, heeft dit in Amsterdam nooit een hoge vlucht genomen. Er zijn slechts een paar buurtpreventieprojecten opgezet, bijvoorbeeld rond de Radioweg.
- In 1994 en 1995 werd aan de stadsdelen subsidie beschikbaar gesteld voor het opstellen van buurtveiligheidsplannen (de Stimuleringsregeling buurtveiligheid). In die plannen dienden projectvoorstellen te worden opgenomen, onder meer op het gebied van veilige woonomgeving.
- In 1996 werden de stadsdelen door de centrale stad voor het eerst gestimuleerd tot het opstellen van wijkveiligheidsplannen. Het is de bedoeling hiermee door te gaan met een jaarlijkse frequentie. Veilige woonomgeving is één van de vijf thema's die in deze plannen onderscheiden worden.
- Er zijn - mede naar aanleiding van de buurtveiligheids- en wijkveiligheidsplannen - inmiddels tal van (preventie)projecten op het gebied van Veilige woonomgeving in Amsterdam. Als alle projecten bij elkaar opgeteld worden (dus ook de projecten die stadsdelen uitvoeren) is zo'n 17% van de projecten op dit thema gericht.
- In veel stadsdelen is betaald parkeren ingevoerd. Dit heeft tot gevolg dat er meer toezicht op straat is gekomen. Men gaat er hierbij vanuit dat meer toezicht tot minder autoinbraak leidt.

Ook vanuit de politie is veel aandacht voor preventieve maatregelen gericht op een veiliger woonomgeving. In het verleden waren hier met name de ambtenaren Voorkoming Misdrijven voor verantwoordelijk. Na de regiovorming zijn bij de wijkteams functionarissen aangesteld die specifiek aandacht aan preventie besteden.

Bij de politie loopt sinds 1995 het 'korpsbrede' project Veilig Wonen met als doel het grote aantal woninginbraken terug te dringen.

Maatregelen die in dit kader onder meer zijn genomen, zijn:

- Het opzetten van de opleiding bouwplanadviseur en het daadwerkelijk adviseren bij de nieuwbouwwijken zoals De Aker (Osdorp) en Geinwijk (Zuidoost).
- Het volgen van de richtlijnen van het Keurmerk Veilig Wonen (Geinwijk heeft dit keurmerk gekregen).
- Het werken met een woninginbraakteam in Zuidoost, bestaande uit mensen met een Melkertbaan die eenvoudige beveiligingsadviezen uitbrengen en uitvoeren.

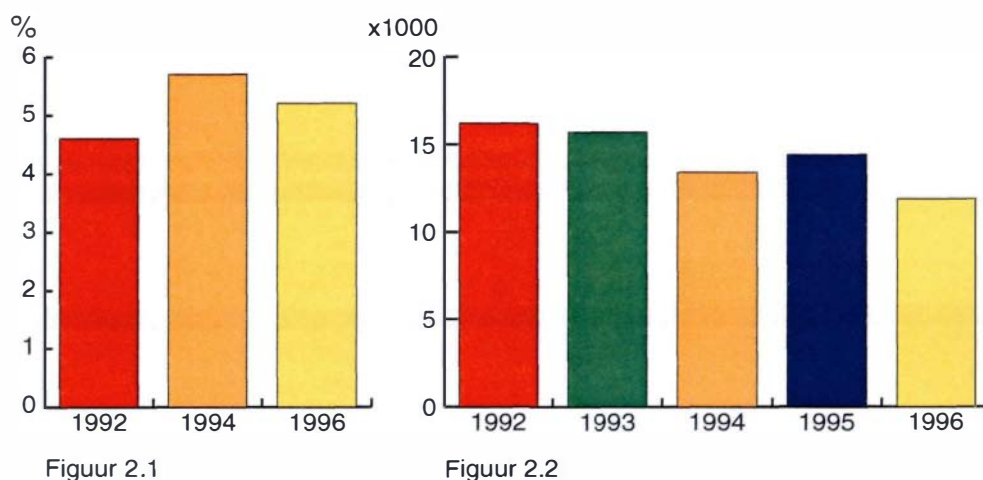
De politie heeft, in samenwerking met verzekeringsmaatschappijen, het project "car watch" opgezet. Dit project, waarbij auto's voorzien zijn van inbraakmeldingsapparatuur, is gericht op de aanpak van diefstal uit auto en autodiefstal.

Omvang en ontwikkeling

In de volgende figuren is op basis van gegevens uit slachtofferenquêtes en aangiftecijfers van de politie de ontwikkeling van de vier delicten geschetst.

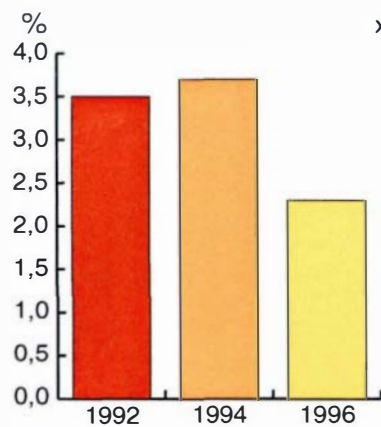
Figuur 2.1 Slachtofferschap inbraak
Bron: Politiemonitor

Figuur 2.2 Aangiftecijfers inbraak
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S

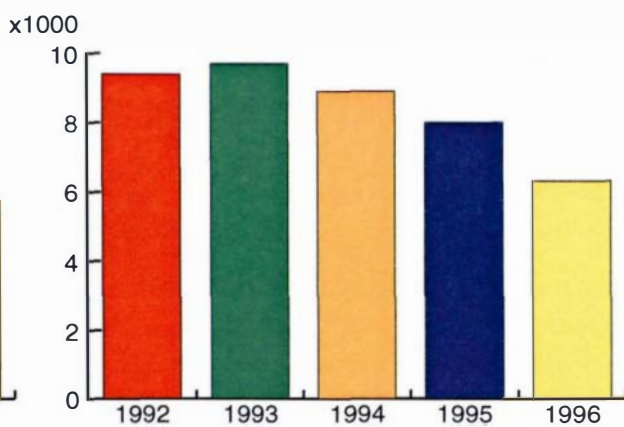
Opvallend is dat de politiegegevens een duidelijk dalende tendens te zien geven, terwijl het slachtofferpercentage in 1996 voor inbraak wat hoger ligt in 1992. Een mogelijke verklaring is dat met name inbraakjes met weinig schade, waarvan vaak geen aangifte wordt gedaan, zijn toegenomen. Voorlopige aangiftecijfers van 1997 (zie bijlage 6) geven aan dat het aantal aangiftes van inbraak in 1997 ongeveer gelijk is aan dat van 1996.

Figuur 2.3 Slachtofferschap autodiefstal
Bron: Politiemonitor

Figuur 2.3

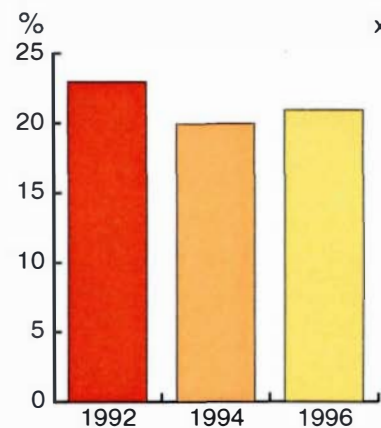
Figuur 2.4 Aangiftecijfers autodiefstal
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S

Figuur 2.4

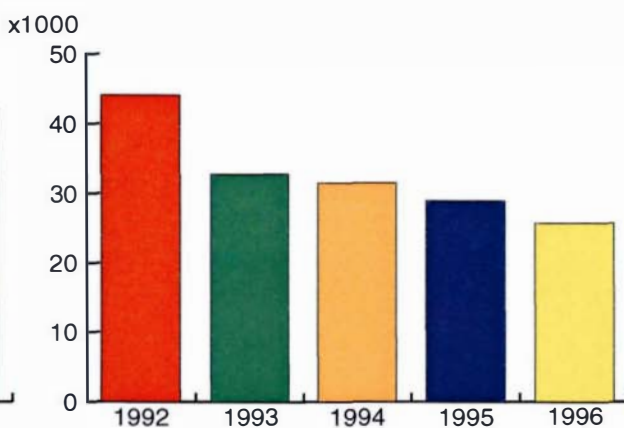
Voor het delict diefstal van auto's geven beide bronnen een duidelijke daling te zien. In 1997 blijkt volgens de voorlopige aangiftecijfers (zie bijlage 6) een lichte stijging te hebben plaatsgevonden.

Figuur 2.5 Slachtofferschap diefstal uit auto
Bron: Politiemonitor

Figuur 2.5

Figuur 2.6 Aangiftecijfers diefstal uit auto
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S

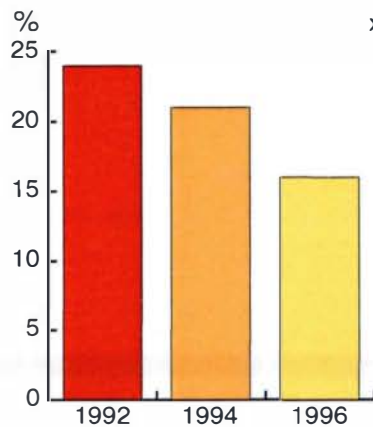

Figuur 2.6

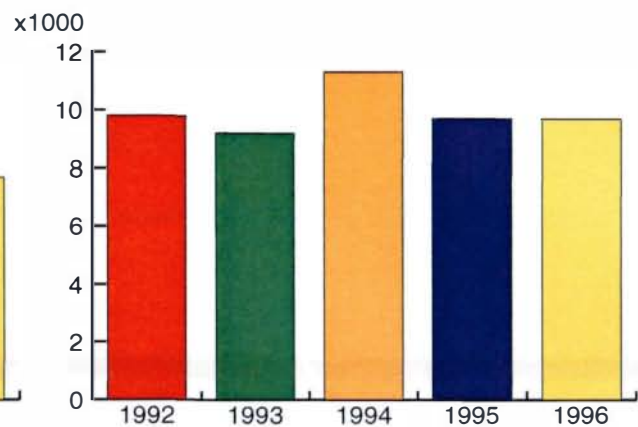
Ook voor het delict diefstal uit auto geven beide bronnen een daling te zien¹. Deze daling lijkt in 1997 verder door te zetten zo blijkt uit de voorlopige cijfers (zie bijlage 6).

Noot 1 We nemen aan dat de daling in de gebieden met betaald parkeren te maken heeft met het verhoogde toezicht.

Figuur 2.7 Slachtofferschap fietsdiefstal
Bron: Politiemonitor

Figuur 2.7

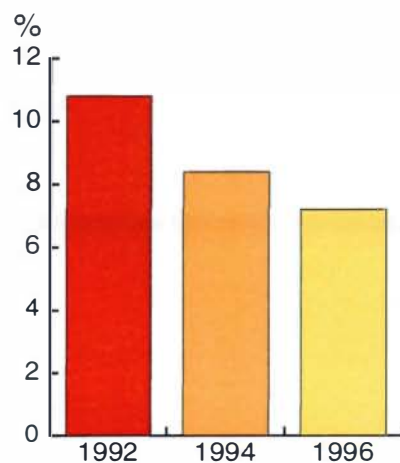

Figuur 2.8

Het slachtofferpercentage voor fietsdiefstal is duidelijk gedaald, terwijl het aantal aangiften op een piekje na in 1994, weinig is veranderd. Aangezien de aangiftebereidheid voor fietsdiefstal laag is, moet hier aan de gegevens uit de slachtofferenquête grotere waarde worden toegekend. Het lijkt er dus op dat het aantal fietsdiefstallen is afgenomen.

De onveiligheidsgevoelens thuis kunnen alleen in beeld worden gebracht door middel van de slachtofferenquêtegegevens. In figuur 2.9 is aangegeven welk percentage zich thuis 'vaak' of 'af en toe' onveilig voelt. In de vragenlijst wordt overigens niet gespecificeerd waarvoor of waarom de respondent zich thuis onveilig voelt.

Figuur 2.9 Slachtofferschap onveiligheidsgevoelens in woonomgeving
Bron: Politiemonitor

Ook hier een gunstige ontwikkeling: de inwoners van Amsterdam zijn zich de laatste jaren veiliger gaan voelen in de woonomgeving.

Conclusie

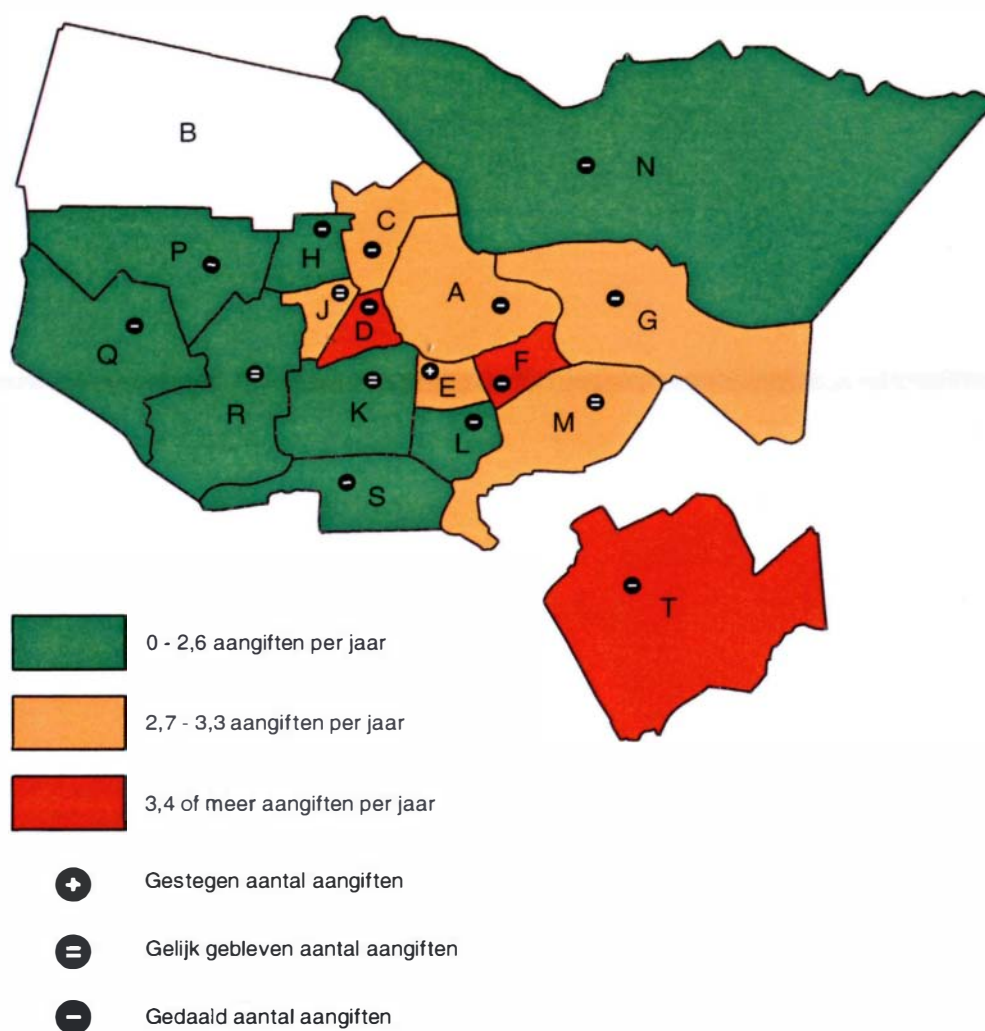
De geconstateerde verschillen voor de verschillende delicten en het gegeven dat Amsterdammers zich veiliger zijn gaan voelen in de woonomgeving, duiden erop dat het gevoerde beleid positieve effecten heeft.

2.2 Decentraal niveau

Omvang en ontwikkeling

Op grond van aangiftecijfers van de politie wordt voor de verschillende delicten de omvang op decentraal niveau in kaartjes weergegeven. Dit wordt in verband gebracht met gegevens op decentraal niveau over ontwikkeling van deze delicten en beleidsinspanningen op het gebied van veilige woonomgeving. Uit de evaluatie van het wijkveiligheidsbeleid blijkt dat er in 1996 136 projecten (17% van alle bekende projecten) op dit thema geregistreerd zijn. De overgrote meerderheid van deze projecten is in hoofdzaak gericht op het terugdringen van inbraak. In bijlage 1 (figuur 1) is een globale indicatie opgenomen van de mate waarin op decentraal niveau aandacht wordt besteed aan inbraakpreventie.

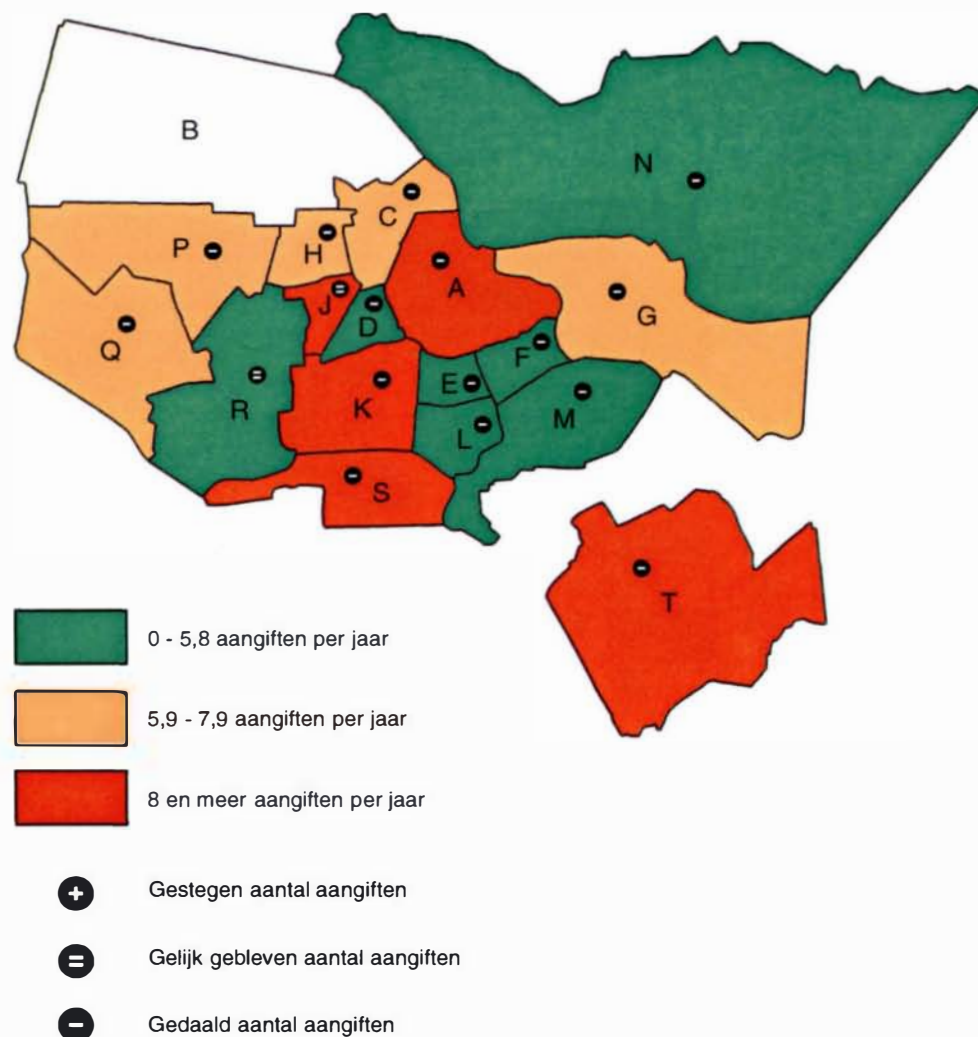
Figuur 2.10 Woninginbraak: aantal aangiften (per 1000 woningen) in 1996 en ontwikkeling ten opzichte van 1995
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S

In bijlage 3 is aangegeven welke stadsdelen met de verschillende letters worden aangeduid.

Uit de figuur blijkt dat de stadsdelen Oud West, Oost en Zuidoost een meer dan gemiddeld inbraakrisico hebben. Uit bijlage 1 (figuur 1) blijkt dat van deze stadsdelen Oud West en Zuidoost veel inspanning in de vorm van projecten hebben geleverd om iets aan het hoge aantal inbraken te doen. Dit is in 1996 samengegaan met een meer dan gemiddelde afname van het aantal inbraken in deze stadsdelen. In stadsdeel Oost waar minder dan gemiddeld in inbraakpreventie is geïnvesteerd, is slechts een lichte afname van het aantal inbraken te zien. Ook andere stadsdelen die veel inbraakpreventieprojecten gedaan hebben zoals Zeeburg en Osdorp (waaronder bouwplanadviezen in de Akerpolder) hebben hun inspanningen beloond gezien met flink dalende aangiftecijfers.

Figuur 2.11 Autodiefstal: aantal aangiften (per 1000 inwoners) in 1996 en ontwikkeling ten opzichte van 1995
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S

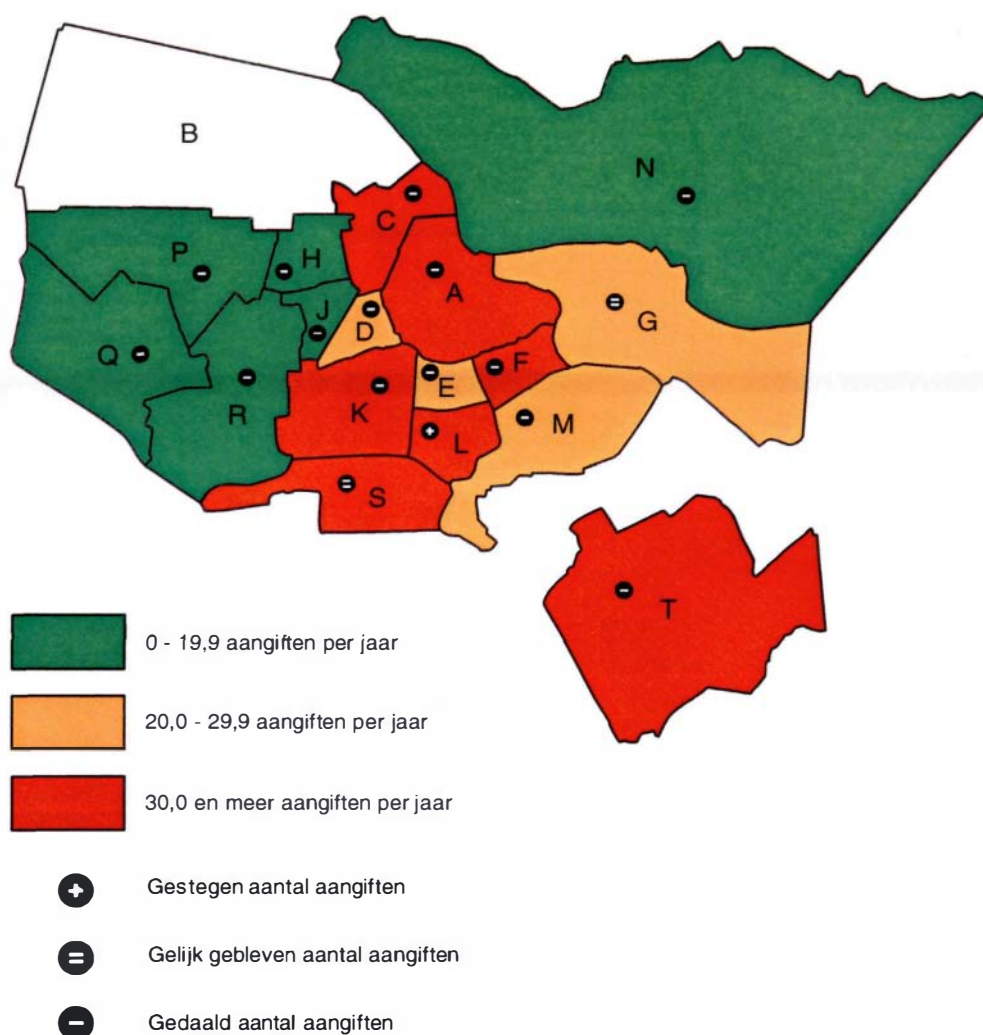
In Buitenveldert is het aantal aangiften van autodiefstal per 1000 inwoners het hoogst van de hele stad. Ook in Zuid en de binnenstad is het aantal aangiften per 1000 inwoners hoog. Duidelijk is in het stedelijk profiel van dit delict, de as binnenstad, Zuid en Buitenveldert (de Noord-Zuid-as) te zien. Overigens is in dezelfde as ook de daling van aangiften het grootst.

Extra aandacht voor de aanpak van autodiefstal is gewenst voor De Baarsjes; het aantal aangiften ligt hier boven het Amsterdams gemiddelde en de procentuele daling voor het afgelopen jaar was het laagst van alle stadsdelen.

De Pijp en Oud West zijn de stadsdelen waar relatief weinig auto's worden gestolen. Dit houdt waarschijnlijk verband met het relatief lage autobezit in de laatstgenoemde stadsdelen.

Figuur 2.12 Diefstal uit auto: aantal aangiften (per 1000 inwoners) in 1996 en ontwikkeling ten opzichte van 1995

Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S

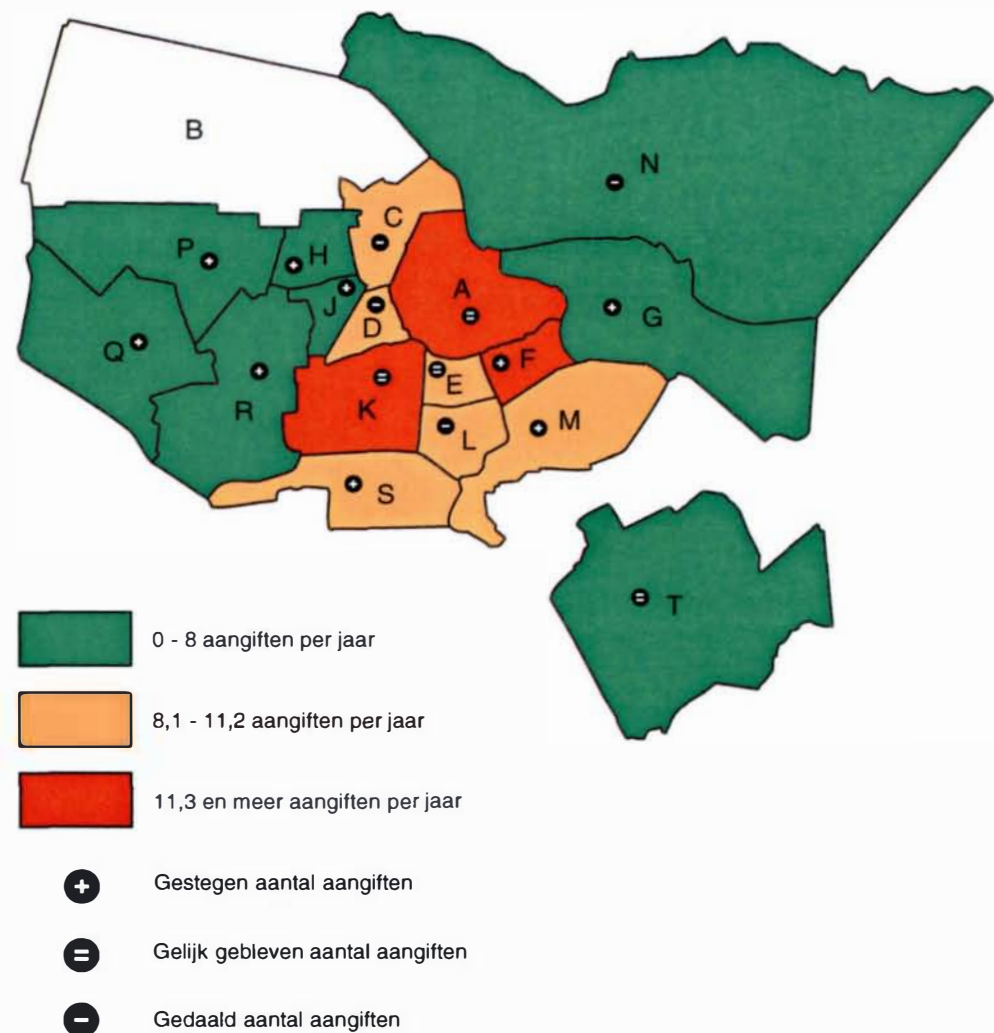

Diefstal uit auto is met name een probleem in de binnenstad. Een verklaring is dat veel diefstallen uit auto's worden gepleegd door drugsverslaafden, die zich vooral in de binnenstad ophouden.

Er moet voorts in aanmerking worden genomen dat de binnenstad met zijn grote aantal bezoekers en toeristen anders van karakter is dan overige stadsdelen. Met name diefstal uit auto is een delict waar toeristen vaak mee te maken hebben. Verder kan ook hier de Noord-Zuid-as worden herkend: Buitenveldert en Zuid hebben veel last van diefstal uit auto's. Hetzelfde geldt voor de stadsdelen Oost en Rivierenbuurt. Bovendien blijft de percentuele daling in deze delen van de stad achter bij het Amsterdamse gemiddelde: in Rivierenbuurt is als enige zelfs sprake van een stijging. In deze gebieden is meer aandacht voor de preventie van diefstal uit auto's op zijn plaats.

De wijkteams IJtunnel en De Pijp en het district Zuidoost hebben prioriteit gelegd bij het bestrijden van diefstal uit auto. In de binnenstad en in Bos en Lommer zijn speciale projecten ontwikkeld die gericht zijn op de terugdringing van diefstal uit auto. In Bos en Lommer is de daling van aangiftes het grootste van alle stadsdelen, voor de binnenstad is de daling ongeveer gelijk aan die van de gemiddelde daling in de stad.

Figuur 2.13 Fietsdiefstal: aantal aangiften (per 1000 inwoners) in 1996 en ontwikkeling ten opzichte van 1995
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S

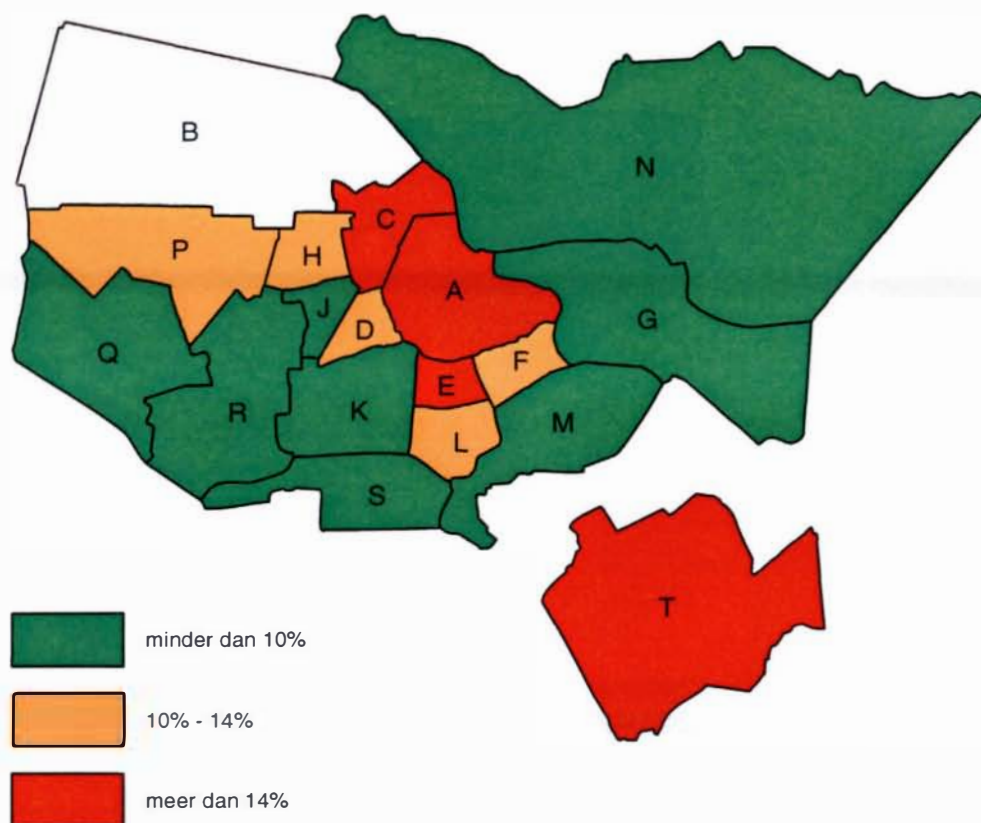

Door de lage aangiftebereidheid van het delict fietsdiefstal is moeilijk vast te stellen wat de werkelijke ontwikkeling van dit delict per stadsdeel is. Wel is duidelijk dat dit delict het vaakst voorkomt in de binnenstad als bestemmingsgebied (voor werken, winkelen en uitgaan) met hot-spots als het Centraal Station en de Universiteit van Amsterdam.

Onveiligheidsgevoelens in huis

Stadsbreed voelt 1,4% van de bevolking zich *overdag in huis* vaak onveilig. Dit percentage is zo laag dat geen onderscheid naar stadsdelen gemaakt kan worden; verschillen berusten op toeval.

Figuur 2.14 Onveiligheidsgevoelens 's avonds in huis in 1996
Bron: Stedelijke leefbaarheidsmonitor

's Avonds in huis voelt 12% van de bevolking zich vaak of soms onveilig. De sterkste onveiligheidsgevoelens leven in Westerpark en in de binnenstad. Andere stadsdelen die boven het stedelijk gemiddelde liggen, zijn: Oud West, De Pijp en Zuidoost. Ouderen (55+) voelen zich overdag en 's avonds in huis niet onveiliger dan jongeren. Mannen en vrouwen verschillen ook niet wat betreft de onveiligheidsgevoelens in huis.

2.3 Conclusies

Stedelijk niveau

- De stad Amsterdam als geheel is er op het gebied van veilige woonomgeving een stuk op vooruitgegaan. In 1996 zeggen minder mensen slachtoffer te zijn geworden van inbraak, autodiefstal, diefstal uit auto en fietsdiefstal dan in 1994 of/en 1992. Ook de onveiligheidsgevoelens in huis zijn afgenomen ten opzichte van 1994 en vooral ten opzichte van 1992.

Decentraal niveau

De situatie voor de verschillende stadsdelen ligt genuanceerder.

- Het inbraakrisico is voor de 19de eeuwse gordel en Zuidoost groter dan elders in de stad, terwijl het inbraakrisico in de Westelijke en Zuidelijke stadsdelen juist beneden het stedelijk gemiddelde ligt. Overigens is in Oud-West en Zuidoost al wel sprake van een forse daling van het aantal inbraken; mede ten gevolge van de forse beleidsinspanningen. In stadsdeel Oost lijkt meer aandacht voor inbraakpreventie wenselijk.
- De spreidingspatronen van diefstal van auto's en diefstal uit auto's komen grotendeels overeen; voor beide delicten is het aantal aangiften in de binnenstad, Zuid en Buitenveldert (de Noord-Zuid-as) hoog. Voor beide delicten is voor de meeste stadsdelen sprake van een daling van het aantal aangiften ten opzichte van 1995.
Voor wat betreft autodiefstal lijkt gelet op de ontwikkeling van het aantal aangiften in De Baarsjes extra aandacht gewenst, voor wat betreft diefstal uit auto in de Rivierenbuurt.
- Fietsdiefstal komt duidelijk het vaakst voor in de binnenstad.

3 Leefbaarheid

Bij het thema *leefbaarheid* staat de kwaliteit van de woonomgeving centraal. Het gaat om zaken als verloedering en onveiligheidsgevoelens op straat. Verder wordt alle overlast behandeld die niet met de handel in en het gebruik van drugs te maken heeft. Drugsoverlast wordt namelijk apart besproken in hoofdstuk 4.

3.1 Stedelijk niveau

Beleid

Leefbaarheid is al lange tijd een belangrijk thema binnen het Amsterdamse veiligheidsbeleid, zij het onder wisselende noemers. De aandacht voor dit thema begon in het midden van de jaren '80 met *vandalismepreventie en -bestrijding* (Meerjarenplan Vandalismepreventie 1985-1986). Binnen dit beleidskader zijn diverse anti-vandalismedprojecten uitgevoerd, zoals het opzetten van een verniel-registratie, wijkacties, het project troubles shooter², project positieve sancties³, het project schadeverhaal en het Haltbureau.

Begin jaren '90 werd *buurt- en wijkbeheer* de vlag waaronder aandacht aan het woon- en leefklimaat werd besteed. Buurtbeheer was een speerpunt van het project Sociale Vernieuwing. Het thema kreeg o.a. gestalte in de vorm van toezichthoudersprojecten op enkele pleinen (pleinwerkers in de Diamantbuurt, de Admiralenbuurt en de Transvaalbuurt).

Al snel werd de opzet van de projecten breder en werd ernaar gestreefd de hele fysieke en enige jaren later ook de sociale kant van het beheer van een buurt aan te pakken door een multidisciplinair team van beherende instanties (stadsdeel, politie, welzijnswerk, opbouwwerk en dergelijke). Kenmerkend voor die aanpak is de onderlinge afstemming van de activiteiten van de beherende instanties en het betrekken van bewoners bij het beheer van hun eigen woonbuurt via bijvoorbeeld meldpunten en overlegorganen. Projecten uit die tijd zijn onder meer: buurtbeheer Smaragdplein, buurtbeheer Van der Pekbuurt, buurtontwikkelingsmaatschappij Spaarndammer-/Zeeheldenbuurt, zelfbeheer Suikerplein, beheerorganisatie Mercatorplein.

Ook andere instanties waren uiteraard actief op het terrein van leefbaarheid in het kader van (preventief) veiligheidsbeleid en Sociale Vernieuwing. De woningcorporaties richtten zich bijvoorbeeld op het aanbrengen van inbraakwerend hang- en sluitwerk, sociaal veilig ontwerpen, portiekgesprekken, zorgvuldiger woningtoewijzing en het aanpakken van woonoverlast.

In de loop van de jaren '90 is steeds planmatiger gewerkt aan buurtbeheer en aan de integrale aanpak van veiligheid in wijken en buurten. De inspanningen van de betrokken instanties vonden daardoor steeds meer gecoördineerd plaats.

Noot 2 Persoon die werd aangesteld om gerichte preventieve activiteiten te ondernemen in reactie op meldingen uit de bevolking over bijzondere knelpunten.

Noot 3 Scholen die vandalisme aan hun gebouwen wisten terug te dringen, werden beloond.

Sinds 1995 kent de politie *buurtregisseurs*. In totaal telt het korps op dit moment zo'n 135 'professionals' in even zoveel verschillende buurten, die buurtregie als zogenaamd *taakaccent* in hun werkpakket hebben.

Het doel daarvan is de politie dichter bij de burger te brengen. Door de komst van de wijkteams is de relatie tussen politie en burgers al sterk verbeterd. In veel buurten is behoefte aan een nog kleinschaliger organisatie van de veiligheidszorg: nog dichter bij de bevolking. Buurtregisseurs zullen daarvoor gaan zorgen. De wijkteams blijven vanzelfsprekend bestaan.

De buurtregisseurs hebben tot taak om in 'hun' buurt veiligheid en leefbaarheid te organiseren. Enerzijds door zelf actief als uitvoerend politieman of -vrouw op te treden in hun buurt, anderzijds door andere 'partners' op het gebied van veiligheid en leefbaarheid te mobiliseren en activeren.

Als ideale grootte van een 'buurt' wordt gedacht aan gebieden met een omvang van 2500 tot 5000 inwoners. Dat betekent dat het aantal buurtregisseurs nog zal groeien tot ruim 200. In veel gevallen zullen de buurtregisseurs gaan werken vanuit zogenaamde *veiligheidssteunpunten*. Op dit moment wordt al door ruim veertig buurtregisseurs gewerkt vanuit een veiligheidssteunpunt.

De belangrijkste taak van deze politiemensen is het verbeteren van de veiligheid in de buurt en het voorkomen van onveiligheid. Om dit te bereiken zullen ze die veiligheid (beter) organiseren en de activiteiten van de verschillende partijen (beter) op elkaar afstemmen. In de praktijk betekent dat samenwerken met gemeentelijke diensten zoals de Dienst Stadtoezicht, stadsdelen, woningcorporaties, particuliere beveiligings-organisaties, bedrijven en winkeliers, en bewoners. Bij een buurtregisseur kan men terecht voor allerlei vragen, opmerkingen, adviezen en informatie met betrekking tot veiligheid in de buurt. Soms zal daarvoor een afspraak gemaakt moeten worden voor het spreekuur dat inmiddels in vele buurten is ingesteld, maar met de verdere invoering van veiligheidssteunpunten zal men vaak ook gewoon even binnen kunnen lopen.

Kennen en gekend worden is essentieel voor de gedachte achter buurtregie. Vandaar dat men in principe steeds met dezelfde politiefunctionaris van doen zal hebben. Maar omdat zoveel mogelijk met andere instanties wordt samengewerkt, zal men in een veiligheidssteunpunt - behalve de vertrouwde politieman of -vrouw - ook regelmatig mensen van die andere organisaties kunnen aantreffen⁴.

Een overzicht van buurtregisseurs en veiligheidssteunpunten is opgenomen in bijlage 5.

Noot 4 In een vergelijking met de gezondheidszorg is de *buurtregisseur* het beste te vergelijken met de huisarts waar men terecht kan voor de brede, alledaagse medische zorg (lees: de meest voorkomende vragen en problemen op het gebied van veiligheid en leefbaarheid). Een *veiligheidssteunpunt*, van waaruit verschillende organisaties op het gebied van veiligheid en leefbaarheid werken, is dan te vergelijken met een gezondheidscentrum waarin verschillende medische disciplines samenwerken. Zoals men voor spoedgevallen een ambulance kan bellen, zo kent de politie de zogenaamde *noodhulp*. Het belangrijkste kenmerk van de ambulance is de snelheid waarmee deze ter plaatse komt. Niet zozeer een breed zorgpakket als wel een adequaat eerste optreden bij spoedgevallen is daarbij maatgevend. Zoals men in de gezondheidszorg de medische specialisten kent, die vaak poliklinisch hulp verlenen, zo zal men bij de *wijkteambureaus* terecht blijven kunnen voor specifieke deskundigheden, om te beginnen als men aangifte wil doen. De *districtsbureaus* kunnen in deze parallel vergeleken worden met ziekenhuizen waar men terecht kan voor moeilijke gevallen of ingewikkelde behandelingen.

Omvang en ontwikkeling

In 1997 is voor het eerst een overall-oordeel over de leefbaarheid gevraagd aan bewoners (stadsbrede leefbaarheidsmonitor, 1997). Het gemiddelde rapportcijfer dat de bewoners geven aan het woon- en leefklimaat in hun buurt is een 7,2. We behandelen hierna diverse fysieke en sociale aspecten van leefbaarheid door de jaren heen. Als bronnen zijn gebruikt: het Bevolkingsonderzoek in wijkteam-gebieden 1997 en de Politiemonitor 1997. In beide bronnen betreffen de cijfers de politieregio Amsterdam-Amstelland.

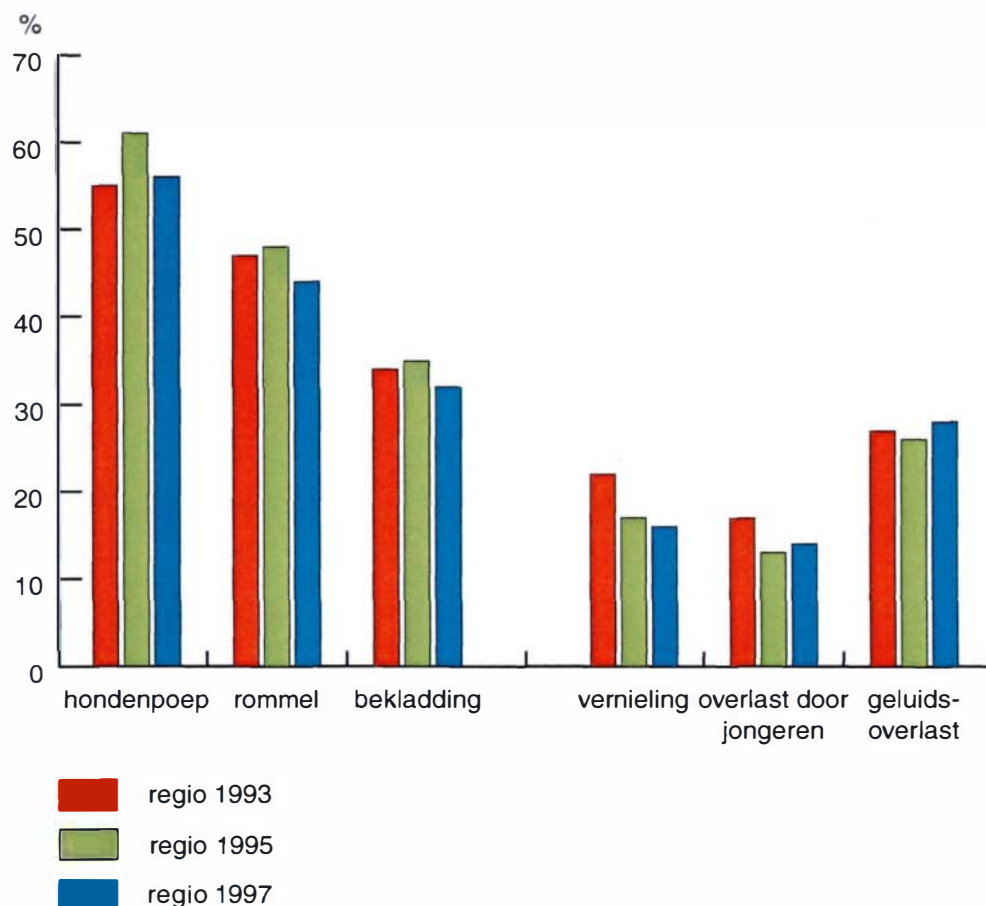
Verloedering

Het aantal mensen dat de eigen buurt verloederd vindt, is in 1997 ten opzichte van 1995 licht gestegen: 32,2% versus 29,5%. Het percentage ligt daarmee nog wel onder het niveau van 1994 (34,3%; bron: Bevolkingsonderzoek in wijkteam-gebieden, 1997).

In onderstaande tabel is te zien dat de enige buurtproblemen die tussen 1995 en 1997 toegenomen zijn, geluidsoverlast en overlast door jongeren zijn. Kennelijk hangt het oordeel over de gestegen verloedering sterk samen met die twee buurtproblemen.

In de volgende figuur wordt een aantal buurtproblemen weergegeven.

Figuur 3.1 Buurtproblemen: beleving van de buurt.
In procenten van de bevolking, percentage 'komt vaak voor'
Bron: Politiemonitor Bevolking, 1997

Hondenpoep en rommel op straat komen kennelijk het meest voor. Vernieling van straatmeubilair, bekladding van muren, rommel op straat en overlast door jongeren blijken te zijn afgenomen tussen 1993 en 1997 (zij het niet altijd in een rechte lijn). Een (lichte) toename tussen 1993 en 1997 is daarentegen te zien bij de ergernis over hondenpoep op straat en geluidsoverlast (Bron: Politie-monitor, 1997).

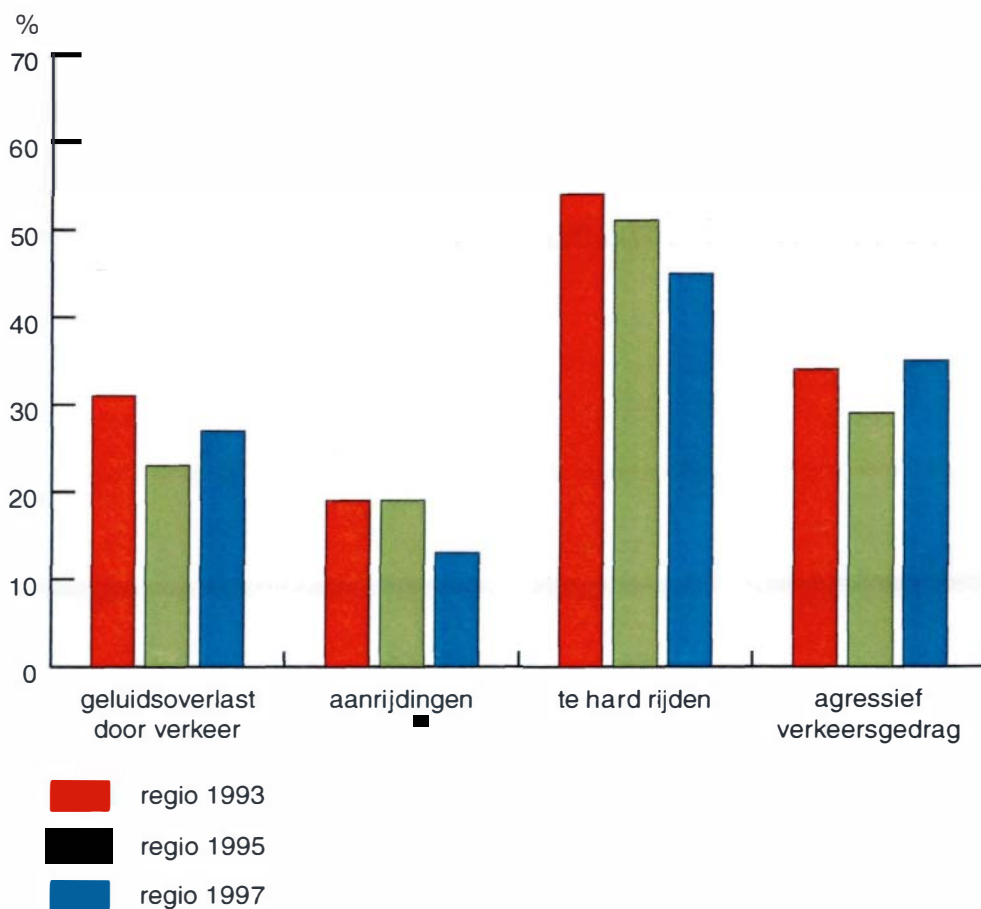
In de stadsbrede leefbaarheidsmonitor 1997 is de top-3 van leefbaarheidsproblemen: hondenpoep, rommel op straat en bekladding. Dit komt dus overeen met de politie-monitor.

In een recent onderzoek naar oordelen van bewoners over de kwaliteit van de openbare ruimte in de binnenstad (bron: Kwaliteit openbare ruimte 1997. O+S Amsterdam, 1997) kwam een nieuw verschijnsel naar voren waaraan men zich ergert: wildplassen, dat wil zeggen "plassende mannen in portieken en stegen". Dit fenomeen wordt voor het eerst genoemd en staat meteen op de eerste plaats van ergernisgevende overlast: 69% van de bewoners ergert zich hieraan. Bij de zaken waar men daadwerkelijk overlast van ondervindt, komt wildplassen op de derde plaats: 40% zegt er meestal daadwerkelijke overlast van te ondervinden.

Wat betreft verkeersoverlast worden er vier verschijningsvormen onderscheiden:

- geluidsoverlast van verkeer;
- aanrijdingen;
- te hard rijden;
- agressief verkeersgedrag.

Figuur 3.2 Buurtproblemen: verkeersoverlast.
In procenten van de bevolking, percentage 'komt vaak voor'.
Bron: Politie-monitor Bevolking, 1997.

In bovenstaande figuur (3.2) is te zien dat te hard rijden het meest voorkomt, gevolgd door agressief rijgedrag. De geluidsoverlast van verkeer in 1997 ligt ongeveer op hetzelfde niveau als in 1993 (na een tussentijdse daling in 1995). Het aantal aanrijdingen en het aantal gevallen van te hard rijden is gedaald tussen 1993 en 1997, terwijl agressief verkeersgedrag licht gestegen is.

Onveiligheidsgevoelens

Een belangrijk onderdeel van leefbaarheid is de veiligheidsbeleving. We behandelen hier de onveiligheidsgevoelens op straat in de eigen wijk en het vermijdingsgedrag.

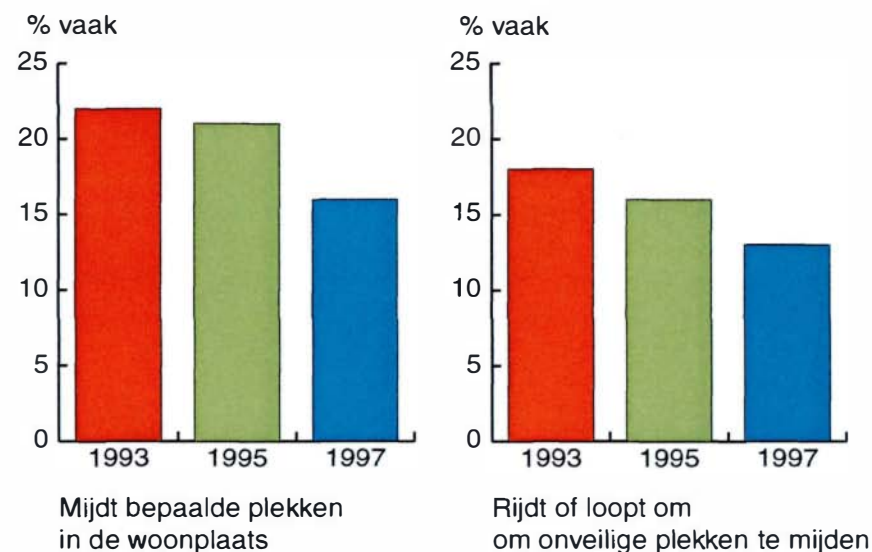
- Het percentage Amsterdammers dat bang is 's avonds alleen over straat te moeten, is tussen 1995 en 1997 iets gedaald: van 30,6% naar 27,5%.
- In 1997 is voor het eerst gevraagd aan inwoners van Amsterdam of ze weleens bang zijn in het openbaar vervoer (Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden, 1997). Gemiddeld blijkt 28,1% bevestigend te antwoorden op deze vraag.

Er blijken significante verschillen tussen de onveiligheidsbeleving van mannen en vrouwen te zijn: 's avonds voelen vrouwen zich zowel thuis als op straat minder veilig dan mannen. Overdag blijkt er geen significant verschil tussen mannen en vrouwen te zijn.

Onder degenen die aangeven 's avonds op straat vaak bang te zijn, blijken oudere vrouwen (55+) significant vaker vertegenwoordigd dan (oudere) mannen.

Vermijdingsgedrag

Figuur 3.3 Vermijdingsgedrag
Bron: Politie-monitor Bevolking 1997

Het aantal mensen dat vaak bepaalde plekken in Amsterdam mijdt, is gedaald tussen 1993 en 1997. Dit geldt ook voor het aantal mensen dat omrijdt of -loopt om onveilige plekken te mijden.

Omgang van bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergronden

Tot slot wordt het samenleven van bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergronden behandeld.

In 1994 en 1995 lag het percentage mensen dat meent dat de verschillende bevolkingsgroepen goed met elkaar omgaan op hetzelfde niveau: 68-69%. In 1997 is een lichte daling opgetreden: minder mensen (namelijk 64%) vinden dus dat de verschillende bevolkingsgroepen goed met elkaar omgaan.

3.2 Decentraal niveau

Beleid

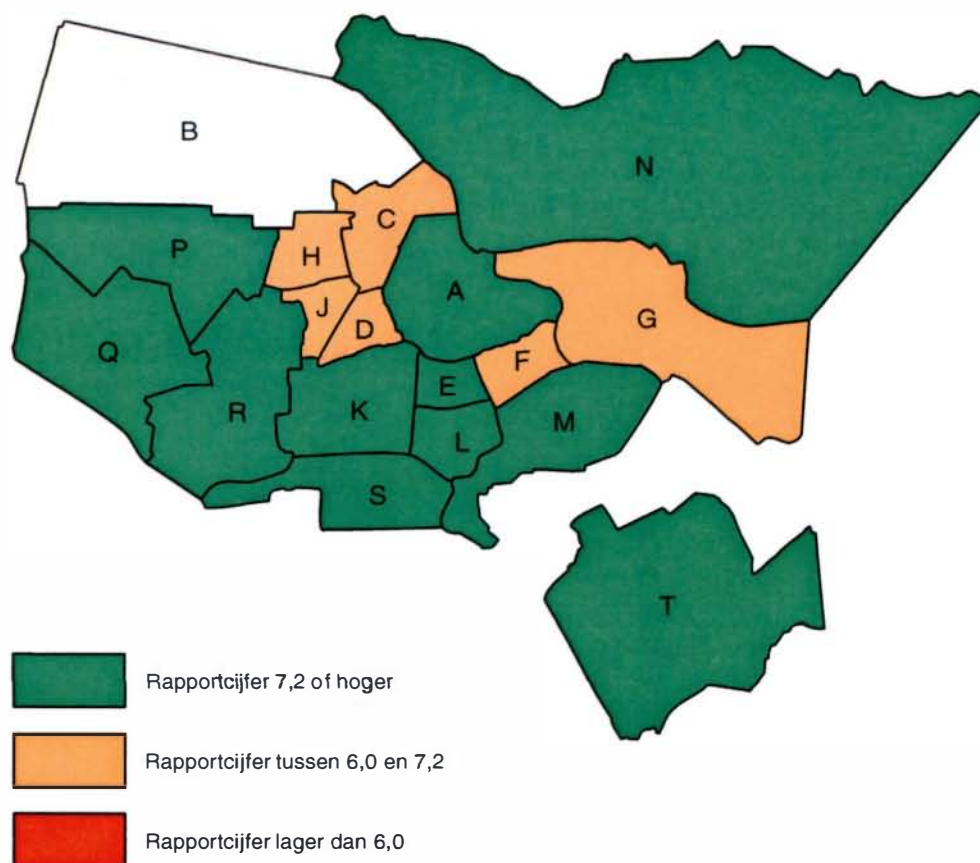
Binnen de kaders die werden aangereikt door het veiligheidsbeleid van de centrale stad zijn in de stadsdelen tal van leefbaarheidsprojecten uitgevoerd. Inmiddels worden de stadsdelen geacht een eigen beleid te ontwikkelen in nauwe samenwerking met politie en justitie. Dit beleid wordt sinds 1996 vastgelegd in jaarplannen Veiligheid.

In aansluiting op de beleidskaders van de centrale stad hebben de stadsdelen in de loop der jaren leefbaarheidsprojecten gericht op:

- vandalismepreventie: bijvoorbeeld wijkacties, project klad- en plakvandalisme;
- toezicht: bijvoorbeeld pleinwerkers, buurtserviceteams, buurtconciërges, stadswachten, flatwachten;
- wijk- en buurtbeheer/integraal veiligheidsbeleid: tal van projecten, bijvoorbeeld meldpunten Extreme Overlast, daklozenproject, veiligheidssteunpunten / buurtveiligheidswinkels; verder diverse buurtbeheerprojecten, buurtpreventieprojecten, anti-vandalismeprojecten, buurtconciërgeprojecten, pleinbeheerprojecten, en dergelijke.

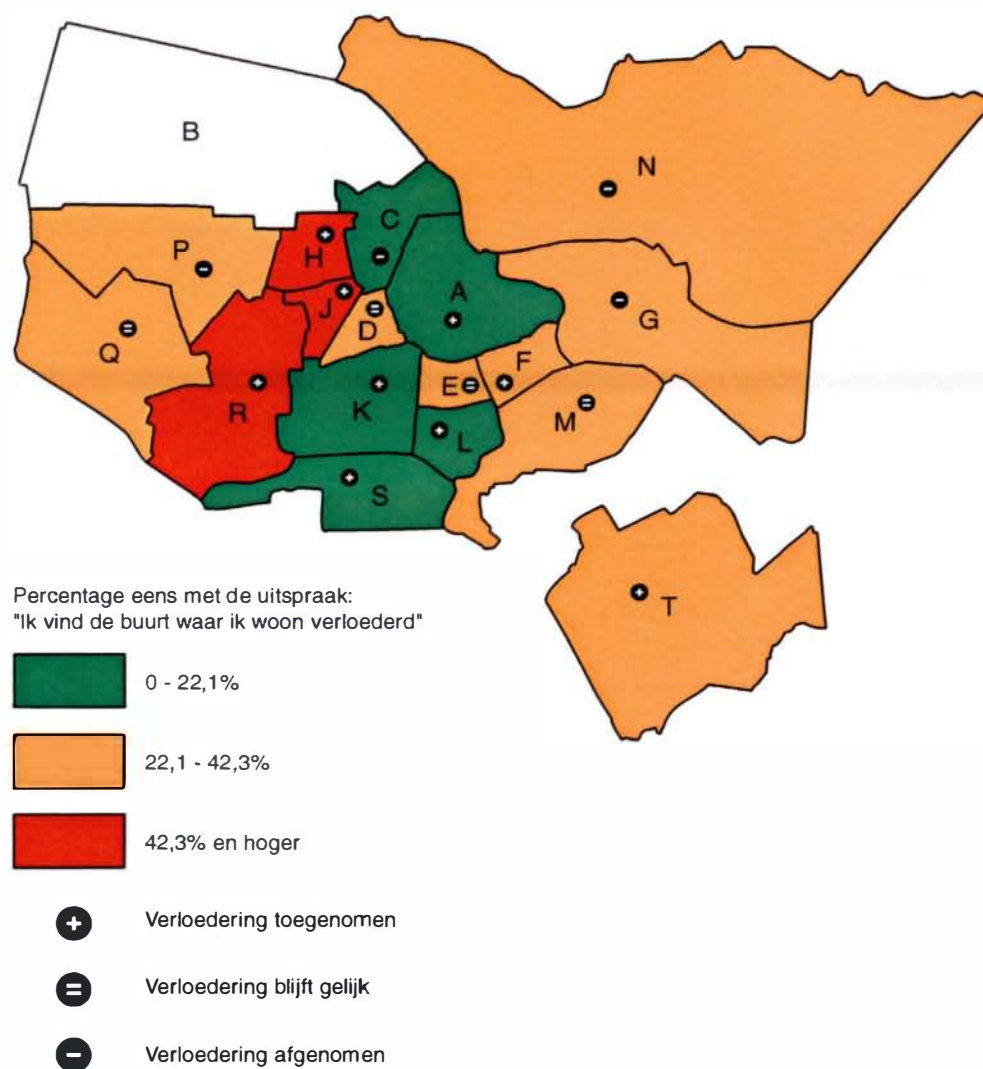
In totaal is 40% van de bekende projecten op het gebied van criminaliteitspreventie op leefbaarheid gericht; hierbij zijn ook de projecten meegeteld die de centrale stad coördineert.

Figuur 3.4 Leefbaarheid algemeen
Bron: Stedelijke Politiemonitor 1997

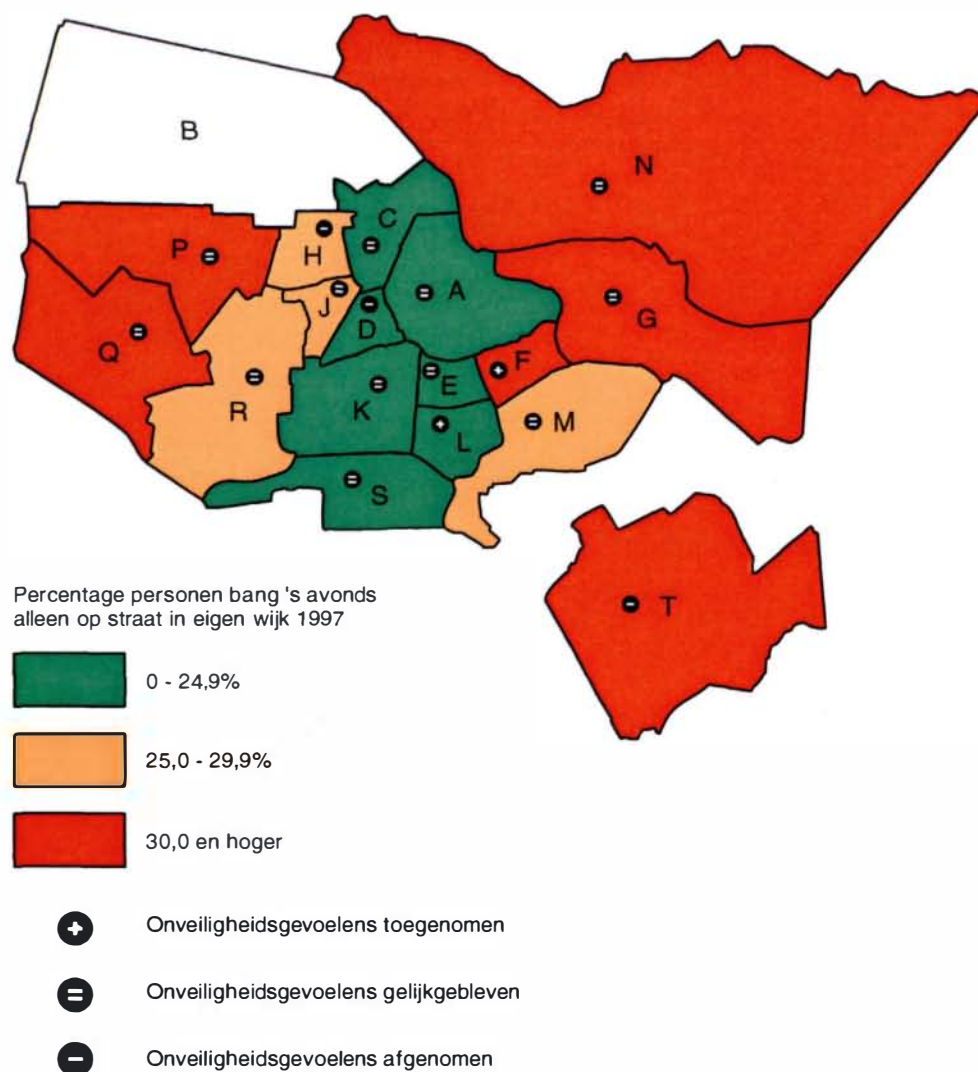
Per stadsdeel lopen de rapportcijfers voor woon- en leefklimaat uiteen van een 6,6 (De Baarsjes) tot een 8,0 (Buitenveldert). De leefbaarheid als geheel wordt dus nergens als onvoldoende beoordeeld (zie figuur 3.4).

Figuur 3.5 Verloedering
Bron: Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden, 1997

Het percentage mensen dat de eigen buurt verloederd vindt, varieert in 1997 tussen 20,3% (Zuid) en 44,3% (De Baarsjes). In bovenstaande figuur is weergegeven hoe de verschillende stadsdelen op dit aspect door hun bewoners worden beoordeeld. Zorgwekkend is dat in verschillende stadsdelen met een hoog percentage bewoners dat de eigen woonbuurt verloederd vindt, sprake is van een stijging van dit percentage in vergelijking met 1995. Dit geldt voor De Baarsjes, Bos en Lommer, Oost en Zuidoost. Het lijkt er dus op dat in deze stadsdelen meer aandacht voor leefbaarheid noodzakelijk is. In Geuzenveld/Slotermeer, Zeeburg, Westerpark en Noord is het aantal bewoners dat de eigen buurt verloederd vindt, (soms sterk) afgenomen. De eerste twee stadsdelen hebben ook flink geïnvesteerd in het verbeteren van leefbaarheid (zie bijlage 1).

Figuur 3.6 Onveiligheidsgevoelens buitenshuis
Bron: Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden, 1997

In bovenstaande figuur is voor de stadsdelen aangegeven welk deel van de bewoners zich 's avonds alleen op straat in de eigen wijk (zo nu en dan of vaak) onveilig voelt.

De rangorde van de stadsdelen top-5 waar men zich het meest onveilig voelt, is veranderd. In 1995 stond stadsdeel Zuidoost nog bovenaan (46,3%), gevolgd door Bos en Lommer (38,0%), Zeeburg (37,4%), Osdorp en Geuzenveld/Slotermeer (beide 37,0%).

In 1997 voert stadsdeel Oost de lijst aan (40,4%), waarna de stadsdelen Zuidoost (38,7%), Zeeburg (36,4%), Geuzenveld/Slotermeer (34,0%) en Osdorp (33,0%) volgen.

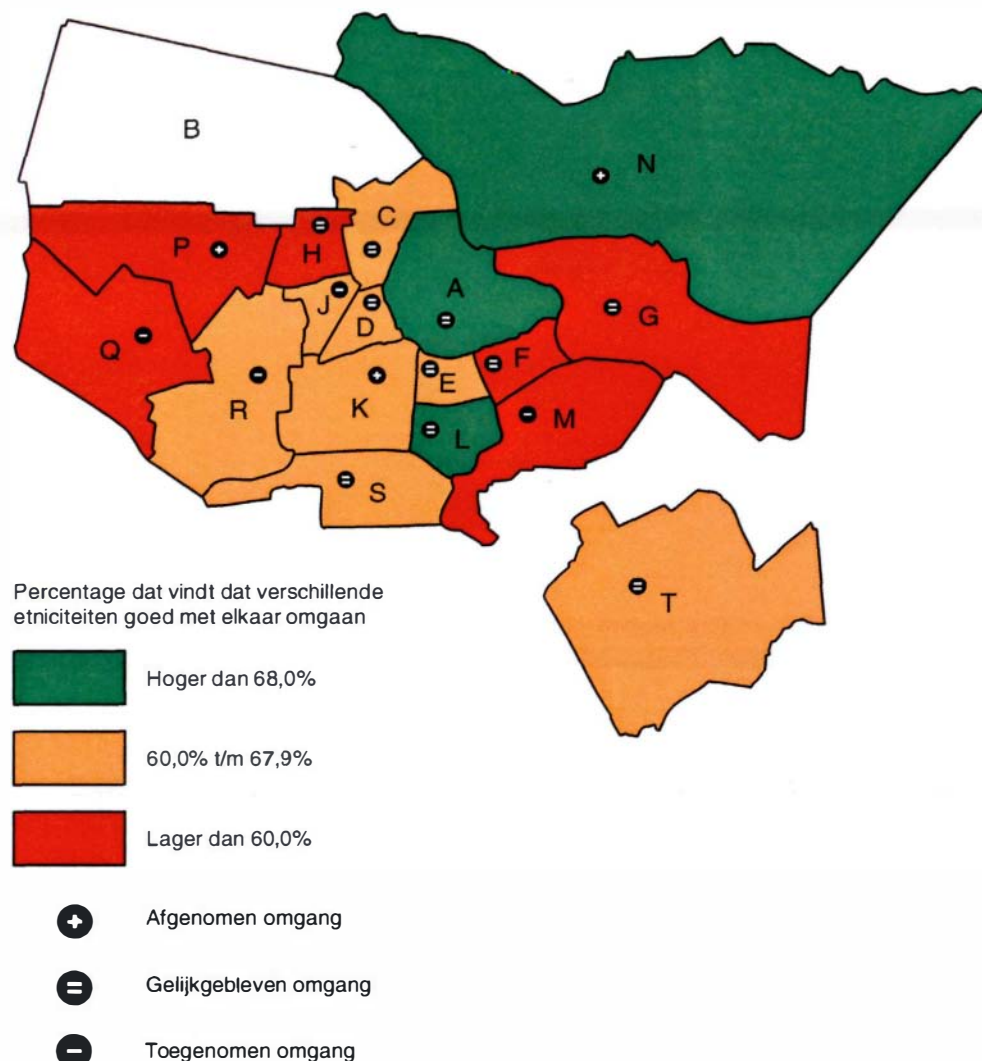
In Oost is dus iets opvallends aan de hand: in 1995 kwam het stadsdeel nog niet in de top-5 voor, in 1997 is het alle stadsdelen gepasseerd om bovenaan te belanden.

In Zuidoost is een ontwikkeling ten goede te zien: een daling van 46,3% naar 38,7% is sterker dan de daling van het stedelijk gemiddelde.

Omgaan van bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergronden

In 1997 vindt 64% van de Amsterdammers dat de bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergronden goed met elkaar omgaan in hun woonbuurt. In figuur 3.7 is aangegeven welke stadsdelen in 1997 beter scoren dan het stedelijk gemiddelde (groen), welke stadsdelen rond het gemiddelde (oranje) en welke stadsdelen slechter dan het gemiddelde (rood).

Figuur 3.7 Omgaan van bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergronden
Bron: Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden, 1997

Ten opzichte van 1994 is in flink wat stadsdelen een daling opgetreden in het percentage mensen dat vindt dat de verschillende bevolkingsgroepen goed met elkaar omgaan; er wordt dus een verslechtering geconstateerd in de omgang. Overigens wordt dit door zowel allochtonen als autochtonen gezegd: de steekproef vormt namelijk een getrouwe afspiegeling van de Amsterdamse bevolking. Van een verslechtering in de omgang is volgens de respondenten sprake in de binnenstad, Westerpark, Oud West, De Pijp, Oost, Bos en Lommer, Zuid en Watergraafsmeer. Min of meer op hetzelfde peil gebleven (soms na een stijging of daling in 1995), zijn Zeeburg, Rivierenbuurt, Osdorp, Noord en Geuzenveld/Slotermeer en Buitenveldert. Een verbetering in de omgang is opgetreden in De Baarsjes, Slotervaart/Overtoomse Veld en Zuidoost.

3.3 Conclusies

Stedelijk niveau

Het gemeentelijk beleid is eigenlijk al vanaf het midden van de jaren tachtig op leefbaarheid gericht, ook al heette het niet altijd zo. Via vandalismepreventie en buurtbeheer is leefbaarheid inmiddels een thema geworden binnen het integraal veiligheidsbeleid.

Sinds 1995 is de politie bezig met de invoering van een regiodekkend buurt-regisseurs en veiligheidssteunpunten. Hiermee wordt beoogd op zeer kleinschalig niveau veiligheids- en leefbaarheidsproblemen te verhelpen. Indien nodig worden andere instanties hierbij ingeschakeld.

Het algemene oordeel van de Amsterdammers over het woon- en leefklimaat is wel in orde: een ruime voldoende (7,2) is iets waarmee je voor de dag kunt komen.

Bij een fiks aantal leefbaarheidsaspecten zijn dan ook gunstige ontwikkelingen te zien:

- straatmeubilair blijft langer heel;
- muren blijven meer of langer vrij van graffiti;
- straten zijn schoner;
- jongeren geven minder overlast;
- het aantal aanrijdingen daalt;
- er wordt minder (te) hard gereden;
- veiligheidsgevoelens nemen toe;
- er zijn minder mensen die bepaalde plekken mijden (incl. omrijden of omlopen).

In de ontwikkeling van een aantal deelaspecten is verbetering wenselijk, namelijk:

- hondenpoep;
- geluidsoverlast;
- agressief verkeersgedrag.

Voorts vinden de Amsterdammers dat de omgang van de bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergronden verbeterd kan worden.

Specifiek in de binnenstad is aandacht gewenst voor het fenomeen wildplassen.

De onveiligheidsgevoelens van vrouwen blijken 's avonds, zowel in huis (zie hoofdstuk 2) als op straat significant sterker dan die van mannen.

Ouderen (gedefinieerd als 55-plussers) voelen zich op straat niet significant onveiliger dan andere mensen, noch overdag, noch 's avonds. Als sekse en leeftijd *tegelijk* bekeken worden, blijkt dat onder degenen die zich 's avonds op straat vaak onveilig voelen zich significant vaker oudere vrouwen bevinden.

Decentraal niveau

In geen enkel stadsdeel wordt het algemene woon- en leefklimaat onvoldoende gevonden. Wel is er duidelijk variatie in de mate waarin bewoners de stadsdelen waarderen: De Baarsjes komt er in algemene zin het minst gunstig uit, Buitenveldert het gunstigst. Het oordeel over De Baarsjes lijkt vooral bepaald te worden door de mate van *verloedering* die bewoners er zeggen te ervaren. Bij het deelaspect verloedering wordt stadsdeel De Baarsjes door de bewoners namelijk het minst gunstig beoordeeld, terwijl dit stadsdeel bij de andere deelaspecten van leefbaarheid helemaal niet ongunstig wordt beoordeeld.

In negen stadsdelen (Buitenveldert, De Baarsjes, Slotervaart/Overtoomse Veld, Bos en Lommer, Zuid, Oost, Zuidoost, Rivierenbuurt, binnenstad) is volgens de bewoners de verloedering toegenomen, terwijl deze in vier stadsdelen is afgenomen (Geuzenveld/Slotermeer, Zeeburg, Westerpark, Noord). Aandacht voor dit onderdeel blijft dus geboden in de meeste stadsdelen.

Wat betreft de onveiligheidsgevoelens 's avonds op straat is in een aantal stadsdelen een verbetering te constateren, die beduidend sterker is dan de gemiddelde verbetering in de stad, namelijk in Bos en Lommer, Oud West, Zuidoost en Watergraafsmeer. Daarentegen springen de stadsdelen Oost, Rivierenbuurt en Slotervaart/Overtoomse Veld er op dit aspect juist ongunstig uit.

Uit het feit dat de uitkomsten op het gebied van onveiligheidsgevoelens verschillen van die op het gebied van verloedering blijkt dat er geen rechtstreekse relatie is tussen deze twee aspecten.

Op het aspect 'omgang van bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergronden' wordt door de bewoners een verslechtering geconstateerd in tien stadsdelen, een verbetering slechts in drie (De Baarsjes, Slotervaart/Overtoomse Veld en Zuidoost). Hier geldt dus dat de inspanningen wellicht opgeschroefd moeten worden.

Het thema leefbaarheid is in alle stadsdelen een aandachtspunt. De mate waarin in projectvorm geïnvesteerd wordt in dit thema verschilt echter per stadsdeel (zie bijlage 1). Het lijkt het erop dat Zeeburg Geuzenveld/Slotermeer, Zuidoost, de binnenstad, Bos en Lommer en Oud West relatief veel inspanningen verricht hebben, terwijl Watergraafsmeer, Buitenveldert en Rivierenbuurt relatief weinig inzet gepleegd lijken te hebben. Voor deze stadsdelen valt de geringe investering te verklaren omdat het oordeel over het woon- en leefklimaat er al bovengemiddeld gunstig is. Het inspanningsniveau⁵ blijkt weerspiegeld te worden in de ontwikkeling van de leefbaarheid in een aantal van deze stadsdelen, met name Zeeburg, Oud West, Bos en Lommer, Geuzenveld/Slotermeer (veel inspanningen, veel effect) en Buitenveldert, Rivierenbuurt (weinig inspanningen, weinig effect). Bij een aantal andere stadsdelen blijkt echter geen direct (of soms zelfs een negatief) verband tussen het inspanningsniveau en de effecten op leefbaarheid.

Noot 5 Ook in Osdorp is de waardering bovengemiddeld, maar daar waren de investeringen geenszins gering.

4 Drugsoverlast

Onder *drugsoverlast* wordt verstaan: de overlast die drugsdealers, drugsgebruikers en coffeeshops veroorzaken. Net als bij het drugsbeleid wordt onderscheid gemaakt tussen hard- en softdrugs. Het gaat hier om de 'klassieke' soorten drugs; bij softdrugs betreft het cannabisproducten en bij harddrugs opiaten. Politie, justitie en bestuur signaleren echter ook een relatief nieuw probleem, namelijk het gecombineerde gebruik van alcohol en synthetische drugs als ecstasy en amfetamine. Het gaat hier om een andere gebruikersgroep (met name uitgaanspubliek en voetbalsupporters) en een andere 'setting' (het uitgaanscircuit en voetbalstadions) waarbij situaties voorkomen die vaak gepaard gaan met geweldscriminaliteit. Omdat hierover nauwelijks gegevens beschikbaar zijn, wordt dit fenomeen niet in dit hoofdstuk behandeld. Ook gebruik van en handel in 'smart' drugs zijn hier geen onderwerp van bespreking omdat deze drugs niet onder de opiumwet vallen en er geen cijfers over beschikbaar zijn.

4.1 Stedelijk niveau

Beleid

Softdrugs

Het beleid met betrekking tot softdrugs is (nog altijd) gebaseerd op de scheiding van hard- en softdrug 'scenes'. Mede daarom worden coffeeshops gedoogd. Zij moeten dan wel voldoen aan de door de procureurs-generaal opgestelde AHOJG-criteria;

- geen **A**ffichering;
- geen **H**arddrugs;
- geen **O**verlast;
- geen **J**eugd jonger dan 18 jaar toelaten;
- geen verkoop van grotere hoeveelheden dan 5 gram (**G**ewichtscriterium).

Daarnaast is met het oog op de beheersbaarheid van (het aantal) coffeeshops een exploitatievergunning voor deze bedrijven verplicht gesteld. Dit maakt het mogelijk bepaalde voorschriften te laten gelden. Coffeeshops kunnen dan als horecabedrijven functioneren. Bedrijven waarvan de eigenaar een crimineel verleden heeft of bedrijven die een bedreiging vormen voor het woon- en leefklimaat in de omgeving, bijvoorbeeld door overconcentratie of omdat er een school in de buurt is, krijgen geen exploitatievergunning.

De volgende uitgangspunten liggen aan het Amsterdamse coffeeshopbeleid ten grondslag:

- een scherpe handhaving van de AHOJG-richtlijnen;
- invoering van een stelsel van exploitatievergunningen;
- een helder systeem van voorwaarden voor coffeeshops zodat zij als andere horecabedrijven kunnen functioneren;
- een op de vorige punten gebaseerd inzichtelijk systeem van handhaving door politie, justitie en gemeentelijke diensten.

Coffeeshops die zich niet houden aan de AHOJG-richtlijnen worden eerst een week gesloten. Volgt weer een overtreding van de AHOJG-richtlijnen dan wordt de zaak twee weken gesloten. Na een derde overtreding op rij wordt geen softdrugsverkoop in de zaak meer gedoogd.

De pijlers onder het (harddrugs)beleid zijn repressie en hulpverlening. De belangrijkste actoren, naast de gemeente, zijn dan ook de politie en justitie aan de ene kant (repressie en handhaving openbare orde) en de hulpverlening en de GG&GD aan de andere kant. Vanuit de centrale stad is sinds 1992 op het gebied van drugsoverlast in grote lijnen het volgende gebeurd:

- Het straatjunkenproject Amsterdam beoogt de optimalisering van hulpverlening en handhavingsactiviteiten gericht op een groep harddrugsgebruikers, die veel criminele overlast bezorgen. Het project staat onder regie van het Consultatiebureau voor Alcohol en Drugs (CAD). De overlastgevende harddruggebruikers worden opgepakt (repressie) en naar de hulpverlening geleid.
- De projecten 'Drugsverslaafden' en 'Kick off' zijn opgezet door de Dienst Binnenstad, politie en hulpverlening (Jellinek en de stichting Regenboog). Het doel is meer zicht te krijgen op de leefomstandigheden van verslaafden en deze vrijwillig te koppelen aan hulpverleningsprojecten.
- Op last van de burgemeester (APV) kunnen door de politie *8-uurs verboden* en *veertien dagen verboden* uitgevaardigd worden aan extreme overlast veroorzakende harddrugsverslaafden. De persoon aan wie zo'n verbod is opgelegd mag zich voor de betreffende termijn niet ophouden in een bepaald gebied. Ook worden er in bepaalde gebieden *samenscholingsverboden* uitgevaardigd.
- In gebieden waar grote concentraties verslaafden voorkomen heeft de politie de mogelijkheid om 8-uursverboden aan overlast gevende verslaafden op te leggen. In 1996 is dit in de omgeving van de Zeedijk en de Nieuwmarkt 4565 keer gebeurd. Ook in het gebied tussen de metrostations Waterlooplein en Wibautstraat en in enkele gebieden in Zuidoost is deze maatregel toegepast (van de toepassing van deze maatregelen ontbreken registraties).
- Op het gebied van de hulpverlening is een aantal projecten (meestal op initiatief van de GG&GD) uitgevoerd. Het betreft onder meer;
 - De reguliere methadonbehandeling aan circa 1000 personen,
 - PPP, de Prostitutie Passanten Polikliniek (+/- 250 klanten)
 - Het Politiebureauproject, ingesloten druggebruikers worden bezocht en voorzien van methadon en vervolghulp (+/- 1500 bezoeken per jaar).
 - Het ziekenhuisproject, het begeleiden van in ziekenhuizen opgenomen harddrugsverslaafden (betreft ongeveer 500 opnames en 350 personen per jaar).
 - Het spuitomruilproject ter preventie van onder andere AIDS. Elk jaar worden zo'n 750.000 spuiten geruild met een ruilpercentage van 99%.
- Als vorm van ontmoedigingsbeleid wordt aan illegale buitenlandse drugsgebruikers toegang tot de methadonbehandeling en de Prostitutie Passanten Polikliniek onttrokken, tenzij de behandeling gecombineerd wordt met repatriëring (Rückkehrhilfe-project) of als op basis van humanitaire gronden behandeling noodzakelijk geacht wordt.

De komende tijd staan bovendien nieuwe maatregelen op stapel.

- Op komst is de wet Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV). Dit belangrijke instrument tegen drugsoverlast houdt in dat de rechter de mogelijkheid krijgt overlast gevende verslaafden van de straat te houden door ze voor de duur van twee jaar in een SOV-inrichting te plaatsen. Gedurende deze detentie kan de verslaafde worden behandeld met het oog op resocialisatie en terugkeer in de maatschappij.
- Februari 1988 start een proef met 3 kleinschalige gebruiksruidten voor 30 tot 45 problematische drugsverslaafden. Zij kunnen daar onder toezicht drugs gebruiken, maar ook douchen, koffiedrinken en kleren wassen en ruilen. De ruidten bevinden zich in en rond het centrum. Indien de proef succesvol is, zal het aantal ruidten worden uitgebreid naar 15.
- Mei 1998 zal een proef met verstrekking van heroïne aan een (kleine) groep langdurig verslaafde gebruikers starten.

Omvang en ontwikkeling

Softdrugs

Het cannabisgebruik onder 14-24 jarigen is in de periode 1992-1996 redelijk constant gebleven (O+S, Korf, 1996); een vijfde (+/- 18.000 personen) heeft het laatste jaar geblowd waarvan 4% (+/- 3.600) dagelijks. Buiten deze leeftijds-categorie wordt beduidend minder cannabis gebruikt.

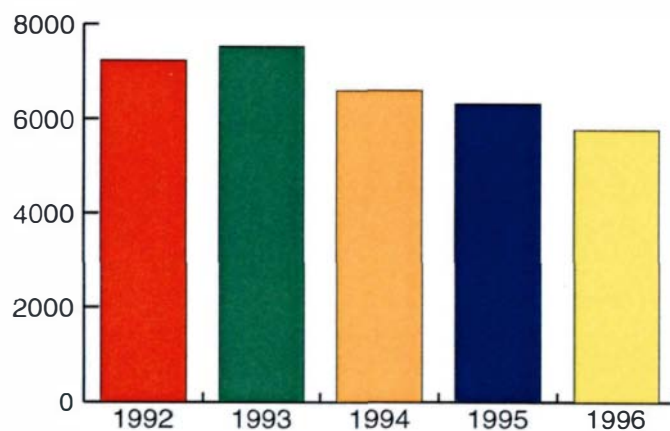
In april 1995 is er een duidelijke omschrijving en definitie van het begrip coffeeshops gekomen. De bokken zijn van de schapen gescheiden en een aantal gelegenheden die niet aan de strenge voorschriften die vervolgens zijn gaan gelden, kon of wilde voldoen, heeft toen de deuren gesloten of is van bestemming veranderd. Van de toen getelde 450 gelegenheden bleven uiteindelijk 350 over die aan de voorschriften konden voldoen. Vanaf dat moment is het vergunningstelsel ingevoerd. Dit heeft geleid tot een verdere daling van het aantal coffeeshops tot 316 zaken in 1997.

De overlast van het gebruik van en de handel in softdrugs concentreert zich in en rond de coffeeshops, maar neemt over het algemeen geen grote vormen aan. Uit onderzoek is gebleken dat 95% van de Amsterdammers geen overlast ondervindt van de coffeeshops.⁶

Harddrugs

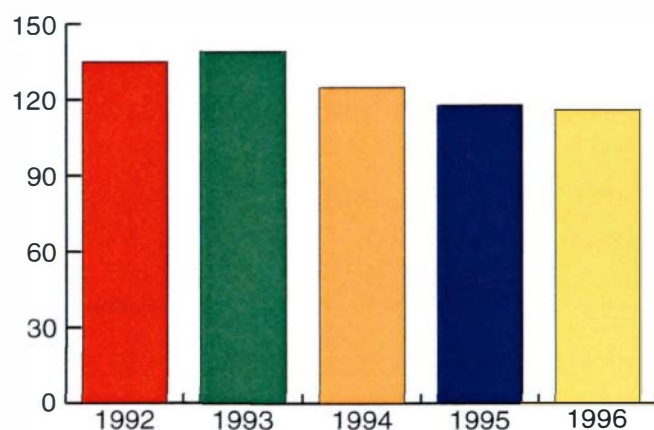
In de volgende figuur is op basis van gegevens van GG&GD de ontwikkeling van het aantal opiaatverslaafden en de aan harddrugs verbonden gezondheidsrisico's weergegeven.

Figuur 4.1 Druggebruik: aantal opiaatverslaafden
Bron: GG & GD jaarberichten drugsafdeling

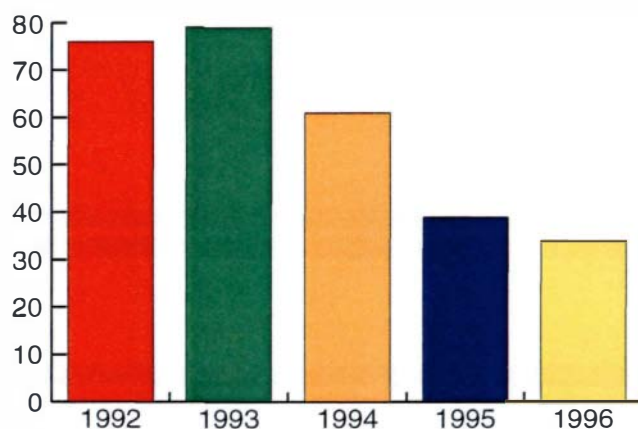

Noot 6 Onderzoek uitgevoerd in 1995 naar de opvattingen van Amsterdammers over coffeeshops, door O+S, het Amsterdams bureau voor Onderzoek en Statistiek.

Figuur 4.2 Druggebruik: aantal drugsgelateerde doden
Bron: GG & GD jaarberichten drugsafdeling

Figuur 4.3 Nieuwe gevallen van AIDS onder drugverslaafden
Bron: GG & GD jaarberichten drugsafdeling

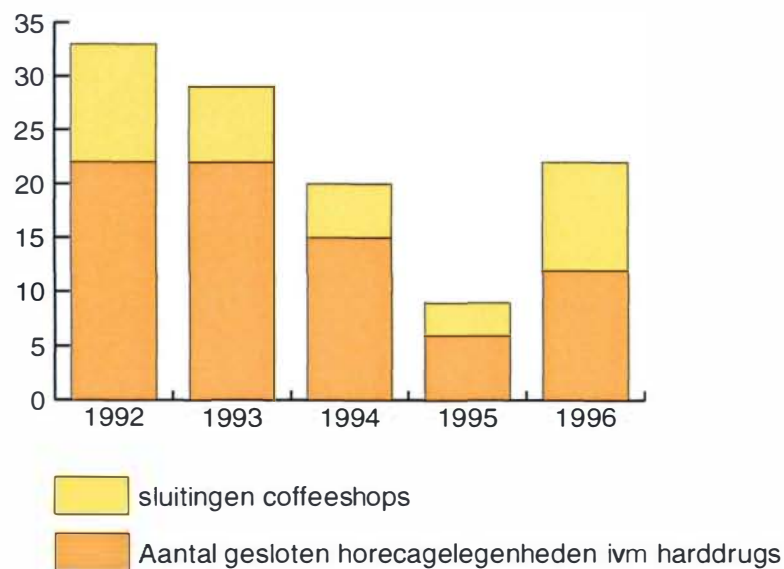
Het aantal harddrugs-verslaafden in Amsterdam is met 20% afgenomen van meer dan 7000 in 1992 tot minder dan 6000 in 1996. Ook de gezondheidsrisico's worden kleiner.

Volgens de GG&GD is de gemiddelde leeftijd van de verslaafden toegenomen van 33,6 tot 37,0 jaar⁷. Bovendien komen er als gevolg van het gevoerde ontmoedigingsbeleid minder buitenlandse (hard)drugstoeristen naar Amsterdam.

Noot 7 Het jaarbericht 1994-1995 van de drugsafdeling van de GG&GD draagt als titel 'Dovend vuur' als metafoor voor het verschijnsel dat de populatie opiaatverslaafden weinig jonge aanwas kent.

In de volgende figuur zijn sluitingen van horecagelegenheden en coffeeshops als gevolg van repressief optreden weergegeven.

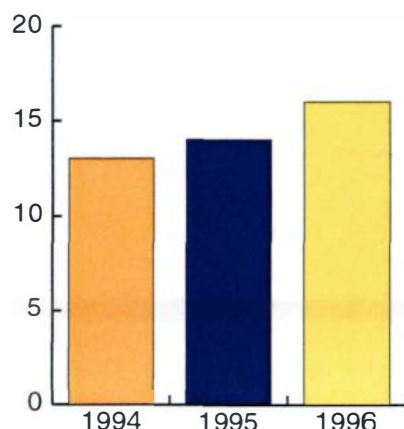
Figuur 4.4 Sluitingen horecagelegenheden en coffeeshops
Bron: Dienst Binnenstad

Voor meer dan 70 procent van de sluitingen van coffeeshops was de aanleiding gelegen in de verkoop en/of het gebruik van harddrugs. Het Horeca Interventie Team (HIT-team), waarin de politie samenwerkt met onder meer de FIOD en de Sociale Dienst, houdt zich bezig met de aanpak van horecagelegenheden waar onder andere handel in harddrugs, wapens, gestolen goederen of andere criminele activiteiten plaatsvonden. De ontwikkeling van het aantal sluitingen vormt waarschijnlijk hoofdzakelijk een afspiegeling van de intensiteit van handhavingsinspanningen. De stijging van het aantal sluitingen in 1996 is dan ook voornamelijk toe te schrijven aan het nieuwe coffeshopbeleid.

In het kader van een bevolkingsonderzoek van de politie wordt gevraagd wat bewoners het meeste urgente probleem vinden dat door de politie zou moeten worden aangepakt. In onderstaande figuur wordt aangegeven welke percentage 'drugsoverlast' het grootste probleem noemt.

Figuur 4.5 Percentage dat drugsoverlast grootste probleem noemt
Bron: bevolkingsonderzoek politie Amsterdam

Het percentage personen dat drugsoverlast het grootste probleem vindt, is vanaf 1994 licht gestegen. Drugsoverlast is in 1996 het probleem dat het meest genoemd is. Drugsoverlast verdringt hiermee inbraak dat men in 1995 nog het meest urgente probleem in de wijk vond. De meest recente gegevens (eind 1997) geven overigens aan dat drugsoverlast als meest urgente probleem gepasseerd is door veiligheid op straat.

Overigens is aan de respondenten in dit onderzoek niet gevraagd nader te specificeren welke vormen van drugsoverlast men problematisch vindt. Op grond van landelijk onderzoek kan worden verondersteld dat het hier in hoofdzaak gaat om overlast veroorzaakt door harddruggebruikers en handel in harddrugs.

4.2 Decentraal niveau

Beleid

In het evaluatie-onderzoek naar wijkveiligheidsbeleid zijn in het jaar 1996 42 projecten (5% van het totaal aantal bekende projecten) op het thema drugs-overlast geïnventariseerd. Deze projecten hebben in hoofdzaak betrekking op harddrugs.

Harddrugs

Op decentraal niveau worden onder meer de volgende projecten uitgevoerd.

- In de binnenstad, Oost, Watergraafsmeer en Zuidoost voert de politie het eerder genoemde metroteam-project uit om overlast rond metrostations tegen te gaan.
- In het Erasmuspark (Bos en Lommer) worden junks geweerd door de stads-wacht.
- In Oost is in 1992 een leefmilieu-verordening door het stadsdeel uitgevaardigd om de overlast aan te pakken die werd veroorzaakt door een concentratie van coffeeshops rond het Beukenplein en de Wijtenbachstraat. Bij de instelling van de verordening in 1992 waren er 37 coffeeshops en begin 1996 zijn er nog slechts 15. Vanaf 1996 vindt in dit stadsdeel het project 'overlast overklast' plaats. Dit project is gericht op het verminderen van overlast door het sluiten van bij de politie bekend staande drugspanden. De Maatschappelijke Dienstverlening en Samenlevingsopbouw Oost (MDSO) voert de regie van dit project.
- In Bos en Lommer loopt het project Drugsverslaving dat wordt gekenmerkt

door een repressieve aanpak, die onder meer uit ontruiming van drugspanden bestaat. De politie en de woningbouwverenigingen werken in dit project samen.

In Zuidoost loopt een aantal projecten waaronder:

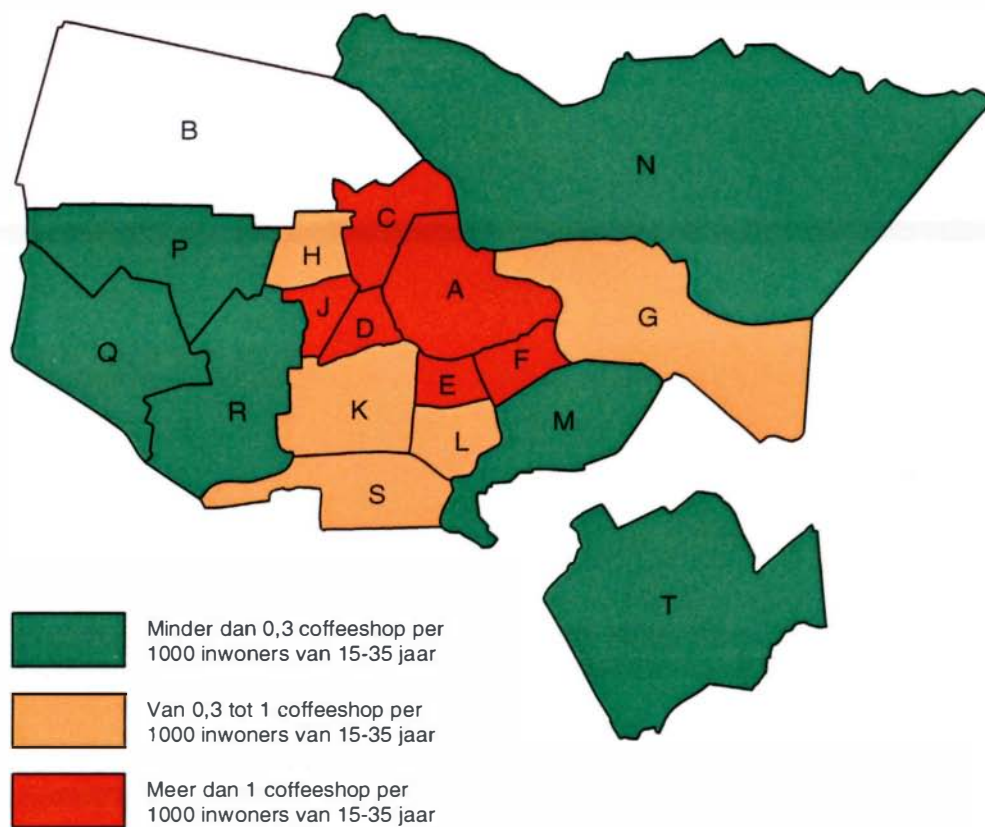
- Het Openbare Orde Team D7 gericht op bestrijding van overlast door verslaafden en dealers onder meer door het geven van 8-uur verboden.
- Veilig Heesterveld; weren van junks door het aanbrengen van een toegangssysteem in de flat.
- Beheerorganisatie Kraaiennest; een combinatie van beheer, herstel van het winkelcentrum en een repressieve aanpak van de harddrugshandel.
- Het project Geïntegreerde Drughulpverlening Amsterdam Zuidoost waarin op structurele basis wordt samengewerkt door Streetcornerwork/harddrugsteam, Jellinek/Reclassering en Hulp voor Onbehuisden/Nachtopvang.

Omvang en ontwikkeling

Softdrugs

In figuur 4.6 is een overzicht gegeven van de spreiding van coffeeshops over Amsterdam.

Figuur 4.6 Spreiding van coffeeshops
Bron: Dienst Binnenstad

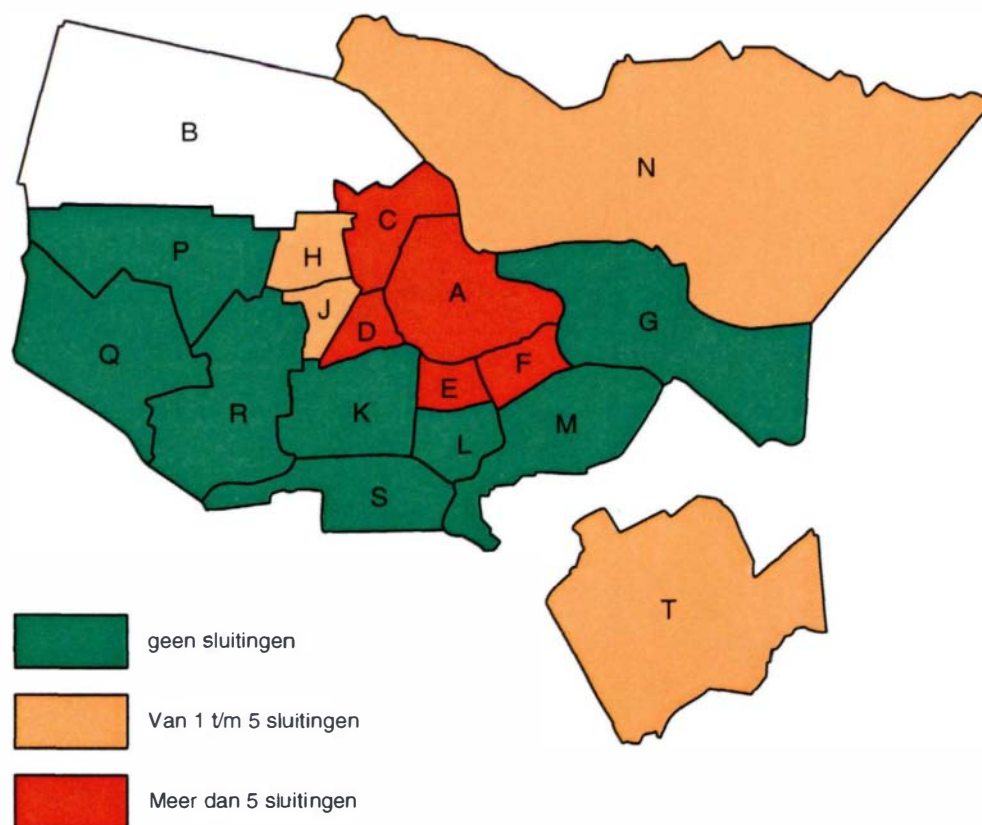

De grootse concentratie coffeeshops is in de binnenstad en de stadsdelen daar direct om heen (de '20/40-gordel'). Voor de binnenstad geldt dat er veel coffeeshops gericht zijn op toeristen en bezoekers.

Harddrugs

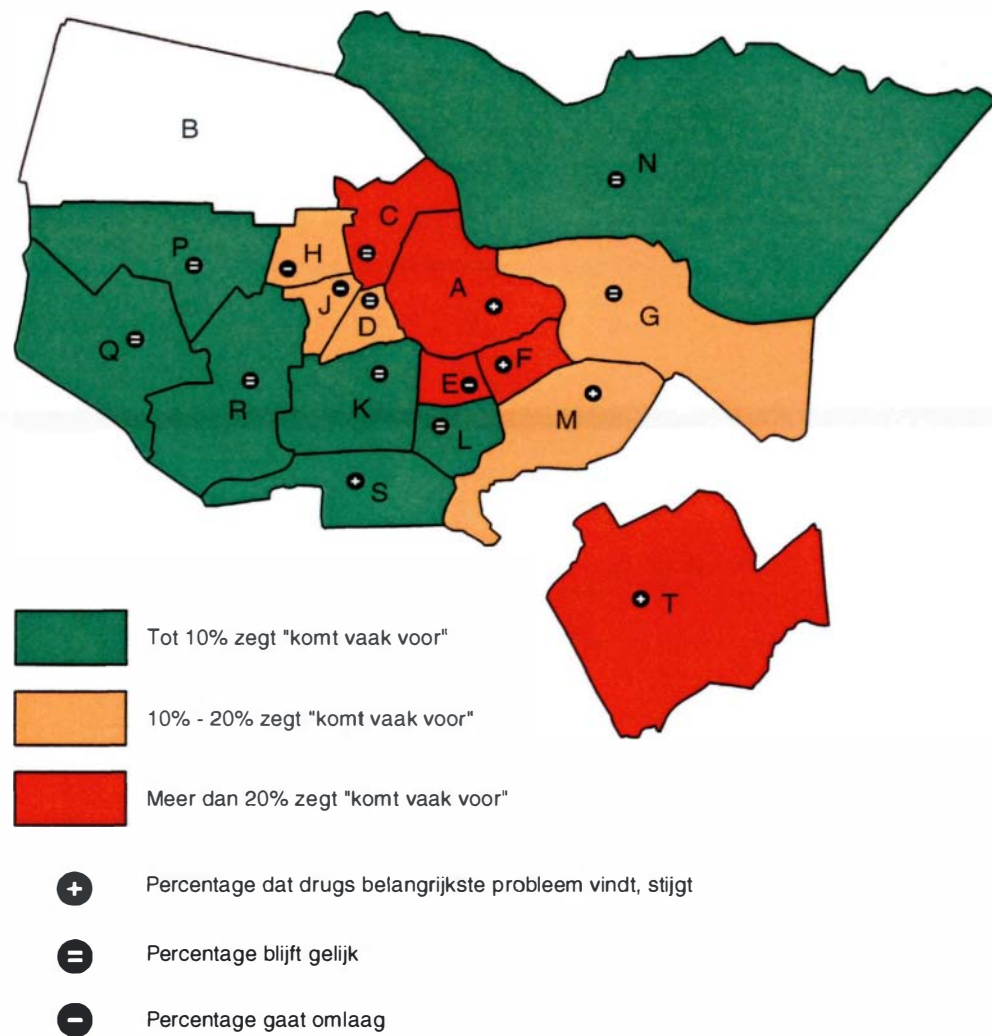
Het repressieve beleid tegen harddrugsoverlast vindt zijn weerslag in het aantal sluitingen van panden en horecagelegenheden waar harddrugs verhandeld en gebruikt werden. In figuur 4.7 is weergegeven hoe het aantal sluitingen over de stad verdeeld is. Het patroon komt vrij sterk overeen met het beeld van de spreiding van coffeeshops die in de vorige figuur is weergegeven.

Figuur 4.7 Sluitingen i.v.m harddrugs handel en gebruik in de periode 1992-1997
Bron: Dienst Binnenstad

De binnenstad en de stadsdelen daar omheen zijn het meest actief in het sluiten van drugspanden en horecagelegenheden waar drugs verhandeld en gebruikt worden. In deze stadsdelen (met uitzondering van Oud-West) ondervinden bewoners ook de meeste drugsoverlast, zo blijkt uit de volgende figuur.

Figuur 4.8 Oordeel van bewoners over drugsoverlast
Bron: bevolkingsonderzoek politie Amsterdam

Duidelijk is te zien dat drugsoverlast een probleem is voor de binnenstad en de daaraan grenzende stadsdelen en voor Zuidoost. In Oost is de overlast het grootst, meer dan 60% zegt dat drugsoverlast vaak voorkomt tegen ongeveer 20% gemiddeld voor de hele stad.

Opvallend is voorts dat in drie van de vijf stadsdelen waar door de bewoners veel drugsoverlast wordt ervaren, ook het percentage bewoners dat drugsoverlast het belangrijkste probleem vindt gestegen is. Het betreft de binnenstad, Oost en Zuidoost; dit zijn ook stadsdelen waar de aanpak van drugsproblematiek veel aandacht krijgt (zie bijlage 1, figuur 3). Het is dus niet zo dat een intensieve aanpak tot minder overlast voor bewoners leidt.

Hiervoor zijn verschillende verklaringen mogelijk:

- In de genoemde stadsdelen worden bewoners al jarenlang met overlast door harddrugsgebruikers geconfronteerd waardoor hun ergernis toeneemt, met andere woorden: de bewoners zijn het zat.
- Bepaalde handhavingsactiviteiten, bijvoorbeeld het verjagen van drugsverslaafden uit metrostations, kunnen voor bewoners in de omringende buurten tot overlast leiden.

In de drie stadsdelen waar bewoners minder drugsoverlast ondervinden dan vorig jaar, is de aandacht voor de drugsproblematiek in twee stadsdelen gemiddeld (De Pijp en De Baarsjes) en in één stadsdeel hoog (Bos en Lommer); zie bijlage 1.

4.3 Conclusies

Softdrugs

- Het beleid ten aanzien van coffeeshops is verscherpt. Het vergunningen- stelsel en de strikte controle op de naleving van de AHOJG-criteria hebben geleid tot vermindering van het aantal coffeeshops.
- De scheiding van soft- en harddrugs 'scenes' moet een belangrijk aandachtspunt blijven.

Harddrugs

- Het Amsterdamse beleid werkt op sociaal-medisch gebied goed;
 - er komen weinig nieuwe verslaafden bij;
 - de huidige populatie drugsverslaafden maakt het relatief goed;
 - het aantal nieuwe HIV-besmette drugsgebruikers neemt af en
 - er is minder drugsgerelateerde sterfte.
- In Amsterdam wordt drugsoverlast door bewoners in 1996 als grootste probleem gezien. Een intensieve aanpak van drugsproblematiek leidt ook lang niet altijd tot minder overlast voor bewoners.
- De drugsproblematiek concentreert zich in bepaalde stadsdelen; met name bewoners van de binnenstad, Westerpark, Oost en Zuidoost hebben veel overlast. Binnen stadsdelen vindt nog eens een concentratie plaats op bepaalde rondhang/verkooppunten (metrostations, drugspanden) waar de overlast het grootst is.
- In de binnenstad is een vermenging van de toerismefunctie met de drugscene en in Oost en Zuidoost is vermenging van de woonfunctie met de drugscene. Dit zorgt voor verschillen in overlastbeleving en vraagt om verschillen in aanpak.

5 Geweldscriminaliteit

Geweldscriminaliteit is geen vastomlijnde juridische term. Het is daarom enigszins arbitrair welke delicten tot geweldscriminaliteit worden gerekend. Er is weliswaar een vaste kern van delicten die in alle definities terugkomt, maar daaromheen kan de grens net zo eng of breed getrokken worden als men wil. Zo worden zedendelicten steeds vaker als seksueel geweld bestempeld. Geweld in de privésfeer, het zogenaamde huiselijk geweld, wordt in toenemende mate als beleidsterrein van de overheid gezien en wordt daarmee ook vaker in de definitie opgenomen. In dit hoofdstuk wordt geweldscriminaliteit gedefinieerd als: bedreiging met geweld, mishandeling, diefstal met geweld of onder bedreiging met geweld, alle zedendelicten (behalve schennis van de openbare eerbaarheid), openlijke geweldpleging tegen personen, moord en doodslag, overige misdrijven tegen het leven. Deze definitie wordt ook door de politie gehanteerd.

In dit hoofdstuk worden onderscheiden:

- straatroof;
- overvallen (zowel van personen als van bedrijven);
- overige geweldscriminaliteit (alle zedendelicten behalve openbare schennis van de eerbaarheid, en verder mishandeling, openlijke geweldpleging tegen personen, moord en doodslag, overige misdrijven tegen het leven).

5.1 Stedelijk niveau

Beleid

De politie en het OM zijn de belangrijkste actoren op het gebied van voorkomen en bestrijden van geweldscriminaliteit.

In 1991 werd bij de politie het korpsproject *Roof* opgezet naar aanleiding van een alarmerende toename van overvallen en straatroof. De inspanningen werden vanaf 1993 zichtbaar in de cijfers: vanaf dat jaar zette een daling in die tot op heden duurt, zij het dat de daling in 1996 zeer gering was. De politie verwacht zelfs dat een verdere afname nauwelijks haalbaar is. In totaal is echter een flinke daling gerealiseerd.

Aanvankelijk waren banken en andere geldinstellingen het doelwit van overvallers. Na verscherping van procedures in deze branche kozen zij kennelijk voor andere doelwitten: in 1995 was er een hausse in overvallen op woningen en in 1996 kreeg de detailhandel het zwaar te verduren.

In 1996 werd het team 'Binnenstad' gevormd om straatroof te bestrijden en voorkomen. Naast het verrichten van arrestaties van straatrovers houdt dit team zich bezig met publiciteitscampagnes, gericht op potentiële daders en met voorlichting aan potentiële slachtoffers.

Binnen de politie-organisatie is inmiddels een coördinator overvallen/roof aangesteld.

Begin 1998 is door politie, OM en ondernemers een groot overvalpreventieproject gestart. Speciaal opgeleide politiemensen zullen zo'n 8.000 winkeliers en horeca exploitanten bezoeken om gratis beveiligingsadviezen te geven.

Het OM voert de laatste jaren beleid in de vorm van snelrecht, taakstraffen, extra zittingen, uitbreiding van de celcapaciteit en dergelijke (zie hoofdstuk 7). Overigens is dit beleid niet specifiek op geweldscriminaliteit gericht.

De gemeente richt zich in samenwerking met politie en Openbaar Ministerie, als het om geweldscriminaliteit gaat, vooral op:

- voetbalgeweld (Ajax-supportersproject);
- geweld tegen toeristen (ATAS);
- geweld op scholen (onderdeel van project *Veilig in School*).

Het beleid op het gebied van voetbalgeweld is het oudst. Dit beleid wordt al gevoerd sinds het eind van de tachtiger jaren en bestaat uit: het aanbieden van activiteiten aan jeugdige supporters, stimulering van deelname van jongeren aan educatieve activiteiten, eventuele verwijzing van jongeren naar de jeugdhulpverlening, het versterken van de binding met de club en integratie van jeugdige supporters in de bredere supportersgroep.

Het beleid op het gebied van geweld tegen toeristen dateert van het begin van de negentiger jaren en bestaat uit emotionele opvang van slachtoffers door vrijwilligers (ATAS) en indien nodig het inschakelen van consulaten, banken, hotels en andere instellingen. Tevens wordt geïnventariseerd op welke manier de gedupeerden slachtoffer zijn geworden.

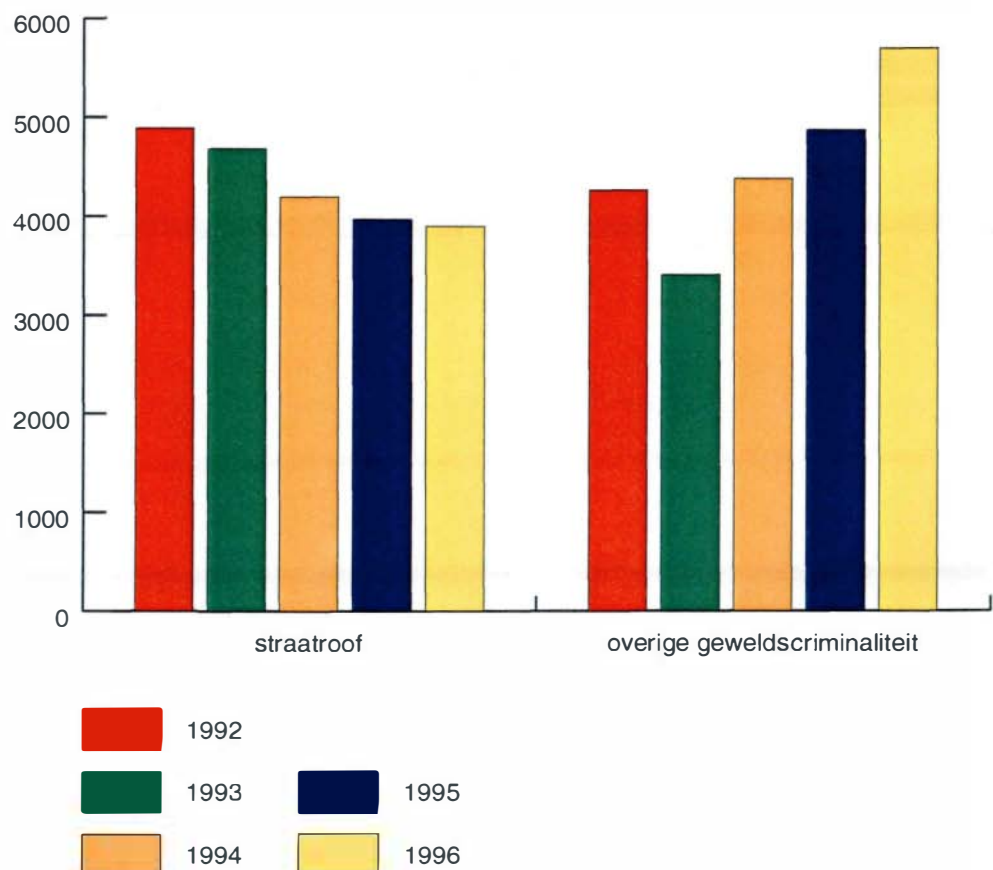
Van recente datum is het beleid dat gericht is op het veiliger maken van scholen van het voortgezet onderwijs inclusief het mbo. Het betreft een breed beleidsprogramma, waarvan het voorkomen en bestrijden van geweld een onderdeel is. Het gaat hierbij om geweld van leerlingen tegen leerkrachten, van ouders tegen leerkrachten en tussen leerlingen onderling. De aandacht wat betreft geweld gaat vooral uit naar het bestrijden van wapenbezit.

De implementatie van dit beleid is in 1996 begonnen.

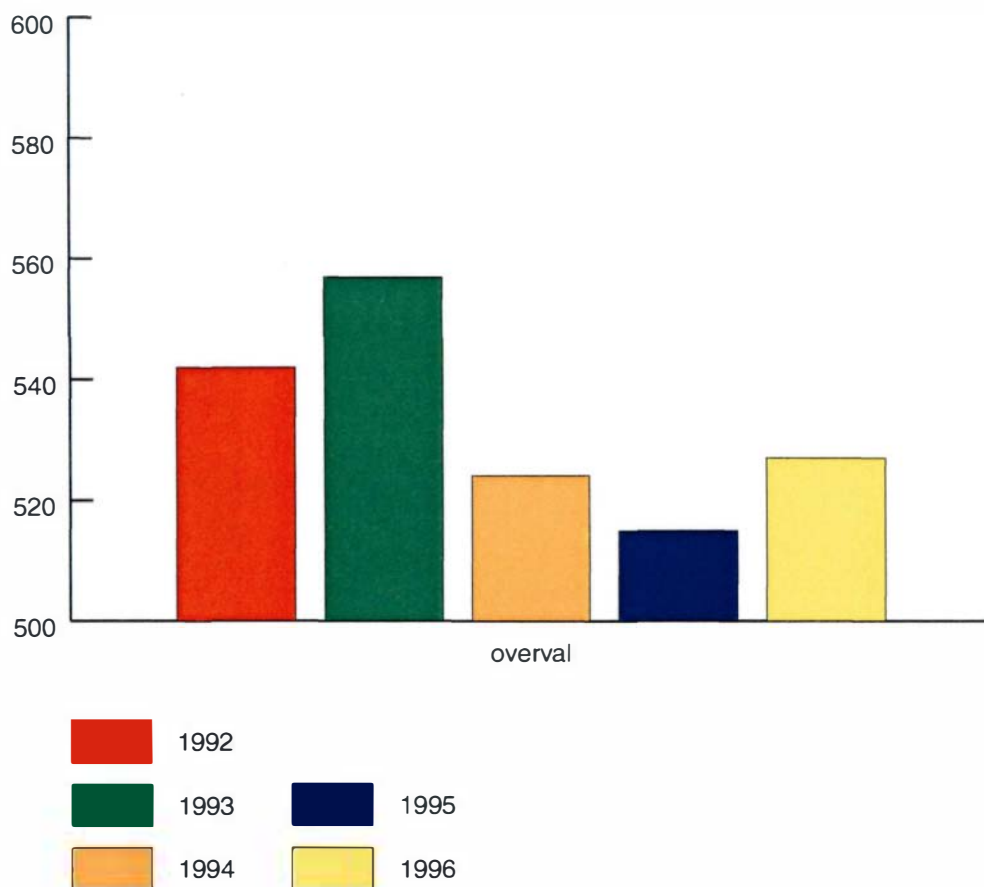
Omvang en ontwikkeling

Politiegegevens

Figuur 5.1a Aangiftecijfers straatroof en overige geweldscriminaliteit 1992 - 1996
Bron: jaarverslag politieregio Amsterdam-Amstelland, 1996; cijfers betreffen hele regio

Figuur 5.1b Aangiftecijfers overval 1992 - 1996
Bron: jaarverslag politieregio Amsterdam-Amstelland, 1996; cijfers betreffen hele regio

Het aantal aangiften van straatroof (figuur 5.1a) ligt tussen 3900 en 4900 per jaar. Sinds 1992 is er een gestage afname van het aantal aangiften van straatroof te zien. In totaal is het aantal aangiften van straatroof tussen 1992 en 1996 met een vijfde teruggebracht. Met name tussen 1993 en 1994 is er een forse daling gerealiseerd. Tussen 1995 en 1996 is de afname slechts gering. De voorlopige aangiftecijfers van 1997 (zie bijlage 6) geven weer een wat sterkere daling te zien.

Het aantal aangiften van overvallen (figuur 5.1b) rond de 530 per jaar. Het aantal aangiften van overval vertoont een grillig verloop tussen 1992 en 1996: na 1993 - toen er gerichte maatregelen werden genomen - is er sprake van lichte daling, in 1996 is er echter een lichte stijging in het aantal overvallen waarneembaar. De voorlopige aangiftecijfers van 1997 (zie bijlage 6) laten een vrij sterke daling zien waardoor het aantal aangiften onder de 500 komt. Het aantal overvallen mag laag lijken in vergelijking met de andere twee categorieën geweldscriminaliteit, maar er moet niet vergeten worden dat een overval enorm veel gevolgen heeft voor een slachtoffer, bijvoorbeeld in termen van fysieke en psychische schade. De *impact* van een overval is aanzienlijk.

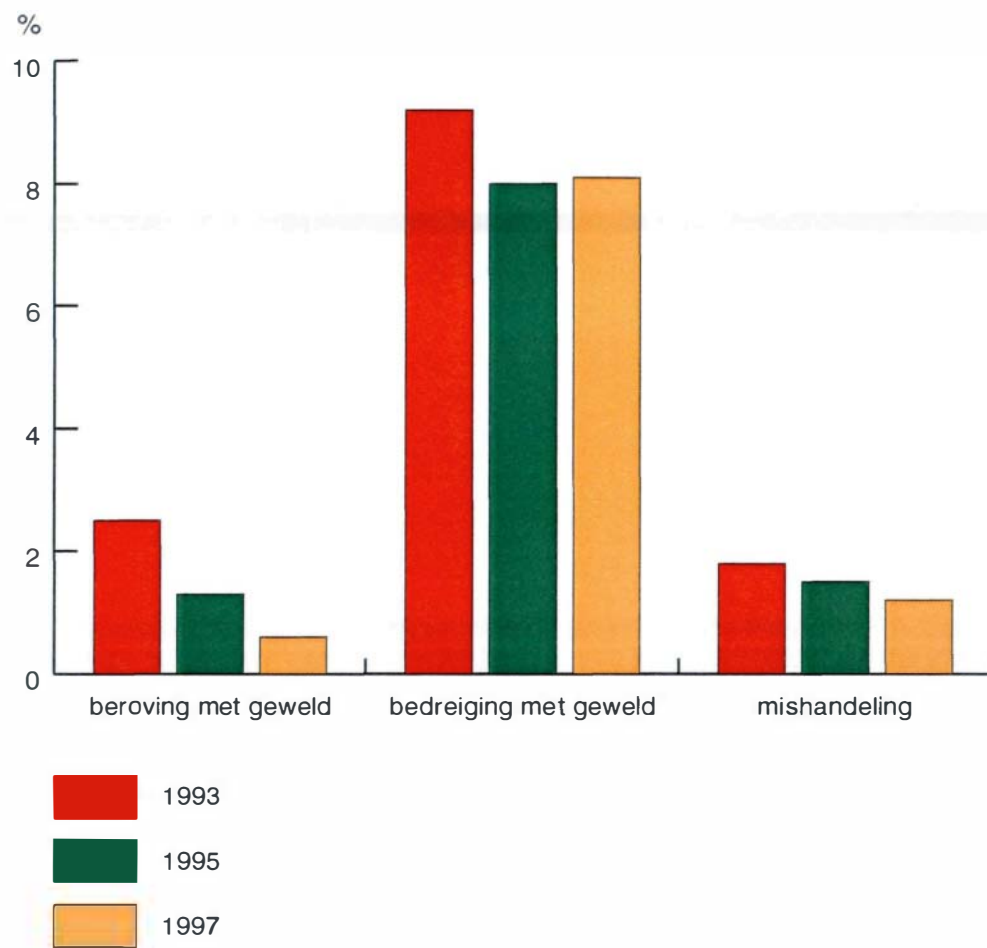
Het aantal aangiften voor de overige geweldsdelicten (figuur 5.1a) ligt tussen 3400 (in 1993) en 5700 (in 1996) per jaar. Het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit (definitie zie inleiding van dit hoofdstuk) laat forse toenames zien tussen 1992 en 1996, met uitzondering van een eenmalige daling tussen 1992 en 1993. Tussen 1992 en 1996 is het aantal aangiften met eenderde toegenomen. De voorlopige aangiftecijfers van 1997 (zie bijlage 6) laten een zeer lichte daling zien.

Slachtofferschap

In de politiemonitor is informatie opgenomen over slachtofferschap van:

- beroving met geweld
- bedreiging met geweld
- mishandeling

Figuur 5.2 Slachtofferschap van geweldscriminaliteit
Bron: Politiemonitor Bevolking, 1997; cijfers betreffen hele regio Amsterdam-Amstelland

Slachtofferschap van bedreiging komt het meeste voor: ongeveer een twaalfde deel van de bevolking zegt daar jaarlijks slachtoffer van te worden. Van beroving en mishandeling wordt een veel kleiner deel van de bevolking slachtoffer: ongeveer 1% per jaar.

Het slachtofferschap van alle drie vormen van geweldscriminaliteit is tussen 1993 en 1997 gedaald; het slachtofferschap van bedreiging is na 1995 overigens niet verder gedaald. Deze slachtoffergegevens vertonen voor wat betreft beroving met geweld dezelfde dalende tendens als de aangiftegegevens (straatroof in figuur 5.1a). Voor wat betreft bedreiging met geweld en mishandeling laten de slachtoffergegevens een omgekeerde tendens zien dan de aangiftegegevens (overige geweldscriminaliteit in figuur 5.1). Een mogelijke verklaring is dat het beeld van de politiecijfers vooral wordt bepaald door zwaardere vormen van (overige) geweldscriminaliteit en in de slachtoffergegevens de lichtere geweldsdelicten, waarvan vaak geen aangifte bij de politie wordt gedaan.

5.2 Decentraal niveau

Beleid

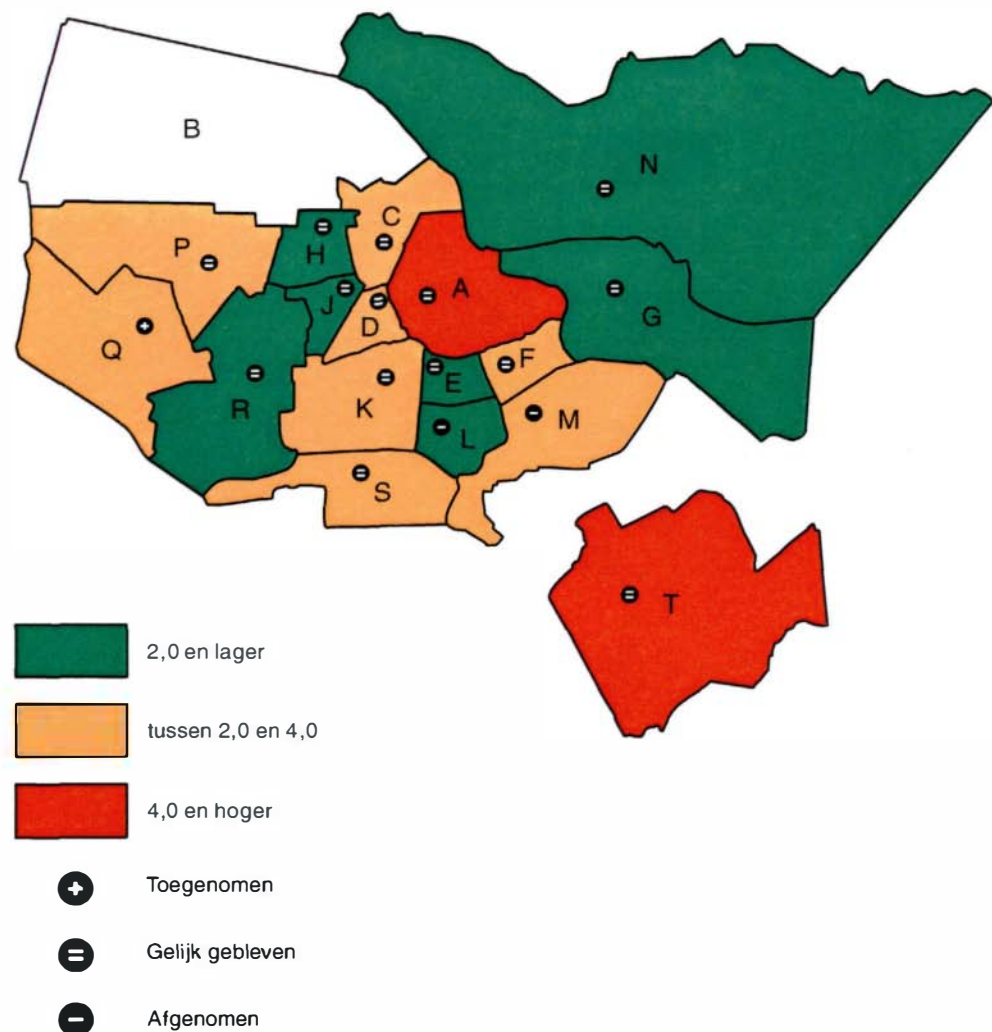
Op decentraal niveau is tot op heden weinig aandacht aan geweldscriminaliteit besteed. Alleen op het deelgebied straatroof en overvallen is in een aantal politiewijkteams beleid ontwikkeld in de vorm van projecten, bijvoorbeeld projecten ter voorkoming van overvallen op winkels of projecten ter voorkoming en vermindering van straatroof.

Van het totaal aan bekende projecten op het gebied van criminaliteitspreventie in Amsterdam is nog geen 2% gericht op straatroof en overvallen. Het gaat om 10 projecten in de binnenstad, Bos en Lommer, De Baarsjes, Noord, Osdorp en Zuidoost. Er blijkt geen enkel project te zijn gericht op één van de delicten die volgens de definitie behoren tot de 'overige geweldscriminaliteit'.

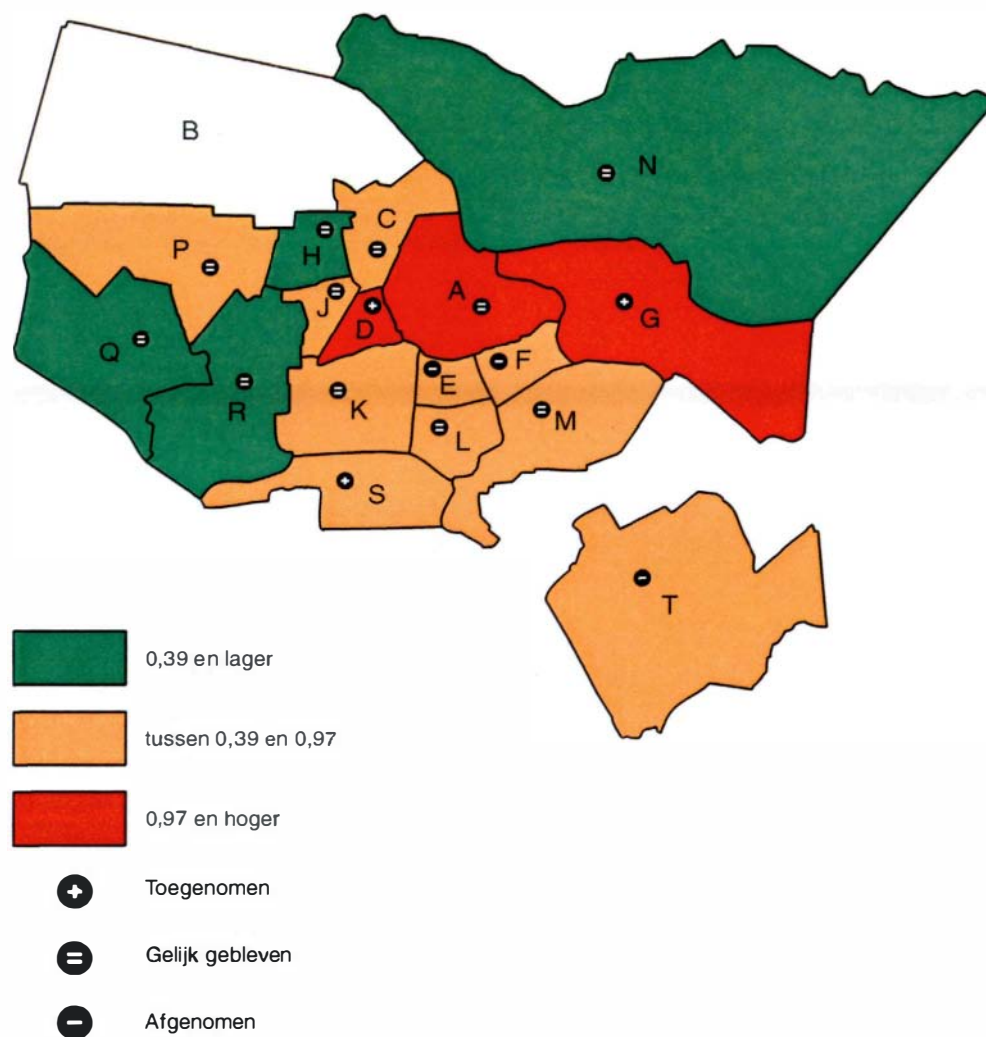
Omvang en ontwikkeling

Figuur 5.3 Straatroof: aantal aangiften per 1000 inwoners in 1996 en ontwikkeling ten opzichte van 1995.

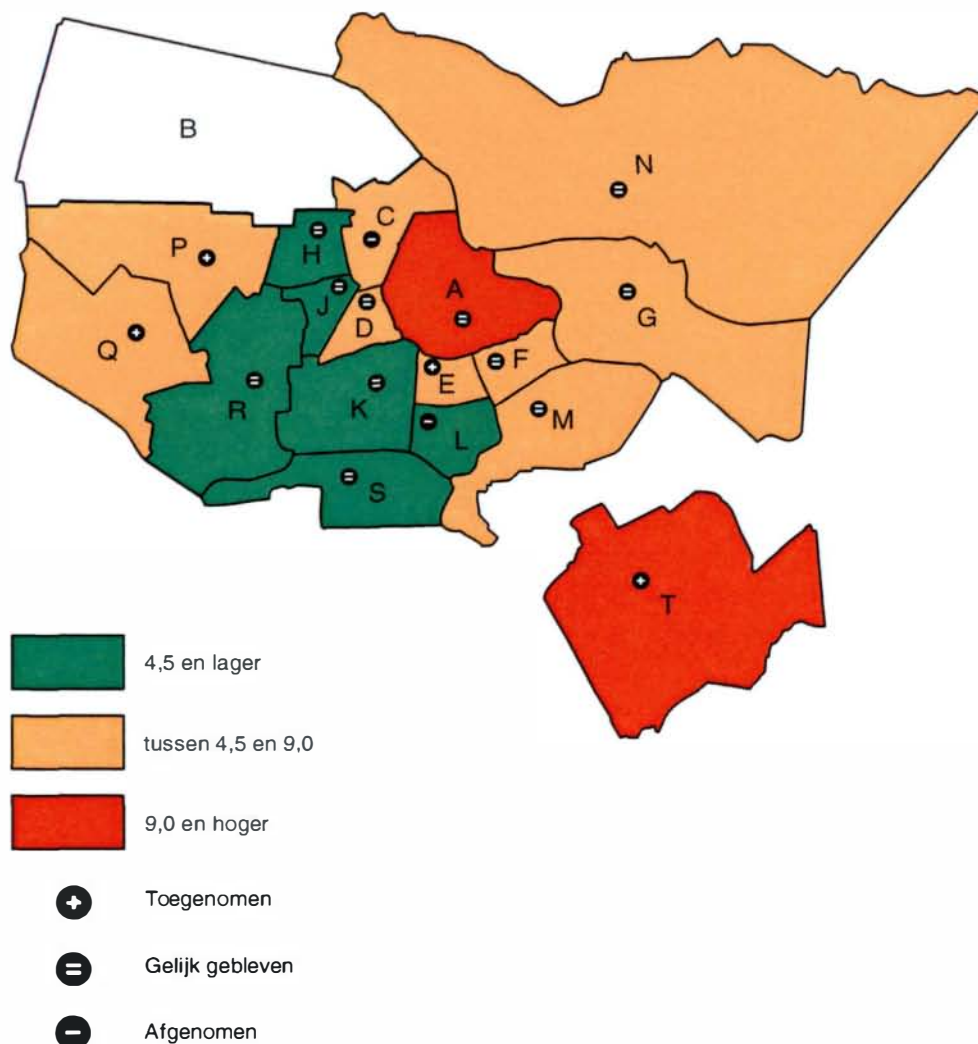
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S, 1997

Figuur 5.4 Overvallen: aantal aangiften per 1000 inwoners in 1996 en ontwikkeling ten opzichte van 1995.
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S, 1997

Figuur 5.5 Overige geweldscriminaliteit: aangiften per 1000 inwoners in 1996 en ontwikkeling ten opzichte van 1995.
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S, 1997

Er zijn alleen voor de jaren 1995 en 1996 aangiftecijfers van de politie beschikbaar over geweldsdelicten op decentraal niveau.

- Het aantal aangiften voor straatroof per 1000 inwoners varieert enorm per stadsdeel. In de binnenstad is dit aantal veruit het grootst. Er vinden daar rond de 1500 berovingen per jaar plaats, dat betekent jaarlijks zo'n 19 berovingen per 1000 inwoners. (Hierbij moet wel de kanttekening gemaakt worden, dat het vooral in de binnenstad niet letterlijk om *inwoners* gaat: onder de slachtoffers bevinden zich veel toeristen en bezoekers.) Ook in Zuidoost ligt het aantal aangiften van straatroof naar verhouding hoog: jaarlijks rond de 11 per 1000 inwoners. Het gemiddelde aantal berovingen in Amsterdam ligt rond de 4 per 1000 inwoners. De minste berovingen vinden plaats in Rivierenbuurt en Slotervaart/Overtoomse Veld.
- De stadsbrede lichte daling van het aantal aangiften van straatroof, die plaatsvond tussen 1995 en 1996 (de enige jaren waarvoor aangiftecijfers op decentraal niveau beschikbaar zijn), is in een aantal stadsdelen niet terug te vinden: in de binnenstad en Westerpark is juist een lichte toename geweest (+3% allebei), in Osdorp een sterke toename (+37%); in de stadsdelen Zuid, Noord, Zuidoost en Geuzenveld/Slotermeer is het aantal aangiften minder sterk gedaald dan gemiddeld.

- Het aantal aangiften van overvallen varieert tussen de 0,27 en 1,42 per 1000 inwoners. In de binnenstad en in Oud West en Zeeburg werden in 1996 per 1000 inwoners de meeste aangiften van overval gedaan: respectievelijk 1,42, 1,07 en 0,99. Andere tamelijk hoge 'scoorders' (maar beduidend lager dan de binnenstad en Zuidoost) zijn Zuid en De Pijp (0,89 respectievelijk 0,84 per 1000 inwoners). Het laagste aantal overvallen wordt gerapporteerd in Noord.
- Ondanks dat op stedelijk niveau tussen 1995 en 1996 het aantal aangiften van het delict overval licht toegenomen is, is het in de stadsdelen Zuidoost, De Pijp, Oost, De Baarsjes, Watergraafsmeer en Slotervaart/Overtoomse Veld juist gedaald. Een verhoudingsgewijs sterkere toename dan op stedelijk niveau is te zien in Oud West, Zeeburg en Buitenveldert.
- Bij de overige geweldsdelicten ligt het aantal aangiften per 1000 inwoners tussen de 4 en 18 per jaar. In de binnenstad en stadsdeel Zuidoost werden in 1996 veruit de meeste aangiften gedaan: 17,31 respectievelijk 9,69 per 1000 inwoners. Ook hier geldt dat het met name in de binnenstad niet alleen om *inwoners* gaat die slachtoffer worden, maar ook om toeristen en bezoekers. De minste aangiften werden in 1996 geregistreerd in Slotervaart/Overtoomse Veld (2,78), Rivierenbuurt (3,45) en Bos en Lommer (3,63).
- Het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit is op stedelijk niveau tussen 1995 en 1996 met zo'n 10% toegenomen (van 5,55 naar 6,07 per 1000 inwoners). In het merendeel van de stadsdelen zien we deze toename ten opzichte van 1995 dan ook terug; de sterkste in Zuid-Oost, De Pijp, Osdorp, Watergraafsmeer en Geuzenveld/Slotermeer. Alleen in Westerpark en Rivierenbuurt is het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit fors afgenomen, terwijl het aantal aangiften ongeveer gelijk gebleven is in Oud West, Bos en Lommer, De Baarsjes, Zuid, Slotervaart/Overtoomse Veld en Buitenveldert.

5.3 Conclusies

Bij alle uitspraken die op aangiftecijfers zijn gebaseerd, moet worden bedacht dat de aangiftebereidheid een storende factor kan zijn. Met name als het gaat om ontwikkelingen op decentraal niveau is het bij deze geweldsdelicten waarschijnlijk dat een stijging in het aantal delicten het gevolg is van een toename van het aantal delicten, maar van een toegenomen bereidheid om aangifte te doen en verband houden met specifieke activiteiten (projecten of publiciteit in de media) die op deze delicten gericht zijn. Door dergelijke activiteiten kan de aandacht voor bepaalde delicten bij het publiek verhoogd worden. Dit kan het effect tweeweg brengen dat het publiek vaker aangifte doet dan voorheen. Overigens blijkt dat er in de stadsdelen nauwelijks specifieke projecten op het gebied van geweld zijn ontwikkeld. Wel is de aandacht in de media voor geweld de laatste jaren toegenomen.

Stedelijk niveau

Het beleid van politie en gemeente is tot nu toe voornamelijk gericht geweest op straatroof en overvallen, voetbalgeweld en geweld tegen toeristen. Sinds kort is er ook aandacht voor geweld (met name wapenbezit) op middelbare scholen. Zijn er effecten van het gevoerde beleid waarneembaar in de aangiftecijfers? Het aantal aangiften van straatroof is tussen 1992 en 1996 met een vijfde gedaald. Het aantal aangiften van overval vertoont een grillig verloop, maar is 'netto' met 3% gedaald tussen 1992 en 1996 en de voorlopige aangiftecijfers van 1997 laten een daling van 9% zien. Het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit is sinds 1992 met eenderde toegenomen. Het gevoerde beleid lijkt dus vooral effect gehad te hebben op straatroof en recent ook op overval. Van de drie delicten (beroving, bedreiging, mishandeling) waarover via enquêtes is onderzocht hoe vaak men *slachtoffer* is geworden, komt bedreiging het meest voor, namelijk bij eentwaalfde (ruim 8%) van de bevolking. Van de overige twee delicten meldt ongeveer 1% van de bevolking slachtoffer te zijn geworden.

Bij alle drie vormen van geweldscriminaliteit is het slachtofferschap gedaald tussen 1993 en 1997. Voor wat betreft beroving komt dit beeld overeen met de ontwikkeling die de aangiftecijfers te zien geven; voor wat betreft bedreiging en mishandeling (overige geweldscriminaliteit) is de daling tegengesteld aan de trend die uit de aangiftecijfers naar voren komt. Een mogelijke verklaring is dat juist de ernstiger vormen van overig geweld zijn toegenomen (en in de aangiftecijfers tot uitdrukking worden gebracht). Het lijkt dus noodzakelijk om met name aan de ernstiger vormen van (overige) geweldscriminaliteit meer aandacht te schenken.

Decentraal niveau

In het beleid op decentraal niveau is tot nu toe weinig aandacht besteed aan geweldscriminaliteit. Als er al aandacht aan wordt besteed, is het door politiewijkteams die beleid voeren op het gebied van straatroof en overvallen (vaak in projectvorm). Toch lijkt er wel aanleiding te zijn om meer beleid op dit gebied te voeren. Primair is het voorkomen en bestrijden van geweldscriminaliteit onzes inziens overigens een taak van de politie en het OM; de stadsdelen hebben op dit terrein vooral een ondersteunendetaak. Gezamenlijk zou men de huidige aanpak van geweldscriminaliteit misschien kritisch tegen het licht kunnen houden om te zien of deze op een andere leest geschoeid zou moeten worden.

Afgaande op de *aangiften per 1000 inwoners* vinden met name in de binnenstad en het gebied van stadsdeel Zuidoost⁸ (politiedistrict 7) naar verhouding veel geweldsdelicten plaats. Dit geldt vooral voor straatroof en overige geweldsdelicten. Daarentegen komen in het gebied van de stadsdelen Rivierenbuurt en Slotervaart/Overtoomse Veld naar verhouding weinig aangiften van straatroof en overige geweldscriminaliteit binnen.

Bij de overige geweldscriminaliteit scoort ook Bos en Lommer gunstig met een laag aantal aangiften.

Bij de overvallen scoren - naast de binnenstad - Oud West en Zeeburg hoog, terwijl Zuidoost in de middencategorie valt. In Noord komen de minste aangiften van overval binnen in vergelijking met de andere delen van de stad.

Er is een aantal stadsdelen dat een ongunstige ontwikkeling in het aantal aangiften vertoont.

Wat betreft straatroof springen vooral Osdorp en in mindere mate de binnenstad en Westerpark er negatief uit.

Wat het aantal overvallen betreft vallen Oud West, Zeeburg en Buitenveldert in ongunstige zin op.

Bij de overige geweldscriminaliteit gaat het om Zuidoost, De Pijp, Osdorp, Watergraafsmeer en Geuzenveld/Slotermeer.

Noot 8 We duiden de gebieden hier - net zoals in alle andere hoofdstukken - aan met de namen van stadsdelen. Dit kan verwarring wekken met de *stadsdeelorganisatie*. Het is echter niet de bedoeling de indruk te wekken dat we vinden dat de stadsdeelorganisaties een primaire taak hebben in de preventie en bestrijding van geweldscriminaliteit.

6 Jeugdcriminaliteit

Omdat onderkend wordt dat de periode van de basisschool en de puberale fase een cruciale rol spelen in de vorming van de latere criminele carrière, staat jeugdcriminaliteit sinds een aantal jaren hoog op de politieke agenda. In deze rapportage wordt daarom in een apart hoofdstuk de aanpak van jeugdcriminaliteit besproken. Overigens verschijnt binnenkort separaat een evaluatie van het beleidsprogramma Jeugd en Veiligheid.

Onder jeugdcriminaliteit wordt hier verstaan: delicten die worden gepleegd door jongeren tot 24 jaar. Het betreft een zeer breed scala van delicten en het zou verhullend werken om al deze delicten op een hoop te vegen. Daarom wordt onderscheid gemaakt tussen drie hoofdgroepen delicten: vermogensdelicten (waaronder woninginbraak, (winkel)diefstal, zakkenrollerij), gewelddelicten (waaronder straatroof, overvallen, overig geweld tegen personen) en overige delicten (waaronder vernielingen en verstoring van de openbare orde). Tevens wordt waar mogelijk onderscheid gemaakt in drie leeftijdscategorieën: jonger dan 12 jaar, van 12 tot 17 jaar en van 18 tot 24 jaar.

6.1 Stedelijk niveau

Beleid

In het Convenant tussen het Kabinet en de vier grote steden (Grote Steden Beleid (GSB)-convenant) is overeengekomen dat in de komende jaren (de convenantsperiode loopt van 1995 tot 1999) extra inspanningen gericht zullen worden op het voorkomen en bestrijden van jeugdcriminaliteit.

In het convenant zijn onder meer de volgende doelstellingen ('toetscriteria') voor het thema Jeugd en Veiligheid opgenomen:

- het aantal jongeren dat met de politie in aanraking komt daalt in de convenantsperiode met 30%;
- het aantal taakstraffen en Halt-afdoeningen neemt in de convenantsperiode jaarlijks met 10% toe⁹.

Amsterdam heeft (in het kader van het GSB-convenant) het beleidsprogramma Jeugd en Veiligheid opgesteld (J+V).

De deelnemende partners zijn de gemeente, de politie, het Openbaar Ministerie, de reclassering, de Stedelijke Marokkaanse raad, de Raad voor de Kinderbescherming en de stadsdelen.

Het beleidsprogramma heeft zeven beleidsdoelstellingen:

- snel en consequent reageren op strafbare feiten;
- grotere variatie in straffen;
- perspectief op werk bieden;
- cliëntgerichte hulpverlening;
- het creëren van een veilig schoolklimaat;
- het verbeteren van de informatie over jeugdproblematiek;
- het veilig maken van openbare ruimten en andere plekken waarvan jongeren gebruik maken.

Noot 9 Zie voor een evaluatie van deze doelstelling hoofdstuk 7 'Capaciteit van de justitiële keten'.

Elke beleidsdoelstelling is vertaald in een aantal concrete projecten. In 1996 waren dat er ongeveer 40 en in 1997 ongeveer 70. Enkele van deze projecten zijn;

- Nieuwe Perspectieven, bedoeld om jongeren die buiten de boot dreigen te vallen een nieuw perspectief op scholing of werk te bieden en om te voorkomen dat jongeren in het criminele milieu belanden.
- Veiligheidsplannen Voortgezet Onderwijs-scholen, dat als doel heeft om veiligheidsplannen op te zetten en uit te voeren op alle Amsterdamse scholen.
- Training van Jeugdeskundigen politie, OM en Raad voor de Kinderbescherming, gericht op de verbetering van de reactie op jeugdcriminaliteit.

De beleidsdoelstellingen in J+V staan niet los van elkaar: op diverse punten haken zij op elkaar in. Hetzelfde geldt voor de projecten: bepaalde projecten zijn onderling verbonden en soms draagt één project bij aan verschillende beleidsdoelen. Deze onderlinge verwevenheid van de beleidsdoelen en van de projectdoelen past ook bij de visie achter het beleidsprogramma Jeugd en Veiligheid: het gaat om een brede, samenhangende en integrale aanpak.

J+V voltrekt zich niet in een vacuüm: tal van (reguliere en projectmatige) activiteiten die vanuit de aanpalende beleidsterreinen worden ondernomen hebben direct of indirect invloed op de jeugd en veiligheidssituatie in Amsterdam.

Het programma kan in die zin gezien worden als een tijdelijke 'injectie' in de instanties die bij lokaal jongerenbeleid betrokken zijn enerzijds en die actief zijn op het terrein van veiligheid anderzijds, met als doel dat men wederzijds gevoeliger raakt voor elkaars problematiek en dat het thema Jeugd en Veiligheid na beëindiging van het programma steviger is ingebed in het reguliere beleid en handelen van de betrokken organisaties en instanties.

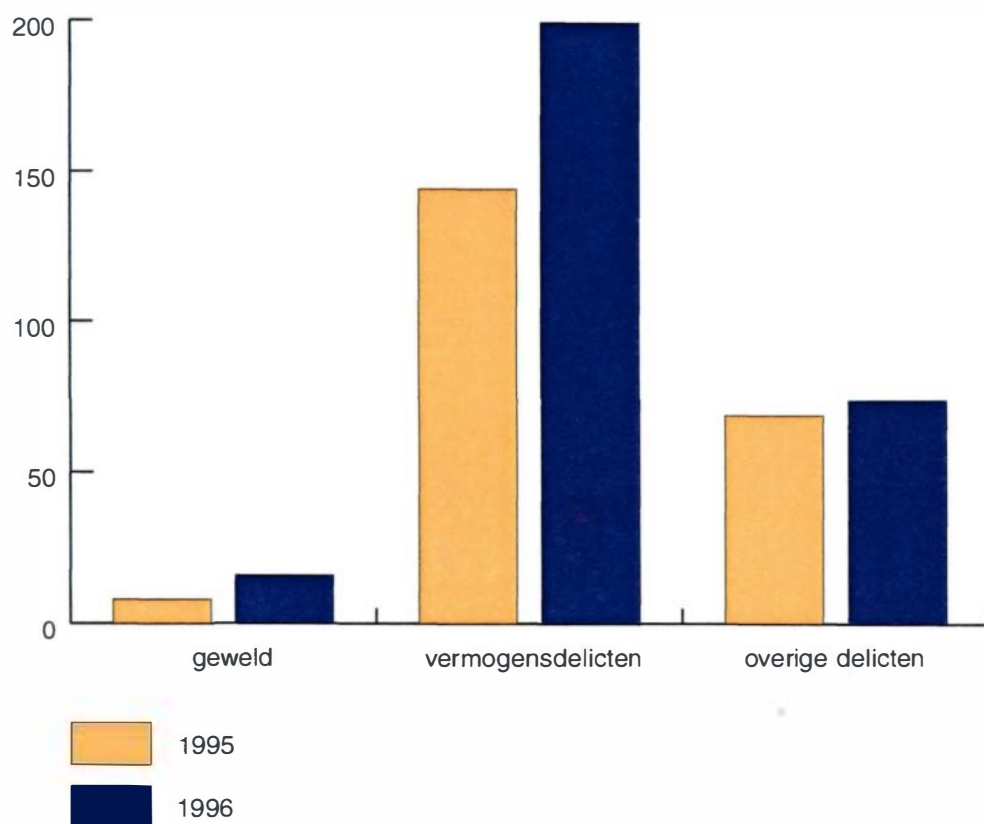
Omvang en ontwikkeling

Veel onderzoek richt zich op de vraag of er trends en ontwikkelingen zijn waar te nemen in het criminaliteitspatroon van jongeren. Op landelijk niveau laten de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in 1996 ten opzichte van 1995 een stijging van 25 procent zien van de geregistreerde jeugdcriminaliteit van 12 - 17 jarigen. Volgens onderzoek van de Rijksuniversiteit van Groningen en Intraval De Bie, Bieleman en De Haan, 1997) is de geregistreerde geweldscriminaliteit van minderjarigen in Nederland de laatste vijftien jaar verdubbeld. Over de Amsterdamse situatie is op dit moment nog slechts versnipperde informatie aanwezig¹⁰.

De gegevens uit de grafiek zijn afkomstig uit registraties van de politie en betreffen processen verbaal van aanhoudingen.

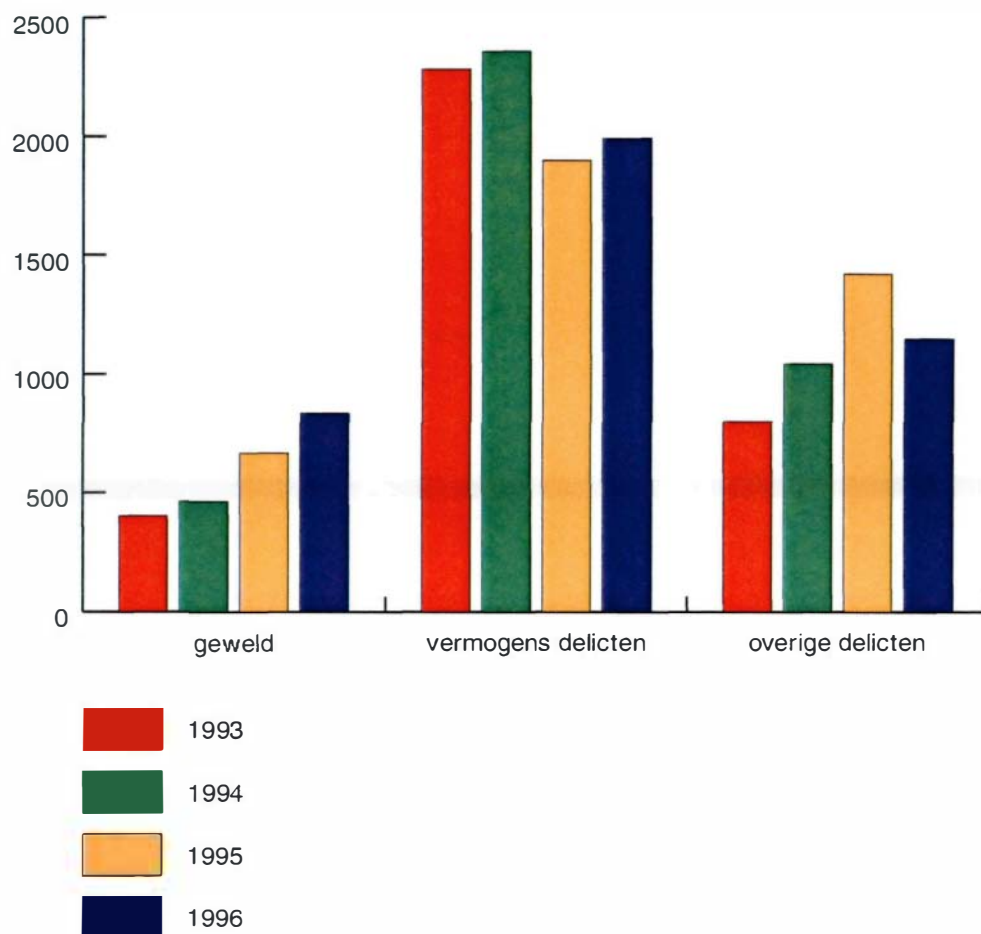
Noot 10 Vanaf de eerste helft van 1996 wordt er systematisch gemeten hoeveel jeugdige daders in het HKS-systeem voorkomen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vijf doelgroepen; een harde kern, licht criminelen, beginners, HALT-jongeren en een risicogroep. Deze cijfers zijn te vinden in Evaluatie Beleidsprogramma Bestrijding Jeugdcriminaliteit Amsterdam, Effect-meting 1996, die binnenkort (begin 1998) verschijnt.

Figuur 6.1 Aantallen aangehouden jongeren tot 12 jaar
Bron: Arrestantencijfers jeugd 1995-1996, politie Amsterdam/Amstelland

Het aantal aangehouden jongeren beneden de twaalf jaar is met meer dan 25% gestegen in 1996. Een deel van deze stijging zal veroorzaakt zijn door de extra aandacht die de politiek en het publiek hebben voor jeugdcriminaliteit waarop de politie heeft gereageerd door scherper op te letten en meer jonge daders aan te houden.

Figuur 6.2 Aantallen aangehouden jongeren van 12 tot en met 17 jaar
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S, 1997

In 1994 heeft een stijging van meer dan 10% van het aantal aanhoudingen plaatsgevonden in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar. Daarna is het totaal aantal aanhoudingen slechts heel licht gestegen.

Stijgingen in het aantal voor gewelddelicten en overige delicten aangehouden jongeren worden grotendeels gecompenseerd door een daling van voor vermogenscriminaliteit aangehouden jongeren. Een verklaring voor de daling van het aantal aanhoudingen in verband met vermogensdelicten is dat de politie in 1995 anders is gaan registreren. Delicten die eerder als vermogensdelict werden geregistreerd vallen daarna onder overige delicten.

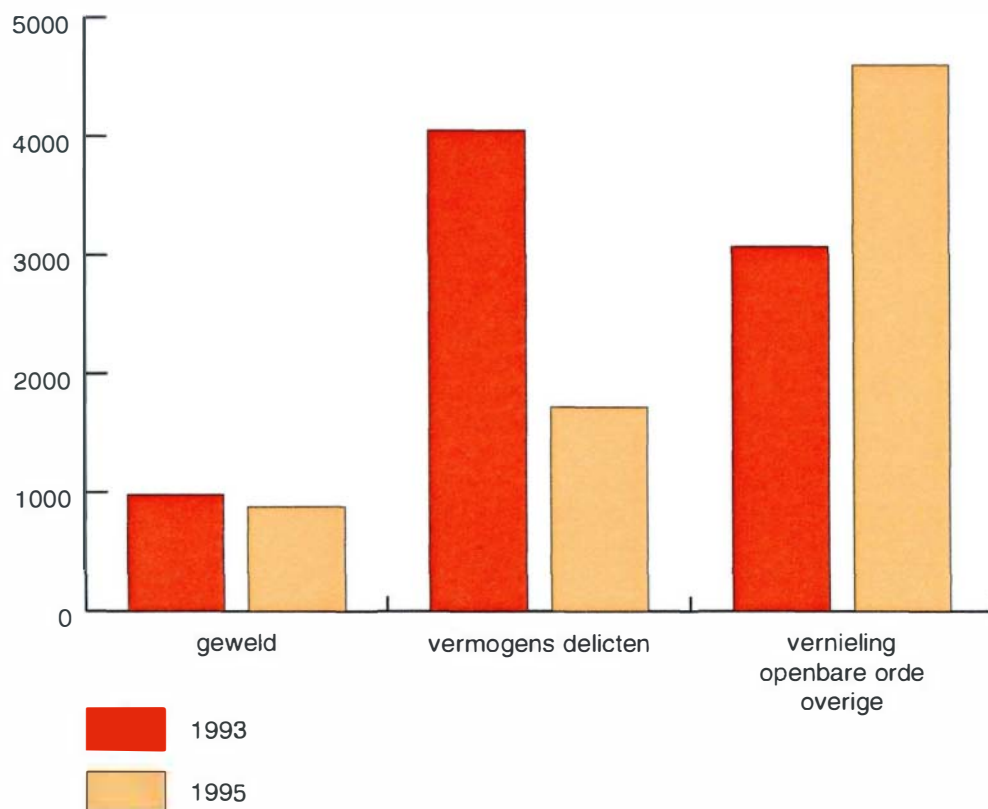
De belangrijkste conclusie die uit de in figuur 6.2 gepresenteerde gegevens kan worden getrokken is dat met name de geweldscriminaliteit die door jongeren wordt gepleegd in de jaren 1992 tot en met 1996 steeds is toegenomen.

De voorlopige arrestantencijfers van 1997 van jeugd van 12 - 17 jaar (zie bijlage 6) laten een lichte daling voor het aantal geweldsdelicten zien. Het aantal vermogensdelicten stijgt licht en het aantal overige delicten blijft ongeveer gelijk. Per saldo is het aantal aangehouden jongeren van 12 - 17 jaar in 1997 ongeveer gelijk aan dat van 1996.

Het aantal Halt-afdoeningen is sinds 1994 flink gegroeid. In 1994 waren het er nog ongeveer 400; in 1995 ongeveer 750 en in 1996 al ongeveer 1130. De belangrijkste oorzaak van die stijging is dat de politie meer jongeren doorstuurt naar Halt. In 1994 werd 40% van de jongeren die in aanmerking voor een Halt-afdoening kwam, doorgestuurd. In 1996 was dat 80%.

In onderstaande grafiek wordt het aantal geverbaliseerde jongeren in de leeftijdscategorie 18-24 jaar weergegeven. Er zijn slechts gegevens over 2 jaren beschikbaar.

Figuur 6.3 Aantallen aangehouden jongeren van 18 tot en met 24 jaar
Bron: Naslagboek politie Amsterdam/Amstelland O en S, 1997

We zien een vrij forse daling van het totaal aantal aanhoudingen, de vraag blijft echter wel hoe de ontwikkeling in 1996 is geweest. Ook in deze cijfers doet zich de verschuiving voor van vermogenscriminaliteit naar overige criminaliteit.

6.2 Decentraal niveau

Beleid

De meeste projecten met betrekking tot jeugdcriminaliteit zijn onderdeel van het gemeentelijk beleidsprogramma Jeugd + Veiligheid. In het totaal zijn in 1996 151 projecten uitgevoerd op het gebied van jeugdcriminaliteit. Dat is 20% van alle projecten die in 1996 op de in dit rapport behandelde thema's hebben plaatsgevonden. Eén van de uitgangspunten van J+V is, dat het aantal projecten en (daarmee) het aantal betrokken actoren gestaag toeneemt. Een eerste 'groeistuijp' heeft plaatsgevonden in 1997, met de toetreding van de stadsdelen tot het programma. Het is de bedoeling dat in elk volgend jaar het aantal projecten (en betrokken actoren) verder toeneemt.

In de meeste stadsdelen (gebieden) zijn ook eerder (1996 en daarvoor) projecten op het gebied van jeugdcriminaliteit gestart. Deze projecten omvatten een breed scala van preventieve en repressieve maatregelen, zoals uit onderstaande selectie blijkt:

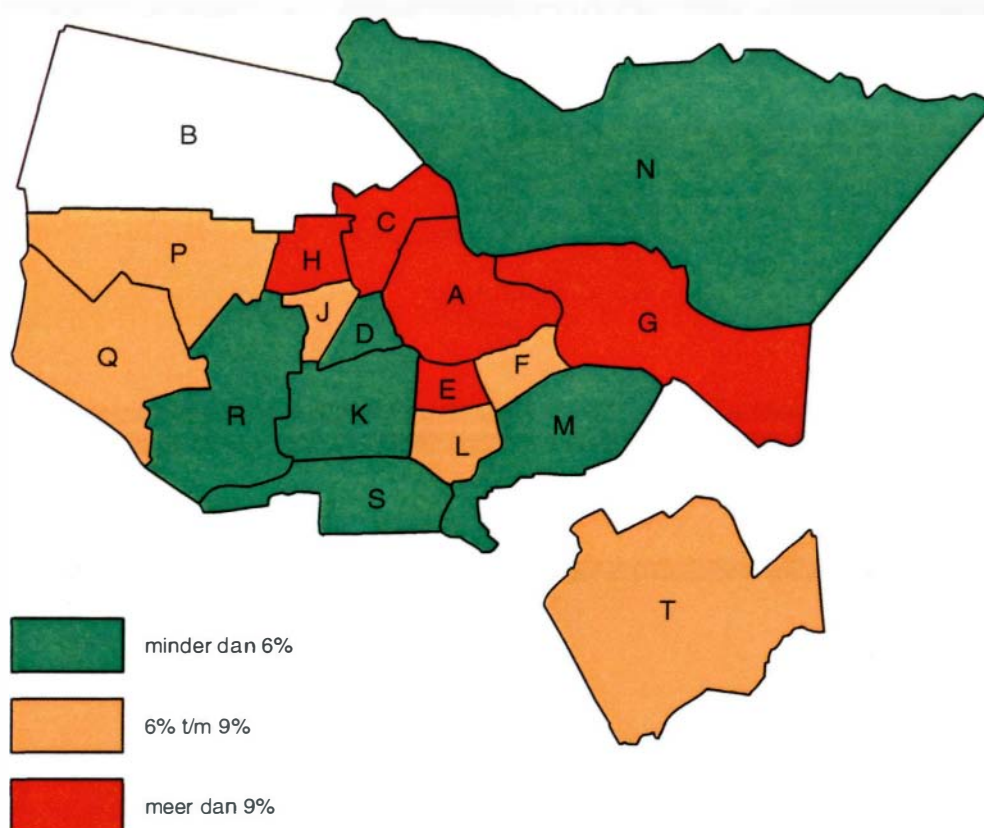
- Projecten gericht op het vergroten van de veiligheid op scholen en het terugdringen van spijbelen (onder meer in Osdorp, Geuzenveld/Slotermeer, Slotervaart/Overtoomse Veld, De Baarsjes, Bos en Lommer, Westerpark, binnenstad, Oost en Zeeburg).
- Projecten waarbij jongeren in het kader van het opdoen van werkervaring worden ingezet als toezichthouder (gestart in Osdorp en inmiddels uitgebreid naar ongeveer 12 stadsdelen).

- Projecten waarbij sportbeoefening als aangrijpingspunt wordt gebruikt om criminaliteit van jongeren te verminderen (onder meer Rivierenbuurt, De Pijp en Geuzenveld/Slotermeer).
- Projecten gericht op criminaliteit van jongeren in achterstandssituaties waarbij jongerenwerk en jeugdhulpverlening een belangrijke inbreng hebben (onder meer Westerpark, Bos en Lommer, De Baarsjes en Zuid-Oost).

Omvang en ontwikkeling

In figuur 6.4 wordt een beeld gegeven van de spreiding van jeugdcriminaliteit naar woonplaats over de stadsdelen. Dit beeld is gebaseerd op de het percentage van jongeren¹¹ van 12 tot en met 17 jaar dat in 1995 is aangehouden.

Figuur 6.4 Percentage aangehouden jongeren van 12-17 naar stadsdeel waar zij wonen in 1995
Bron: Jeugd in Amsterdam, O + S 1994 + 1996.

Opvallend zijn de lage percentages jongeren die in Oud West en in Noord zijn aangehouden. Westerpark en De Pijp zijn de negatieve uitschieters waar meer dan 10% van de jeugd van 12 - 17 jaar is aangehouden.

Er is sinds 1995 alweer het een en ander gebeurd;

- De arrestantencijfers van de politie in 1996 geven aan dat het totaal aantal aangehouden jongeren gelijk gebleven is aan dat van 1995 maar dat in de westelijke tuinsteden, Noord en Zuidoost het aantal aangehouden jongeren sterk gestegen is¹². Daarentegen daalt het aantal aanhoudingen in Zeeburg, Zuid en Rivierenbuurt (zie bijlage 2).

Noot 11 Het aantal jongeren wonend in een stadsdeel dat is aangehouden, is gepercenteerd op het totaal aantal jongeren dat in dat stadsdeel woont.

Noot 12 Inmiddels zijn ook de arrestantencijfers van 1997 bekend. Zie bijlagen.

Deze cijfers hebben betrekking op het stadsdeel waar de daders zijn aangehouden en niet op het stadsdeel waar jongeren wonen. Er kan dus geen vergelijking worden gemaakt met de cijfers die in de figuur zijn gepresenteerd.

- Het zeer recent gepubliceerde onderzoeksrapport 'Buurtindicatoren Jeugd in Amsterdam' (O+S, 1998) geeft aan dat de criminaliteit veel meer dan gemiddeld (over de hele stad) voorkomt in buurten in Zuidoost (Bijlmer), Overtoomse Veld, Noord (IJplein/Vogelbuurt), Oost (Indische buurt), Geuzenveld/Slotermeer (Diamantbuurt) en Bos en Lommer (Erasmuspark). In deze stadsdelen is intensivering van de aanpak van jeugdcriminaliteit wenselijk. In hetzelfde onderzoek komt ook naar voren dat allochtonen vaker door de politie worden aangehouden. In twee buurten ligt het percentage aangehouden allochtone jongeren hoog boven het stedelijke gemiddelde. Deze buurten zijn Bijlmer-Oost en de Haarlemmerbuurt.

In bijlage 1 (figuur 4) is een beeld gegeven van de investeringen in de bestrijding van jeugdcriminaliteit per stadsdeel voor het jaar 1996. De lijst wordt bepaald door een combinatie van aantallen projecten en besteed budget op het gebied van de aanpak van jeugdcriminaliteit. Hoe hoger op de lijst hoe meer projecten opgezet zijn en hoe meer geld besteed is. Veel van de stadsdelen waar relatief veel jongeren zijn aangehouden en waar zich probleembuurten bevinden, vinden we ook hoog op de lijst terug. Uitzonderingen hierop vormen de binnenstad en Slotervaart/Overtoomse Veld waar het aantal aangehouden jongeren hoog is en de investeringen gemiddeld. Dit geldt ook, zij het in mindere mate voor De Pijp waar het percentage aangehouden jongeren gemiddeld is en de investeringen laag.

6.3 Conclusies

- De bestrijding van jeugdcriminaliteit heeft in Amsterdam een zeer hoge prioriteit. Er is zowel vanuit de centrale stad als in de stadsdelen veel gedaan op het gebied van de aanpak van jeugdcriminaliteit. Het is nog te vroeg om te kunnen vaststellen in hoeverre dit beleid vruchten afwerpt. Wel kan op grond van evaluaties van afzonderlijke al langer lopende projecten zoals bijvoorbeeld Nieuwe Perspectieven worden vastgesteld dat bepaalde projecten succesvol zijn.
- De informatie over de omvang en de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit kent een aantal beperkingen. Verschillende bronnen leveren verschillende gegevens over verschillende tijdsintervallen. Pas vanaf 1996 is een systematische registratie van het aantal jeugdigen waartegen proces-verbaal is opge maakt door de politie, bijgehouden. Begin 1998 wordt hierover gepubliceerd in het rapport Jeugd en Veiligheid.
- Het totaal aantal geverbaliseerde jongeren van 12-17 jaar is in de jaren '94 tot en met '96 slechts licht gestegen. Stijgingen in het aantal jongeren dat voor gewelddelicten en overige delicten geverbaliseerd is, worden grotendeels gecompenseerd door een daling in geregistreerde vermogenscriminaliteit. Met name de stijging van het aantal in verband met gewelddelicten geverbaliseerde jongeren is zorgwekkend. Het is de vraag in hoeverre het in gang gezette beleid ook deze vorm van jeugdcriminaliteit zal temperen. Bemoedigend is dat de stijging van gewelddelicten die door jongeren worden gepleegd in 1997 zich niet heeft doorgezet.
- Op basis van arrestantencijfers van de politie en het recente buurtindicatoren-onderzoek van O+S en gegeven de investeringen gedaan door de stadsdelen (zie bijlage 1) verdient het aanbeveling de aanpak van jeugdcriminaliteit te intensiveren in de binnenstad en Slotervaart/ Overtoomse Veld en in mindere mate in De Pijp.

7 Capaciteit van de justitiële keten

De voorgaande hoofdstukken waren hetzij gericht op een delict- of overlastgroep (veilig wonen, leefbaarheid, drugs, geweld), hetzij gericht op een doelgroep (jeugd). Het voorliggende hoofdstuk gaat in op de capaciteit van het apparaat dat met het voorkomen en bestrijden van criminaliteit belast is: de justitiële keten. De schakels van de justitiële keten zijn: politie¹³, parket van Officieren van Justitie, magistratuur, gevangeniswezen, reclassering, Raad voor de Kinderbescherming, Halt. Deze elementen volgen niet noodzakelijk na elkaar. Ook krijgt een aangehouden verdachte lang niet met al deze elementen te maken. Het schetsen van de mogelijke trajecten langs de elementen van de justitiële keten zou hier te ver voeren.

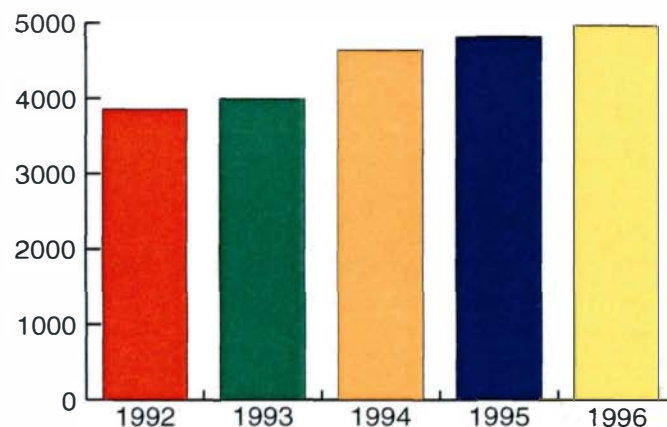
We beperken ons hier tot het bespreken van de doelstellingen per onderdeel van de keten en van de stand van zaken wat betreft het realiseren van die doelstellingen. Verder beperken we ons tot de afspraken die in het convenant Grote Steden-beleid zijn gemaakt.

In dit hoofdstuk wordt geen onderscheid gemaakt tussen stedelijk niveau en decentraal niveau.

7.1 Politiesterkte

De personele sterkte wordt uitgedrukt in fte's (full time equivalents). De ontwikkeling van de sterkte is weergegeven in de volgende figuur.

Figuur 7.1 Personele sterkte in fte's 1992 - 1996
Bron: politie Amsterdam-Amstelland

De personele sterkte maakt tussen 1993 en 1994 een flinke sprong. Dit komt door de invoering van regiopolitie. De (toenmalige) politiekorpsen van Amsterdam, Amstelveen, Diemen, OuderAmstel, Aalsmeer en Uithoorn werden toen samengevoegd tot het regiokorps politie Amsterdam-Amstelland.

In 1994 is in de PKP¹⁴ geconstateerd dat er in de politieregio Amsterdam-Amstelland een tekort was van ongeveer 400 fte's. Als we de sterkte van het regiokorps in 1994 vergelijken met die in 1996 (de periode dat er sprake is van regiopolitie dus), is er een stijging van zeven procent in de sterkte, waardoor dit tekort voor een belangrijk deel is ingelopen. Desondanks is het korps nog steeds niet geheel op sterkte.

Noot 13 Niet iedereen zal de politie tot de justitiële keten rekenen. Vaak wordt dan ook gezegd: politie en justitie. Wij tellen de politie hier wel mee.

Noot 14 Een meetinstrument aan de hand waarvan de (her)verdeling van politiepersoneel over de korpsen plaatsvindt.

7.2 Justitiële sterkte

In het kader van het GSB zijn de volgende doelen afgesproken:

1 Productieverhoging

Dit doel heeft betrekking op de volgende justitiële onderdelen:

- parket van Officieren van Justitie: 1000 extra strafzaken afdoen per jaar, gericht op de lokaal aanwezige overlastcategorieën (te weten: drugs-verslaafden, illegalen; de bijbehorende overlastdelicten zijn: zakkenrollerij, diefstal uit/vanaf auto, woninginbraak en inbraak in bedrijven of scholen). De politie stelt zich ook garant voor het aanleveren van 1000 extra daders uit deze categorieën.
- zittende magistratuur (rechters): extra zittingen ten behoeve van snelrecht.
- gevangeniswezen: uitbreiding celcapaciteit in verband met de 1000 extra strafzaken.
- reclassering: meer taakstraffen, meer vroeghulprapporten.
- Raad voor Kinderbescherming: 10 % meer taakstraffen.
- Halt: toename in het aantal zaken met 10 % per jaar.

2 Kwaliteitsverbetering

Dit doel is (landelijk) vertaald in: een meer op de lokale behoefte van burger en bestuur gerichte werkwijze. In Amsterdam is hieraan invulling gegeven door het opzetten van een project 'Justitie in de buurt'.

3 Modernisering

Landelijk is dit doel uitgewerkt door: meer op de buitenwereld gericht zijn, sterkere nadruk op het feit dat de justitiële instanties een keten vormen, doorzichtiger beheer van de justitiële keten, samenwerking tussen de betrokken departementen, sectoren en besturen.

Voor een bespreking van de capaciteit van de justitiële keten in Amsterdam is vooral de stand van zaken van de productieverhoging van belang. Daarnaast wordt het project 'Justitie in de buurt' besproken.

Stand van zaken productieverhoging justitie

Parket Amsterdam

Het parket Amsterdam (Officieren van Justitie) werkt, in samenwerking met de rechtbank, sinds enige jaren met snelrecht: een lik-op-stukbeleid gericht op overlast veroorzakende daders.

Snelrecht houdt in dat de verdachten binnen tien dagen voor de rechter staan en dat de strafvoltrekking (executie) aansluitend wordt uitgevoerd. Zo worden vijftig zaken per week afgedaan. Het huidige snelrecht voorkomt dat er een vertraging ontstaat doordat verdachten ter toetsing van hun voorlopige hechtenis naar de raadkamer van de rechtbank moeten.

Op dit moment wordt supersnelrecht voorbereid. Dit betekent dat de verdachten binnen drie dagen voorkomen voor de rechter, wat voorgeleiding voor de Rechter-Commissaris overbodig maakt en derhalve werkdrukverlaging voor deze laatste betekent.

In de periode maart '96 - maart '97 zijn daadwerkelijk 2500 personen uit de overlastcategorieën (zie boven) volgens de snelrechtprocedure behandeld. (Driekwart van de snelrechtzaken betreft diefstallen.) Het doel van 1000 extra strafzaken tegen de overlastcategorieën (die het totaal brengen op 2500 zaken tegen deze categorieën per jaar) wordt in 1997 dan ook vrijwel zeker weer gehaald. Voor de overlastdelicten blijken in Amsterdam vooral drugsverslaafden en illegalen verantwoordelijk, allen stelselmatige daders. De interventies blijven primair op deze categorieën en op jeugdcriminelen gericht.

Zittende magistratuur

De zittingscapaciteit van de zittende magistratuur (rechters) is sinds het Grote Stedenbeleid toegenomen. Niet alleen is het aantal rechters uitgebreid voor het doen van meezaken, ook wordt door toepassing van het snelrecht de capaciteit beter benut. Sinds een jaar is het aantal zittingsdagen voor snelrecht omhooggegaan naar vijf per week en indien nodig zelfs zes. De hierboven reeds genoemde vorm van supersnelrecht zal betekenen dat een werkdrukverlaging bij het Rechter-Commissariaat optreedt. Wanneer hiermee gewerkt zal gaan worden, is nog niet duidelijk.

Gevangeniswezen

De benodigde celcapaciteit voor de extra strafzaken is geheel beschikbaar. Amsterdam beschikt per september 1997 over 293 zelf te vullen cellen voor snelrecht en 88 cellen voor illegale criminelen.

De totale celcapaciteit die voor het Grote Stedenbeleid aan Amsterdam is toegekend, wordt adequaat benut. Een en ander gaat volgens het 'first in, first out'-principe op basis van het aanbod per dag in combinatie met eventuele vervroegde vrijlating (heen-zending) als zich in de laatste fase van iemands straf een nieuwe kandidaat aandient. De speciale contingenten 'snelrechtcellen' worden benut voor preventieve hechtenis, snel vonnis en aansluitende uitvoering van de straf. Wat die heen-zending betreft, is het uitzitten van 80% van de opgelegde straf de ondergrens; dankzij de verruimde celcapaciteit zitten veroordeelden tegenwoordig vrijwel steeds hun hele straf uit.

Resocialisering

Met gevangeniswezen, reclassering en gemeentebestuur worden inmiddels afspraken gemaakt over de opvang van 'snelrecht-kanten' ná het uitzitten van de detentie. Hieraan kon tot nu toe geen aandacht worden besteed. Een knelpunt blijkt vaak de huisvesting van de - niet zelden dakloze - ex-gedeteneerde. Met het gemeentebestuur wordt uitgezocht of hiervoor financiële middelen zijn te vinden.

De volgende stap - mede voor deze groep - wordt het opzetten van cursussen in dagbesteding en sociale vaardigheden. Het is nog onduidelijk of arbeidstoeleiding een onderdeel van deze cursussen wordt.

Reclassering/Raad voor de Kinderbescherming

Het voor deze organisaties geformuleerde doel in het Grote Stedenbeleid - een jaarlijkse stijging van het aantal taakstraffen met tien procent - slaat op het aantal taakstraffen voor minderjarigen. Het gaat daarbij overigens om de straffen die *in eerste aanleg* zijn toegewezen. Straffen die in hoger beroep zijn toegewezen, blijven dus buiten beschouwing.

Het parket Amsterdam heeft in 1995 aan meerder- en minderjarigen in eerste aanleg in totaal 1519 taakstraffen opgelegd.

In 1996 zijn in totaal 2225 taakstraffen bij vonnis en officiersmodel¹⁵ opgelegd en de eerste helft van 1997 leverde 1202 taakstraffen op. Voor jeugdzaken zijn er in 1996 410 taakstraffen bij vonnis opgelegd en 73 in het officiersmodel; in de eerste helft van 1997 217 bij vonnis en 98 in het officiersmodel. De Reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming hebben al deze taakstraffen kunnen uitvoeren. De doelstelling - 10% meer taakstraffen - wordt hiermee gehaald.

Noot 15 Het officiersmodel houdt in: het opleggen van een taakstraf door het parket zonder tussenkomst van de rechtbank. Deze taakstraffen moeten liggen tussen de twintig en veertig uur.

Halt

Het aantal Haltzaken dient jaarlijks met tien procent te stijgen. Hiervoor is de capaciteit van Bureau Halt uitgebreid. Deze stijging wordt bereikt: Halt Amsterdam-Amstelland had in 1995 757 zaken, in 1996 1132 (50% meer dan in 1995) en (onder voorbehoud)¹⁶ in 1997 1270 zaken (12% meer dan in 1996).

Project 'Justitie in de buurt' (JIB)

Op 7 juli 1997 is het project 'Justitie in De Pijp' van start gegaan. Het is gehuisvest aan de Van Woustraat. Uniek is het samengaan van verschillende (para-)justitiële organisaties in één pand: parket, Raad voor de Kinderbescherming, Halt, reclasering en slachtofferhulp. Tevens houdt het Bureau voor Rechtshulp er spreekuur. Gestreefd wordt naar optimale samenwerking met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid. De coördinatie is in handen van het OM. Er is één centrale ontvangstbalie (één-loketsysteem). Er zijn drie speerpunten benoemd: jeugd-criminaliteit, overlastbestrijding en slachtofferzorg.

Het uitgangspunt is serviceverlening aan de burgers door voorlichting te geven, door te verwijzen en waar nodig hulp te bieden bij allerlei soorten juridische problemen. Meer concreet worden de volgende activiteiten ondernomen:

- integrale aanpak van groepen criminele of overlastgevende jongeren;
- deelname aan het netwerk extreme overlast in De Pijp;
- deelname aan leefbaarheidsmonitor¹⁷;
- conflictbemiddeling in het kader van een lopende strafzaak of bij lichte strafbare feiten;
- voeging en civiele procedure in geval van extreme overlast of namens slachtoffers daarvan optreden in kort geding;
- taakstraffen laten uitvoeren *in de buurt*;
- bezoeken van slachtoffers, bijstaan bij schadebemiddeling, voorlichting over bemiddeling.

Er zijn uiteraard nog weinig resultaten te melden. In de eerste vier maanden waren er 437 contacten, uiteenvallend in 105 JIB-zaken, 47 parketzaken en 285 overige contacten. Een nadere uitsplitsing van de contacten staat in de volgende tabel (tabel 7.1).

Tabel 7.1 Overzicht contacten van project 'Justitie in de buurt'

overlast	51
slachtoffers	16
verdachten	10
preventieve contacten met jongeren (geen parketzaak)	7
bemiddelingen (geen parketzaak)	2
overige contacten	17
subtotaal JIB-zaken	105
schadebemiddelingen	22
jeugdzaken (taakstraf of bemiddeling)	16
overlast	3
overige parketzaken	6
subtotaal parketzaken	47
inloopcontacten	161
telefoontjes	124
subtotaal overige contacten	285
totaal contacten	437

Noot 16 De cijfers over 1997 waren nog niet volledig gecontroleerd. De geschatte onzuiverheid is echter gering: het verschil met de later te publiceren definitieve cijfers kan naar verwachting 5 zaken meer of minder zijn (Bron: Haltbureau, Amsterdam-Amstelland).

Noot 17 De leefbaarheidsmonitor in De Pijp is een periodiek overleg van alle relevante beheerinstanties, waarin de leefbaarheid in het stadsdeel bewaakt wordt. Het initiatief tot dit overleg is van het stadsdeel uitgegaan.

7.3 Conclusies

De politiecapaciteit is gestegen met 7% sinds de invoering van regiopolitie (1994-1996).

De productieverhoging die het parket van Officieren van Justitie, de zittende magistratuur (rechters), het gevangeniswezen, de reclassering, Halt en de Raad voor de Kinderbescherming zich ten doel hebben gesteld in het kader van het Grote Stedenbeleid, wordt of is reeds gehaald.

Aan de doelstelling van kwaliteitsverbetering is vormgegeven door het oprichten van een project 'Justitie in de buurt'. Aangezien dit project pas kort operationeel is, kan er nog geen uitspraak over de effectiviteit worden gedaan.

8 Conclusies

Algemeen

Stedelijk niveau

In grote lijnen is de veiligheidssituatie in Amsterdam de afgelopen jaren verbeterd. In de periode 1992-1996 zijn er overwegend positieve ontwikkelingen geweest op het gebied van veilig wonen, leefbaarheid, drugsoverlast en de capaciteit van de justitiële keten. Ook in 1997 lijkt de positieve trend zich voor te zetten. Er kan daarom geconcludeerd worden dat de stad veiliger en leefbaarder geworden is. Een korte opsomming van de verbeteringen:

- minder mensen zijn slachtoffer geworden van woninginbraak, autodiefstal en fietsdiefstal;
- men voelt zich veiliger in huis en op straat;
- er zijn minder mensen die bepaalde plekken mijden, omdat ze die eng vinden;
- de bewoners vinden de straten schoner;
- de bewoners melden dat er minder vernielingen worden gepleegd aan straatmeubilair en dat er minder graffiti is;
- volgens de bewoners veroorzaken jongeren minder overlast;
- het aantal coffeeshops is ingeperkt en de erkende coffeeshops worden aan een strikte controle op de AHOJG-criteria onderworpen;
- het aantal harddrugsverslaafden is afgenomen en de gezondheidstoestand van deze verslaafden is verbeterd.
- Het aantal aangiften alsmede het slachtofferschap van straatroof is gedaald en gegevens over 1997 geven aan dat ook het aantal aangiften van overval is afgenomen.

Het Amsterdamse veiligheidsbeleid, dat zich reeds enkele jaren op bovengenoemde thema's richt, werpt dus vruchten af.

Op het terrein van overige geweldscriminaliteit (anders dan straatroof en overval) is het aantal aangiften in de periode 1992 -1996 met eenderde toegenomen. In de slachtoffercijfers van de delicten 'bedreiging met geweld' en 'mishandeling' tekent zich een omgekeerde tendens af als in de aangiften (van overige geweldscriminaliteit), namelijk een daling. Voor de discrepantie tussen aangifte- en slachtoffercijfers kan als verklaring aangevoerd worden dat vermoedelijk alleen de zwaardere geweldsdelicten in de aangiftecijfers terecht komen, terwijl in de slachtoffercijfers ook de lichtere geweldsdelicten zijn opgenomen, waar doorgaans geen aangifte van wordt gedaan.

Ook wat betreft jeugdcriminaliteit is het beeld onduidelijk. In dit geval is de oorzaak dat er nog weinig cijfers voorhanden zijn; er zijn vooralsnog echter aanwijzingen dat het Amsterdamse beeld aanzienlijk positiever uitvalt dan het landelijke, behalve voor geweldsdelicten die door jongeren worden gepleegd (dit geldt ook als het recente landelijke CBS-onderzoek in aanmerking wordt genomen).

Ondanks de overwegend positieve tendensen, is voor diverse deelaspecten aandacht gewenst:

- Overlast van drugsverslaafden wordt door de bewoners genoemd als belangrijkste buurtprobleem dat de politie zou moeten aanpakken. De burger ondervindt (nog steeds en in toenemende mate) dreiging van groepen verslaafden en dealers. Ironisch genoeg is dit waarschijnlijk mede een gevolg van de verbeterde sociaal-medische zorg voor drugsverslaafden in combinatie met handhavingsactiviteiten. Het verjagen van verslaafden uit metrostations kan er bijvoorbeeld toe leiden dat bewoners meer overlast ondervinden. Voor 1998 staan reeds nieuwe projecten op stapel, die mede tot doel hebben de overlast voor bewoners te verminderen.

- Hondenpoep wordt nog steeds als één van de belangrijkste overlastbronnen genoemd.
- Geluidsoverlast wordt door de bewoners als belangrijk leefbaarheidsprobleem vermeld.
- Veel mensen hebben last van agressief verkeersgedrag; bovendien neemt dit gedrag toe.
- In de onderlinge omgang van bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergronden wordt door de bewoners van meer dan de helft van de stadsdelen een verslechtering geconstateerd.
- Het aantal overvallen is vrijwel gelijk gebleven tussen 1992 en 1996. Het gevoerde beleid heeft wellicht een verdere toename van het aantal overvallen voorkomen. Er is een verschuiving opgetreden van typen instelling die als slachtoffer van overval worden uitgekozen. Aanbevolen wordt een zwaarder accent op de *dadergerichte aanpak* te leggen.
- Het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit is met eenderde toegenomen. Dit lijkt niet of nauwelijks veroorzaakt te worden door een gestegen aangiftebereidheid van de bevolking.
Gegevens uit bevolkingsenquêtes laten juist een dalende tendens zien: de respondenten geven aan minder vaak slachtoffer te worden van geweldscriminaliteit.
Een mogelijke verklaring voor deze contradictie is dat de resultaten van de *bevolkingsenquêtes* vooral worden bepaald door minder ernstige vormen van geweldscriminaliteit, terwijl in de *aangiftecijfers* vooral de ernstiger vormen van geweldscriminaliteit worden weerspiegeld.
Er wordt nog geen gericht beleid gevoerd ten aanzien van overige geweldscriminaliteit; het is sterk aan te bevelen hiermee een aanvang te maken.
Aangezien het een verzamelcategorie betreft, zou eerst onderzocht moeten worden om welke vormen van geweldscriminaliteit het precies gaat.
- Tevens is het van belang dat gericht aandacht wordt besteed aan geweldscriminaliteit die door jongeren wordt gepleegd.
- Er is gelet op het vrij hoge percentage Amsterdammers dat zich in het openbaar vervoer niet veilig voelt, meer onderzoek gewenst om de veiligheid in het openbaar vervoer beter in kaart te brengen.
- Tenslotte verdient het aanbeveling om op onderdelen de informatievoorziening over criminaliteit en het gevoerde beleid te verbeteren. Het betreft dan met name informatie over beleidsinspanningen van stadsdelen, de ontwikkeling van jeugdcriminaliteit, het aantal opgelegde 8-uurs- en 14-dagen-verboden, het aantal (sluitingen van) drugspannen, het aantal exploitatievergunningen van coffeeshops.

Decentraal niveau

De geschetste, overwegend positieve tendens geldt voor de regio respectievelijk de stad als geheel. Dit beeld gaat niet altijd op voor elk stadsdeel afzonderlijk. Zo valt het inbraakrisico in de 19e eeuwse gordel groter uit dan in de rest van de stad, komt autodiefstal vaker dan gemiddeld voor in de binnenstad, Zuid en Buitenveldert en komt fietsendiefstal het meest in de binnenstad voor. Onderstaand wordt per stadsdeel aangegeven wat de sterke en zwakke veiligheidsaspecten zijn.

Schema 1: Sterke en zwakke veiligheidsaspecten per stadsdeel

Stadsdeel	sterk	zwak
Binnenstad	• relatief sterke daling van autodiefstal	• veel autodiefstal en fietsdiefstal, • veel diefstal uit auto • verslechtering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen • hoge concentratie coffeeshops • veel drugsoverlast en toenemend • veel aangehouden jongeren • veel aangiften van geweldscriminaliteit • ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van straatroof
Westerpark	• sterk veiligheidsgevoel overdag in huis • gedaalde verloedering	• bovengemiddeld veel jongeren aangehouden voor criminaliteit • verslechtering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen • hoge concentratie coffeeshops • veel drugsoverlast en gelijkblijvend • veel aangehouden jongeren • ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van straatroof
Oud West	• relatief weinig autodiefstal • sterk veiligheidsgevoel 's avonds in huis • gestegen veiligheidsgevoel 's avonds op straat	• relatief hoog inbraakrisico • verslechtering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen • hoge concentratie coffeeshops • veel aangiften van overval en ongunstige ontwikkeling van dit type aangiften
De Pijp	• relatief weinig autodiefstal	• relatief sterke onveiligheidsgevoelens overdag en 's avonds in huis • verslechtering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen • hoge concentratie coffeeshops • veel drugsoverlast, maar dalend • veel aangehouden jongeren • tamelijk veel aangiften van overval • ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit
Oost		• relatief hoog inbraakrisico • veel aangiften van diefstal uit auto • sterke onveiligheidsgevoelens overdag en 's avonds in huis en 's avonds op straat • sterke mate van verloedering en toename verloedering • verslechtering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen • hoge concentratie coffeeshops • veel drugsoverlast en stijgend
Zeeburg	• sterke daling van inbraak, autodiefstal en diefstal uit auto • sterk veiligheidsgevoel overdag in huis • gedaalde verloedering	• sterke onveiligheidsgevoelens 's avonds op straat • veel aangehouden jongeren • veel aangiften van overval en ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van overval
Bos en Lommer	• relatief sterke daling van diefstal uit auto • gestegen veiligheidsgevoel 's avonds op straat • weinig aangiften van overige geweldscriminaliteit	• sterke mate van verloedering en toename verloedering • verslechtering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen • veel aangehouden jongeren
De Baarsjes	• sterk veiligheidsgevoel overdag in huis • verbetering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen	• veel aangiften van autodiefstal; • lage waardering woon- en leefklimaat • sterke mate van verloedering en toename verloedering • hoge concentratie coffeeshops

Stadsdeel	sterk	zwak
Zuid	• relatief sterke daling van autodiefstal (maar nog steeds relatief veel aangiften) • sterk veiligheidsgevoel 's avonds in huis • niet verloederd • weinig drugsoverlast	• veel aangiften van autodiefstal en van diefstal uit auto (ondanks sterke daling) • verslechtering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen • tamelijk veel aangiften van overval
Rivierenbuurt	• sterk veiligheidsgevoel overdag en 's avonds in huis • weinig drugsoverlast • weinig aangiften van straatroof en overige geweldscriminaliteit	• veel + toenemend aantal aangiften van diefstal uit auto • dalend veiligheidsgevoel 's avonds op straat
Watergraafsmeer	• gestegen veiligheidsgevoel 's avonds op straat	• relatief sterke onveiligheidsgevoelens overdag en 's avonds in huis • verslechtering etnisch verschillende bevolkingsgroepen • ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit
Noord	• gedaalde verloedering • weinig drugsoverlast • weinig aangiften van overval	
Geuzenveld/Slotermeer	• gedaalde verloedering • weinig drugsoverlast	• sterke onveiligheidsgevoelens overdag in huis en 's avonds op straat • ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit
Osdorp	• sterk veiligheidsgevoel overdag in huis • weinig drugsoverlast	• sterke onveiligheidsgevoelens 's avonds op straat • ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van straatroof en overige geweldscriminaliteit
Slotervaart/Overtoomse Veld	• sterk veiligheidsgevoel overdag in huis • verbetering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen • weinig drugsoverlast • weinig aangiften van straatroof en overige geweldscriminaliteit	• dalend veiligheidsgevoel 's avonds op straat
Buitenveldert	• relatief laag inbraakrisico • relatief sterke daling van autodiefstal • sterk veiligheidsgevoel overdag en 's avonds in huis • hoge waardering woon- en leefklimaat • weinig drugsoverlast, maar wel toenemend	• veel aangiften van autodiefstal en van diefstal uit auto • ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van overval
Zuidoost	• sterke afname van inbraak, autodiefstal en diefstal uit auto • fors gestegen veiligheidsgevoel 's avonds op straat (maar nog steeds sterke onveiligheidsgevoelens) • verbetering in omgang etnisch verschillende bevolkingsgroepen	• relatief hoog inbraakrisico • sterke onveiligheidsgevoelens 's avonds in huis en op straat (ondanks verbetering 's avonds op straat) • sterke mate van verloedering en toename verloedering • veel drugsoverlast en stijgend • veel aangiften van straatroof en overige geweldscriminaliteit • ongunstige ontwikkeling van het aantal aangiften van overige geweldscriminaliteit

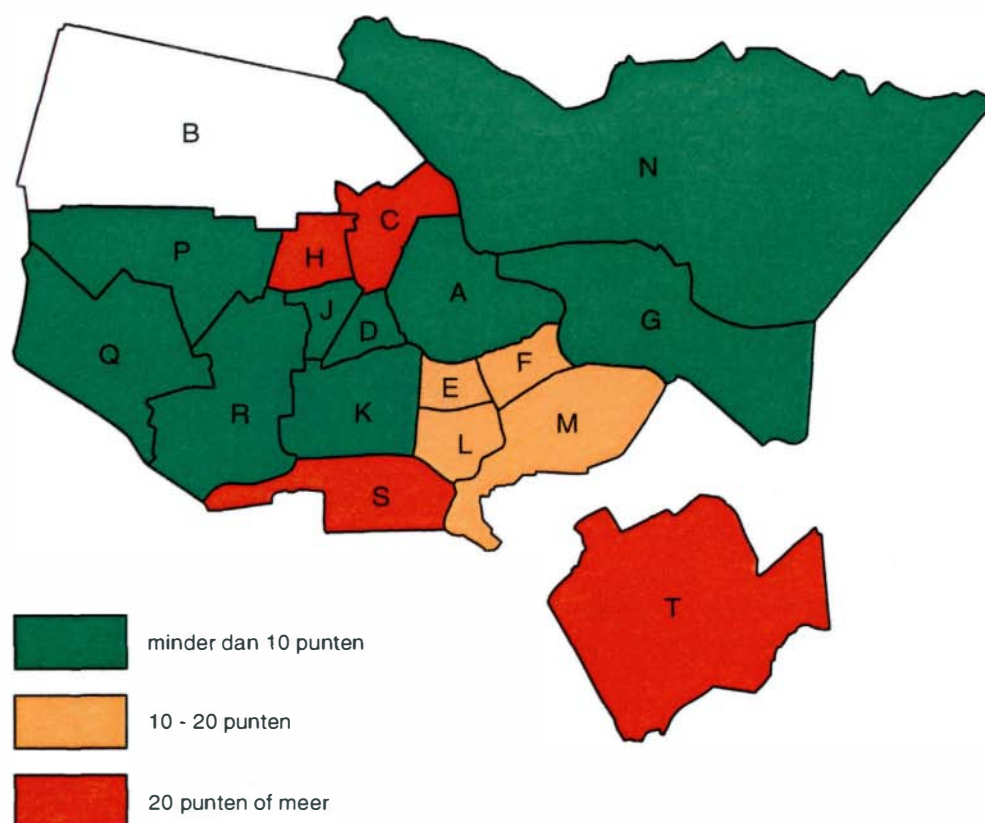
Bijlage 1 Beleidsinspanningen in stadsdelen

In deze bijlage wordt voor inbraak, leefbaarheid, drugsoverlast en jeugd-criminaliteit een overzicht gegeven van de beleidsinspanningen op stadsdeel-niveau.

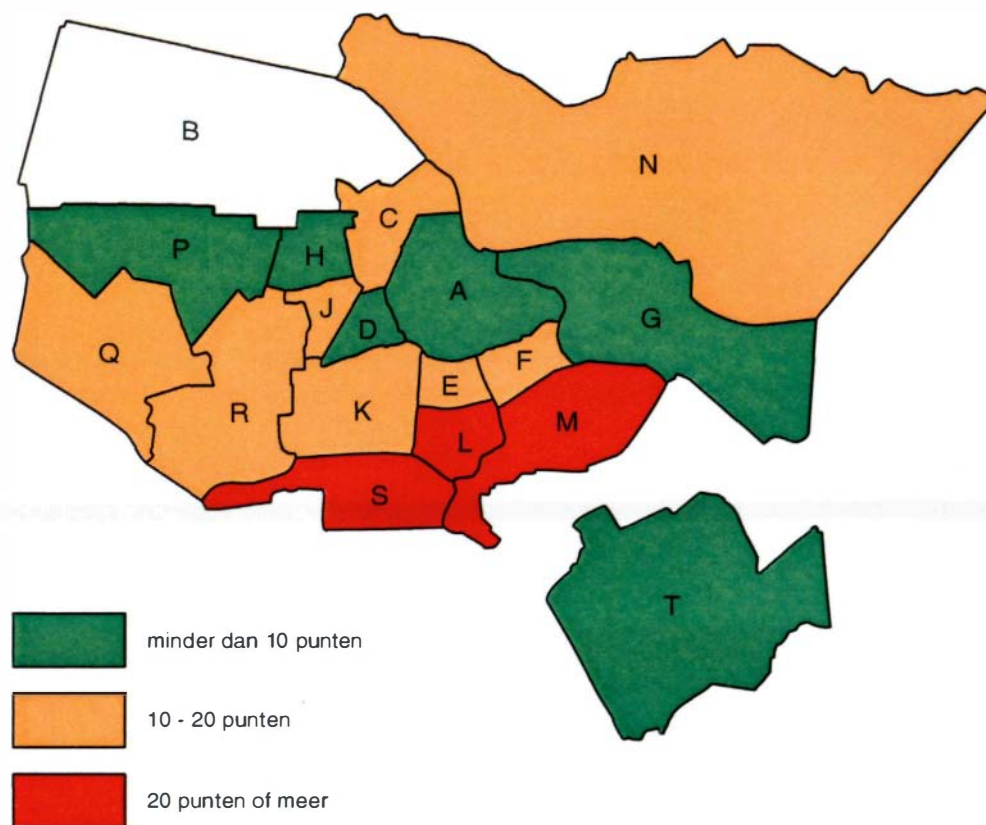
Er is een puntenschaal geconstrueerd, waarin twee rangordescores zijn gecombi-neerd. Hoe hoger het aantal punten, des te groter de beleidsinspanningen van het betreffende stadsdeel. De stadsdelen zijn geordend naar het aantal projecten op een bepaald thema en de investeringen op een bepaald thema. Vanzelfsprekend geeft deze puntenschaal slechts een globale indicatie van de aandacht die in stadsdelen aan de verschillende thema's wordt besteed. Of er veel of weinig aandacht aan een thema wordt besteed, hangt meestal samen met de mate waarin die problemen zich voordoen en met een afweging van prioriteiten. Het opstellen van deze grove indeling moet gezien worden als een poging verder te differentiëren dan het niveau van de hele stad. De bestuurlijke indeling heeft hierbij als uitgangspunt gediend.

Bij het thema veilige woonomgeving is de puntenschaal alleen gebaseerd op projecten gericht op vermindering van inbraak omdat het aantal projecten, gericht op de overige drie delicten die binnen dit thema zijn onderscheiden, te gering zijn. Om dezelfde reden is geen overzicht gemaakt voor geweldscriminaliteit.

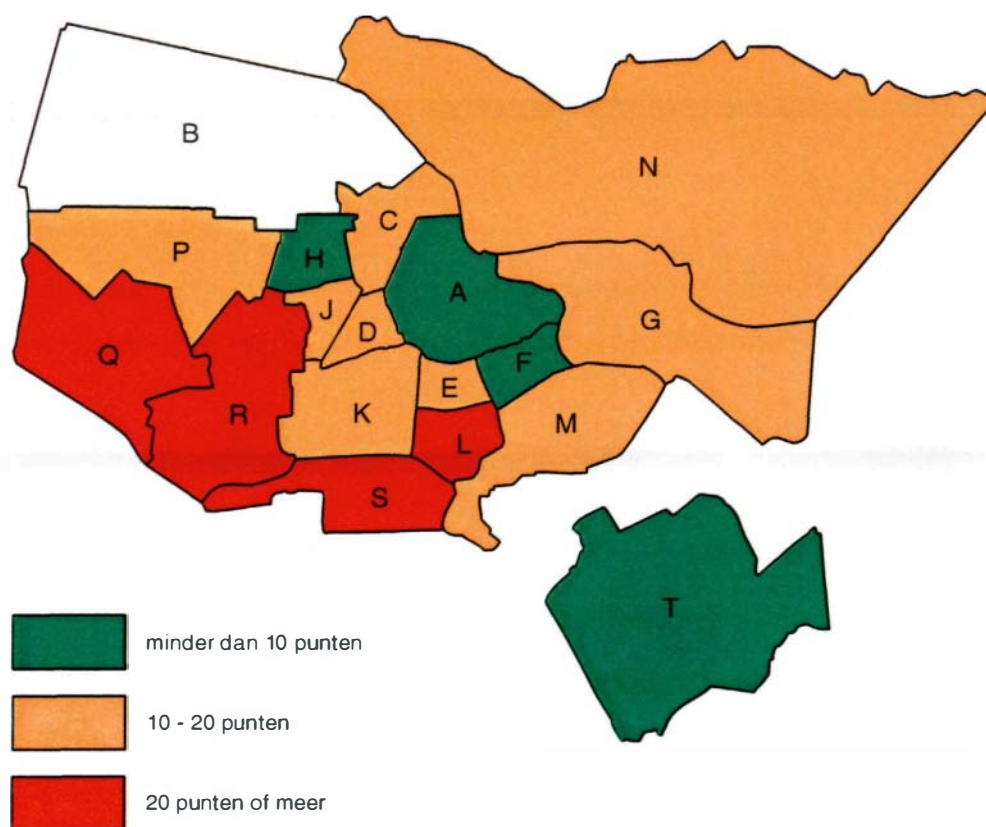
Figuur 1 Beleidsinspanningen gericht op verminderen inbraken

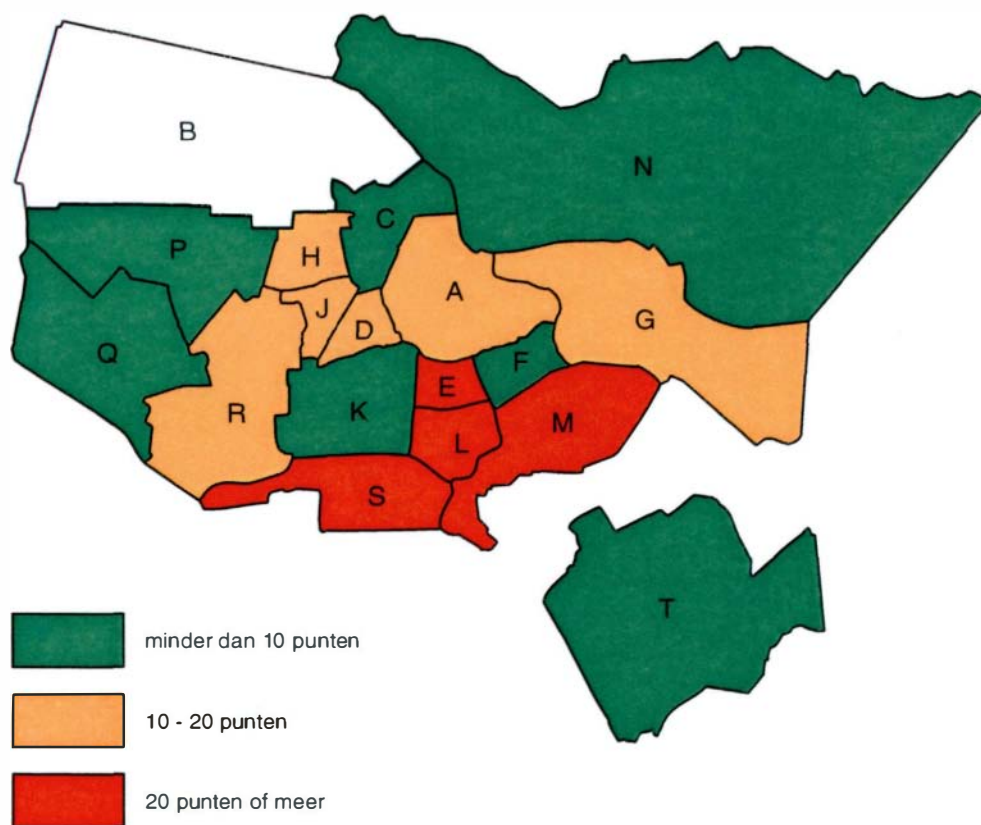
Figuur 2 Beleidsinspanningen gericht op vergroten leefbaarheid

Figuur 3 Beleidsinspanningen gericht op verminderen drugsoverlast

Figuur 4 Beleidsinspanningen jeugd en veiligheid

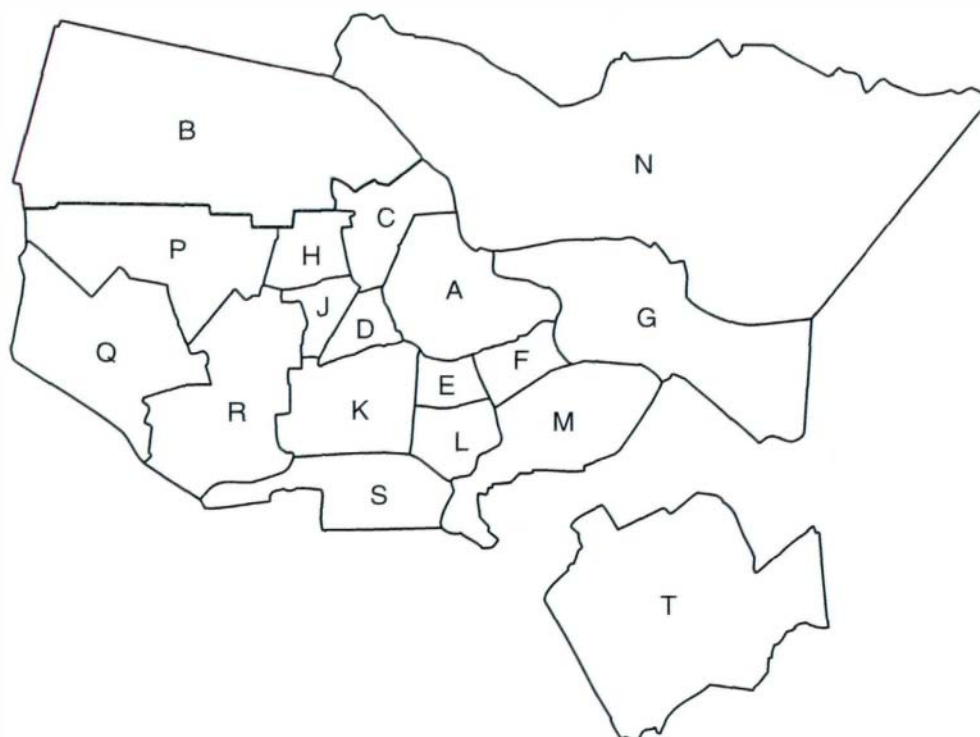

Bijlage 2 Achtergrondcijfers jeugdcriminaliteit

Tabel B2.1 Percentage en ontwikkeling van aangehouden jongeren van 12 -17 jaar t.o.v. bevolking van 12 - 17 jaar

	percentage aangehouden	ontwikkeling t.o.v. 1995
A Binnenstad	43,1	0
C Westerpark	6,4	-12
D Oud West	4,3	-21
E De Pijp	8,1	-25
F Oost	7,7	-41
G Zeeburg	4,8	-49
H Bos en Lommer	7,1	1
J De Baarsjes	5,6	-14
K Zuid	7,8	-48
L Rivierenbuurt	8,1	-43
M Watergraafsmeer	5,5	-27
N Noord	6,5	+8
P Geuzenveld/Slotermeer	7,7	+5
Q Osdorp	10,4	+24
R Slotervaart/Overtoomse Veld	10,2	+21
S Buitenveldert	5,7	-15
T Zuidoost	9,6	+21
Amsterdam	7,5	-1

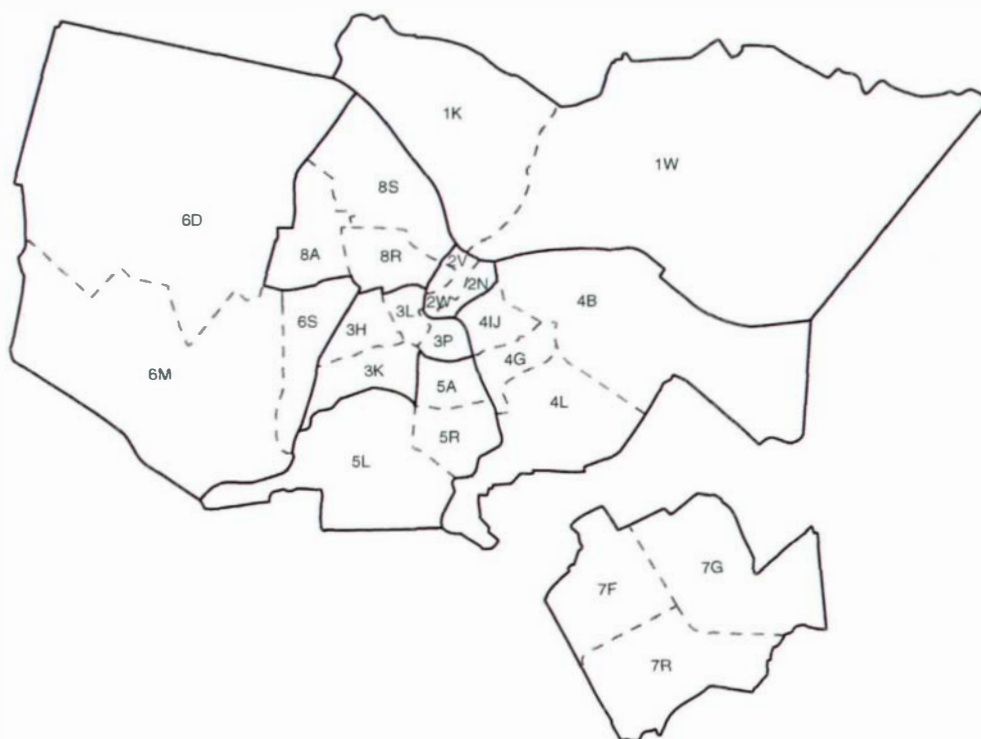
Bijlage 3 Verklaring van de codes van de stadsdeelnamen

Tabel B3.1 Codes van de stadsdeelnamen en aantal inwoners

	aantal inwoners
A Binnenstad	79145
B Westelijk Havengebied	319
C Westerpark	31947
D Oud West	32808
E De Pijp	34648
F Oost	34081
G Zeeburg	29735
H Bos en Lommer	31400
J De Baarsjes	35799
K Zuid	51656
L Rivierenbuurt	27217
M Watergraafsmeer	23173
N Noord	85276
P Geuzenveld/Slotermeer	37865
Q Osdorp	37647
R Slotervaart/Overtoomse Veld	39486
S Buitenveldert	18404
T Zuidoost	86002
Amsterdam	716.608

Bijlage 4 Grenzen van politiewijkteams en -districten

1W	Waddenweg
1K	Klimopweg
2V	Warmoesstraat
2V	NZ Voorburgwal
2N	Nieuwmarkt
3L	Lijnbaansgracht
3P	Prinsengracht
3H	Oud-West
3K	Koninginneweg
4I	IJ-tunnel
4G	's-Gravensandplein
4B	Balistraat
4L	Linnaeusstraat
5L	Van Leijenberghlaan
5A	P. Aertszstraat
5R	Rivierenbuurt
6M	Meer en Vaart
6S	Surinameplein
6D	Lodewijk van Deysselstraat
7R	Remmerdenplein
7F	Flierbosdreef
7G	Ganzenhoef
8R	Raampoort
8S	Houtmankade
8A	Adm. de Ruyterweg

Bijlage 5 Overzicht van veiligheidssteunpunten en buurt-regisseurs

district	wijkteam	buurt	buurtregisseur	veiligheidssteunpunt	
1	1	ww	Tuindorp/Buiksloot	Mario Hegger	gepland Zamenhofstraat
2	1	ww	Markengouw	Victor Adolfs	Beverwijkstraat 26
3	1	ww	Werengouw/Watelandplein	Henk Brouwer	Beverwijkstraat 26
4	1	ww	Tuindorp/Nieuwendam	Ed Kleft	Beverwijkstraat 26
5	2	wmstr	Kalverstraat/Heiligeweg	Hettie A. Roos-Hoetmer	Bureau Singel
6	2	wmstr	Damstraat e.o.	Cor G. Van der Linden	Bureau Singel
7	2	wmstr	Singel/Spuistraat/Begijnhof	Joop Bosch	Bureau Singel
8	2	nwm	ten oosten v.d. Geldersekade	Peter van Bon	Kromboomsloot 8
9	3	lbgr	Jordaan Zuid	Jolanda Goeman	gepland 1e Laurierdwarstraat
10	3	lbgr	Jordaan Zuid	Adri de Koning	gepland 1e Laurierdwarstraat
11	3	kgw	Willemsparkbuurt	Jan Okx	wijkopb.org. Vondelparkbrt.
12	3	kgw	Bertelmanpl.brt/Schinkelbrt.	Gerard Boots	Cascade (Schinkelbuurt)
13	3	kgw	Bertelmanpl.brt/Schinkelbrt.	Gerard Boots	buurthuis Zuid (Bm.Pl.brt.)
14	3	kgw	Duivelseiland/museumbuurt	Karel Galenkamp	Huize Lydia (R. Hartpl. 2)
15	3	oud w	Da Costabuurt	Rob Zwikker	Da Costaplein 12
16	3	oud w	Cremerbuurt	Gea Hanks-Gielema	J.P. Heijestraat 142
17	3	oud w	Kinkerbuurt	Paul Noom	Korte Schimmelstraat 1
18	4	IJ-tnl	waterl.pl./Nw Uilenburg/Rapenburg	Rob de Naaf	Waterlooplein
19	4	linstr	Transvaalbuurt	Bert van Bijsteren	Laing's Nekstraat
20	4	sGrSpl	Dapperbuurt	Evert Otten	Reinwardstraat 162 (l.o.)
21	5	Pijp	Gerard Doubuurt/Albert Cuyp	Leo Dortland	Albert Cuypstraat
22	5	Pijp	Diamantbuurt	Jerry van Dijk	Smaragdplein 8 (l.o.)
23	5	Riv.brt	Veluwebuurt/geb. Amstel-Rijnstr.	Frits Boersma	Woning Informatie Centrum
24	5	Riv.brt	Veluwebuurt/geb. Amstel-Rijnstr.	Jacqueline Klopper	Woning Informatie Centrum
25	5	Riv.brt	geb. Maasstr.-Boerenwetering	Kees Bison	Dongestraat
26	6	M&V	August Allebeplein e.o.	Jerry Prins	Derkinderenstraat 92
27	6	M&V	Delflandplein e.o.	Willem Timmerman	Voorburgstraat 258
28	6	M&V	Nieuw Sloten	A. (Ton) Smakman	Hageland 119
29	6	M&V	Simonskerkeplein e.o.	Rob Reuter	Jacques Veltmanstraat 21
30	6	M&V	Jacques Veltmanstraat/Sierplein	Wim Freeke	Jacques Veltmanstraat 21
31	6	Sur.pl.	Mercatorplein-buurt	Bert in den Berken	Mercatorplein
32	6	Sur.pl.	Chassebuurt/Geuzenbrt	Jan de Jong	Mercatorplein
33	6	Sur.pl.	Mercatorplein-buurt J. Mayenbrt	Frans Kors	Mercatorplein
34	6	Sur.pl.	Aalsmeerbuurt	Arjan Verhagen	Kromme Leimuiderstraat 2
35	6	Sur.pl.	Honselersdijk/Rembrandtpark	Cees van der Roer	Derkinderenstraat 92
36	6	LvD	1	Rob Stol/Pauline Dijkman	Willem Kloosstraat 13
37	6	LvD	2	Rob Stol/Peter Wieringa	H.F. Ruysstraat 1-3
38	6	LvD	4	Ko de Wit/Mark Alberts	Bernard Loderstraat 143
39	6	LvD	5	Paul Leenen/Abdel Batti	Berkleystraat
40	6	LvD	8	Don de Jong/Wleke v. Kampen	Dirk Sonostraat 35
41	6	LvD	9	Theo Reygwart/Hilco Kappert	Pieter van de Werfstraat 7
42	7	GzHf	K-buurt	Frans van der Kroon	P-garage Koningshoef
43	8	RmPrt	Jordaan	Theo van Heusden	1e Laurierdwarstraat (i.o.)

Bijlage 6 Cijfermateriaal 1997

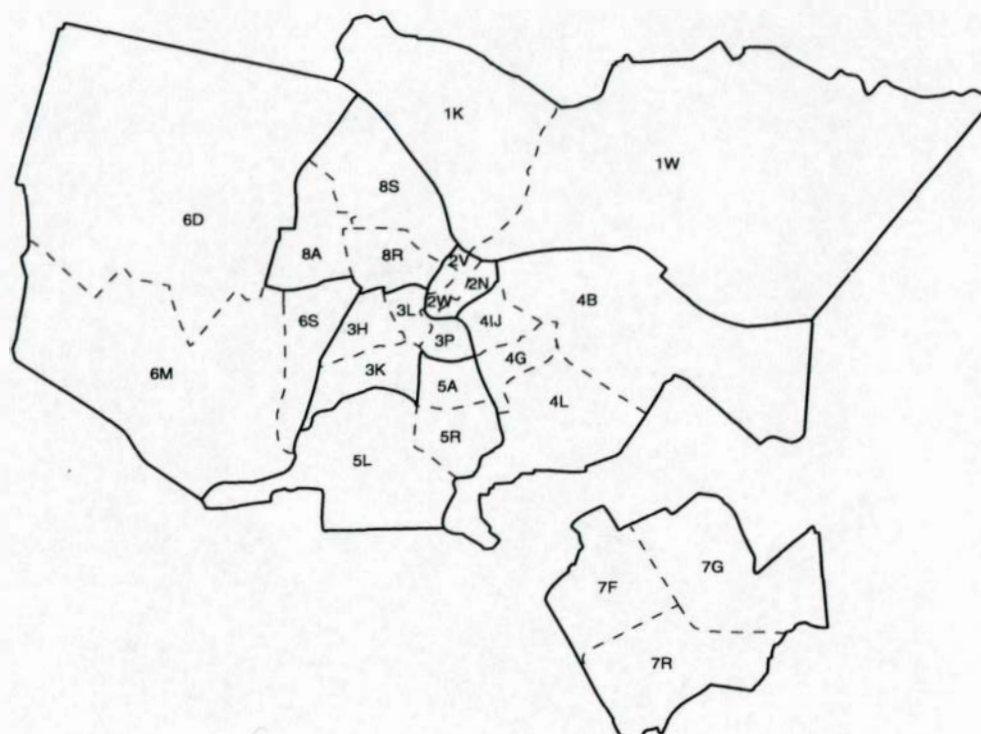
Tabel B6.1 Aangiftecriminaliteit Regio Amsterdam-Amstelland 1997

	januari '97 t/m december '97	januari '96 t/m december '96	verschil
straatroof	3594	3925	-8%
overval	494	543	-9%
overig geweld	5828	5959	-2%
integriteit woning	9703	10545	-8%
inbraak bedrijf/school	3769	4883	-23%
diefstal van auto	5955	5564	7%
diefstal uit/vanaf auto	21385	22675	-6%
zakkenrollerij	12176	12699	-4%
diefstal ov. voertuigen	10969	8611	27%
overige vermogensdelicten	2273	2440	-7%
overige criminaliteit	8290	8236	1%
overige diefstallen	29810	27410	9%
totaal	114246	113490	1%

Tabel B6.2 Arrestanten 12 t/m 17 jaar Amsterdam 1997

	1997
straatroof	213
overval	31
overig geweld	420
integriteit woning	79
inbraak bedrijf/school	56
diefstal van auto	140
diefstal uit/vanaf auto	128
zakkenrollerij	54
diefstal ov. voertuigen	248
overige diefstal	1171
overige vermogensdelicten	187
overige criminaliteit	551
overig (o.m. verkeer)	710
totaal	3988

Grenzen van politiewijkteams en -districten

1W	Waddenweg
1K	Klimopweg
2W	Warmoesstraat
2V	NZ Voorburgwal
2N	Nieuwmarkt
3L	Lijnbaansgracht
3P	Prinsengracht
3H	Oud-West
3K	Koninginneweg
4IJ	IJ-tunnel
4G	's-Gravensandeplein
4B	Balistraat
4L	Linnaeusstraat
5L	Van Leijenberghlaan
5A	P. Aertszstraat
5R	Rivierenbuurt
6M	Meer en Vaart
6S	Surinameplein
6D	Lodewijk van Deysselstraat
7R	Remmerdenplein
7F	Flierbosdreef
7G	Ganzenhoef
8R	Raampoort
8S	Houtmankade
8A	Adm. de Ruyterweg